Ազգ
Azg armenian daily
17 ԱՊՐԻԼ 2002 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 71 (2516)

Հայկական ուսումնասիրությունների կոնգրես Անկարայում

ԱՆԿԱՐԱ, 16 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքիայի նախագահ Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերի հովանավորությամբ Անկարայում ապրիլի 20-21-ը տեղի կունենա Հայկական ուսումնասիրությունների կոնգրես, որ կազմակերպել է Անկարայի հայկական հետազոտությունների ինստիտուտը: Ինստիտուտի տեղեկատվության համաձայն, կոնգրեսը կանցկացվի Անկարայի ազգային գրադարանում եւ «կանդրադառնա հայկական հարցին իր ազգային, պատմական, կրոնական, մշակութային, իրավական, ահաբեկչական, հոգեբանական, միջազգային ենթատեքստերով»: Նախատեսվում է, որ մասնակիցների թիվը կանցնի 100-ից, ներկա կլինեն Թուրքիայում հավատարմագրված օտարերկրյա դիվանագետներ: Հայկական ուսումնասիրությունների կենտրոնը հիմնվել է 2001 թ. հունիսի 12-ին Եվրասիական ռազմավարական ուսումնասիրությունների կենտրոնին կից եւ իրականացնում է «գիտական» հետազոտություններ Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի վերաբերյալ:

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Ղարաբաղյան բանակի զորությունը հերքելն անհնար է

Հանդիպում ԼՂՀ պաշտպանության նախարար Սեյրան Օհանյանի հետ

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Արցախում գործող լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների ու հավատարմագրված լրագրողների հերթական հանդիպումը ԼՂՀ պաշտպանության նախարար Սեյրան Օհանյանի հետ էր:

Իր նախարարական գործունեության շուրջ 2.5 տարվա ընթացքում առաջին անգամ նման կարգի հանդիպում ունենալով, Ս. Օհանյանը խոստացավ այսուհետեւ ավելի հաճախակի հանդիպել լրագրողների հետ, քանզի բանակ-հասարակություն կապն ավելի ամրապնդելու անհրաժեշտությունը կա, ինչը պիտի տեղի ունենա առավելապես լրատվամիջոցների միջոցով:

Հետադարձ հայացք ձգելով ԼՂՀ պաշտպանական բանակի անցած տասնամյա ուղուն, նախարարը նշեց, որ բանակը հիմնականում կայացել է՝ ֆիդայական ջոկատներից վերածվելով կարգապահ, մարտունակ ու հուսալի պաշտպանական կառույցի:

2000 թ. հունվարի 7-ին ստանձնելով հանրապետության ռազմական գերատեսչության ղեկավարությունը, Ս. Օհանյանի խոսքերով, ինքը նախ եւ առաջ կարեւորել է գիտակցված կարգապահությունը: Քիչ աշխատանք, բայց՝ որակով. սա է իրենց նշանաբանը:

Իբրեւ համակարգում նորամուծություն՝ գեներալը նշեց ռազմական խորհրդի ստեղծումը, որը մինչ այդ չկար: Միանձնյա որոշումներ կայացնելը սխալ պրակտիկա է, մանավանդ երիտասարդ բանակի համար, ընդգծեց նախարարը:

Մյուս կարեւոր պայմանը, ըստ Ս. Օհանյանի, միջանձնային հարաբերություններն են: Այսօր զինծառայողին հնարավորություն է տրված ազատորեն արտահայտելու իր տեսակետը, իր ծառայողական գործունեության մեջ լինել անկաշկանդ: Իսկ դրանում գլխավոր պահանջը նորարական, նախաձեռնողական եւ գիտակցական վերաբերմունք դսեւորելն է:

Տես ➧ էջ 3

Հռոմի պապը Բաքու կայցելի մայիսի 22-ին

«Հակառակ առողջական ոչ բարվոք վիճակին՝ Հռոմի Հովհաննես Պողոս Բ պապը չափազանց ոգեւորված է Բաքու կատարելիք իր այցով», հայտարարել է Հարավային Կովկասում Վատիկանի դեսպան Կլաուդիո Գուգերոտտին: 1-օրյա պաշտոնական այցելությունը, որն, ըստ ինտերնետային լրատվության, նախատեսված է մայիսի 22-ին, ծառայելու է քրիստոնյաների եւ մահմեդականների խաղաղ գոյատեւմանը: Ադրբեջանից հետո պապը մեկնելու է Բուլղարիա:

Հիշեցնենք, որ Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը պապին հրավիրել էր Ադրբեջան՝ 1998-ին Իտալիա կատարած իր այցելության ընթացքում: 7,7 մլն բնակչությամբ Ադրբեջանում կաթոլիկ համայնքը չափազանց փոքր է՝ ընդամենը 150 հոգի:

Անդրադառնալով ղարաբաղյան հակամարտությանը, Գուգերոտտին նշել է, որ չնայած Վատիկանի աջակցությունն ընդունելի է կողմերի համար, պապն ինքն է որոշելու՝ հակամարտության լուծմանը միջնորդական ջանքերով մասնակցել, թե ոչ:

Մինչ օրս Հովհաննես Պողոս Բ-ի այցելած մահմեդական երկրներն են Սիրիան, Թուրքիան եւ Ղազախստանը:

Հ. Օ.

«Ա1+»-ի գործով դատավարությունը հետաձգվեց

«Մելտեքս» ընկերությունը վերջերս հեռուստատեսության եւ ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի անցկացրած ազատ հեռուստահաճախականությունների մրցույթն անօրինական է համարում եւ վիճարկում է մրցույթի արդյունքները դատական ատյանում:

Հայցադիմումում մասնավորապես ասվում էր. «Ազգային հանձնաժողովը, խախտելով մրցույթի մասնակիցների իրավունքները, հայտարարել է առանձին հաճախականությունների մրցույթներ, ինչի համար օրենքով սահմանված իրավասությամբ օժտված չէ: Ազգային հանձնաժողովն իր գործողություններով խախտել է ՀՀ սահմանադրության 5-րդ հոդվածը: Ազգային հանձնաժողովն իրավասու չէ տարանջատելու կապուղիները եւ հայտարարել առանձին մրցույթներ յուրաքանչյուրի համար: Ազգային հանձնաժողովն իր գործողություններով սահմանափակել է «Մելտեքս» ՍՊԸ-ի իրավունքը՝ մասնակցելու բոլոր ազատ հաճախականությունների մրցույթին, եւ խախտել է նաեւ սահմանադրության 8-րդ եւ 24-րդ հոդվածները»: «Մելտեքս» ընկերությունը խնդրում է անվավեր ճանաչել Ազգային հանձնաժողովի որոշումները հեռուստառադիոհաղորդումների հեռարձակման լիցենզավորման մրցույթներ հայտարարելու մասին:

Առաջին դատական նիստը երեկ էր նշանակված, բայց հետաձգվեց: Գործի կապակցությամբ ապրիլի 15-ին «Մելտեքս» ՍՊԸ-ն փաստաթուղթ էր ներկայացրել, որի ուսումնասիրության համար դատարանին անհրաժեշտ էր 3 օր:

Մ. Հ.

Հ. Գ. Ինչպես առաջարկների ներկայացման եւ հաղթողի հրապարակման գործընթացները, չսկսված դատավարությունը եւս ուղեկցվում էր Աշոտ Բլեյանի եւ ընկեր-ընկերուհիների աղմկարարությամբ, այնքան որ հօգուտ իրենց դատավորի խոսքերն անգամ դիմավորում էին թշնամական ռեպլիկներով:

Արմեն Սմբատյանը նշանակվեց դեսպան Ռուսաստանում

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի ապրիլի 15-ի հրամանագրով Արմեն Սմբատյանը նշանակվել է Ռուսաստանի Դաշնությունում Հայաստանի Հանրապետության դեսպան (նստավայրը՝ Մոսկվա): Արմեն Սմբատյանը ծնվել է 1954 թ. Երեւան քաղաքում: 1995 թ.-ից զբաղեցնում է Երեւանի պետական կոնսերվատորիայի ռեկտորի պաշտոնը: 1997 թ.-ից մինչ այժմ նախագահում է Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի հայկական ընկերությունը:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՄՆ-ն աջակցում է Ադրբեջանին «անվտանգության բնագավառում»

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 16 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ջորջ Բուշի վարչակազմը ստացել է ԱՄՆ Կոնգրեսի հավանությունը եւ ավելացնում է աջակցությունն Ադրբեջանին «անվտանգության բնագավառում»: Այդ մասին «Նովոստի» գործակալությանը հայտարարել է ԱՄՆ պետդեպարտամենտի նախկին ԽՍՀՄ երկրներին աջակցության հարցերի կոորդինատոր Ուիլյամ Թեյլորը: Երկուշաբթի Վաշինգտոնում լրագրողներին Թեյլորը հայտնել է, որ ԱՄՆ-ը ծրագրում է նաեւ ընդլայնել աջակցությունը Ադրբեջանին այնպիսի բնագավառներում, ինչպիսին են «ահաբեկչական խմբերին ուղղված ֆինանսական հոսքերին հետեւելը», պայքարը փողերի լվացման, կոռուպցիայի դեմ, ինչպես նաեւ սահմանների պահպանության ուժեղացումը: «Մեր զինվորականները այժմ կրկին կարող են աշխատել Ադրբեջանի զինվորականների հետ հակաահաբեկչական պատերազմի շրջանակներում եւ կարող են ապահովել ամերիկյան զինված ուժերի տեղափոխումը եւ ամերիկյան թիկունքային ապահովումը կենտրոնական Ասիա տանող միջանցքներով», ընդգծել է պետդեպարտամենտի կոորդինատորը:

Կատաղի մարտեր Բեթղեհեմում

Իսրայելցիք պատրաստվում են ներխուժել Սբ. Ծննդյան տաճար

Երեկ ուշ երեկոյան միջազգային լրատվական գործակալությունները հաղորդեցին, որ կատաղի մարտերը վերսկսվել են Բեթղեհեմ քաղաքում, հատկապես Մանգր հրապարակի շուրջ: Իսրայելցի զինվորները պատրաստվում են ներխուժել Քրիստոսի ծննդավայր համարվող Սբ. Ծննդյան տաճար, որին կից գտնվում է հայոց եկեղեցին: Տաճարում արդեն 10 օրից ավելի է, ինչ շուրջ 200 հոգի, որոնցից 50-ը եկեղեցականներ, իսկ մնացյալը՝ պաղեստինցիք, պաշարված են, մինչ հայոց եկեղեցում միայն հայ եկեղեցականներ են՝ վանահայր Ռազմիկ ծայրագույն վարդապետի գլխավորությամբ:

Ս. Նահանգների պետքարտուղար Քոլին Փաուելի հետ երեկ կայացած հանդիպման ընթացքում Իսրայելի վարչապետ Արիել Շարոնը կրկնել էր նախապես իր առաջարկածը՝ «միջանցք» տրամադրել Սբ. Ծննդյան տաճարում գտնվողներին, որպեսզի հեռանան, պայմանով, որ պաղեստինցիները նախապես ստորագրեն երկրից ընդմիշտ տարագրվելու մասին որոշումը: Պաղեստինցիները նախապես մերժել էին առաջարկը, առարկելով, որ իրենք չեն կարող իրենց երկրից ինքնաքսորվել:

Մյուս կողմից, ըստ իսրայելական աղբյուրների, Շարոնը Փաուելին խոստացել է 1 շաբաթում մասնակիորեն քաշել զորքերը պաղեստինյան տարածքներից, մասնավորապես Նաբլուսից եւ Ջենինից: Փոխարենը, սակայն, «Ցահալը» երեկ վերստին գրավեց Թուլքարամ քաղաքը եւ ուժեղացրեց ներկայությունը Ռամալլայում:

Ինչ վերաբերում է Ջենինի գաղթակայանին, լրագրողներին եւ ՄԱԿ-ի աշխատակիցներին երեկ հաջողվեց մուտք գործել այնտեղ, եւ անմիջապես սկսվեց քստմնելի իրավիճակի նկարագրությունը: Ըստ տեղեկությունների, հարյուրավոր պաղեստինցիներ սպանվել են տների փլատակների տակ, փողոցներում եւ տներում մնացած դիակները հոտում են:

ԶՈՐԱՀԱՆԴԵՍ

«ՆԳ համակարգն ինքնամաքրման մեծ ճանապարհ ունի անցնելու»

Ապրիլի 16-ը ոստիկանության օրն է

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Երեկ Վ. Սարգսյանի անվան հանրապետական մարզադաշտում տեղի ունեցավ զորահանդես՝ նվիրված ոստիկանության օրվան: Միջոցառմանը մասնակցում էին ՀՀ նախագահը, Ամենայն հայոց հայրապետը, ԱԺ նախագահը, վարչապետը, կառավարության այլ անդամներ, Բելառուսի ՆԳ նախարարը, դեսպաններ, ընդհանրապես կառավարող էլիտայի ներկայացուցիչներ:

Նախագահ Քոչարյանը ներկաներին շնորհավորեց տոնի կապակցությամբ: Նա ՆԳ նախարարությանը դրոշ հանձնեց՝ մատուցած ծառայությունների ու ձեռքբերումների համար: Ապա Ամենայն հայոց կաթողիկոսն օծեց դրոշը, որը փոխանցվեց ՆԳ նախարարին:

Միջոցառման ընթացքում ՀՀ նախագահի հրամանագրով ՆԳ նախարարի տեղակալ Արմեն Երիցյանին շնորհվեց ոստիկանության գեներալ-մայորի հատուկ կոչում: Նախագահի հրամանագրով արիության մեդալով պարգեւատրվեցին ՆԳ որոշ աշխատակիցներ:

ՆԳ նախարարի հրամանով էլ համակարգի որոշ աշխատակիցներ պարգեւատրվեցին պատվոգրով, անհատական զենքով եւ թանկարժեք նվերով:

Տես ➧ էջ 2

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունում

Տեղի է ունեցել Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության հերթական նիստը:

Ժողովում քննարկվել եւ հաստատվել է ապրիլի 20-ին Երեւանի Թեքեյան կենտրոնում նախատեսվող «կլոր սեղանի» ծրագիրը, որը նվիրված է լինելու Հայաստանի Հանրապետությունում բանկային համակարգի վիճակին: Միջոցառումը նախատեսվում է իրականացնել ՀՀ Կենտրոնական բանկի մասնագիտական աջակցությամբ: «Կլոր սեղանի» ընթացքում առաջարկվելու է քննարկել բանկային համակարգի զարգացման միտումները նոր բանկային օրենսդրության ընդունման լույսի ներքո, ՀՀ ԿԲ եւ առեւտրային բանկերի փոխհարաբերությունները ու հիմնախնդիրները, բանկերի կանոնադրական կապիտալի համալրման խնդիրները եւ «փողերի լվացման» հիմնահարցը, բանկերի միավորման հեռանկարները, պլաստիկ քարտերի համակարգի ներդրման խնդիրները եւ հեռանկարները, խաբված ավանդատուների հարցը եւ այլն:

Վարչությունը հաստատեց ՀՌԱԿ ձեռնարկների ցանկը՝ նվիրված Մեծ եղեռնի տարելիցին: Կենտրոնական ձեռնարկը տեղի է ունենալու ապրիլի 22-ին Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Նոր Նորքի հայորդաց տանը: Ապրիլի 24-ին մայրաքաղաքի ակումբների անդամները եւ ՀՌԱԿ վարչականները կուսակցության կողմից ծաղկեպսակ կդնեն Մեծ եղեռնի զոհերի հիշատակը հավերժացնող Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիրին:

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը որոշում ընդունեց մայիսի 4-ին Երեւանում գումարել կուսակցության վարչականների հերթական ընդհանուր ժողովը, որի ընթացքում քննարկել ՀՌԱԿ մարտավարության հերթական խնդիրները եւ կուսակցության կառույցների ընթացիկ աշխատանքները: Այդ կապակցությամբ ընդունվեց թիվ 27 շրջաբերականն ուղղված ՀՌԱԿ շրջանակների վարչություններին եւ ՀՌԱԿ ակումբների վարչություններին:

Ժողովն անդրադարձավ նաեւ հայրենիք-սփյուռք փոխհարաբերությունների հարցերին:

Ընտրական բարեփոխումներ նախընտրական նոտաներով

Փոփոխությունների նախագծի ընդունումը համարվում է «գողբայություն»

Թերեւս ոչ պատահական զուգադիպությամբ ե՛ւ գործող ընտրական օրենսգրքի, ե՛ւ ներկայումս ընթացող դրա փոփոխությունների նախագծերը քննարկվել եւ քննարկվում են ընտրությունների նախաշեմին: Օրենսգրքի բացերը, որոնք արտահայտվեցին կայացած ընտրությունների ընթացքում, քաղաքական ուժերը հետագայում սկսեցին կարկատել հենց նախընտրական շրջանի եւ դրանով թելադրված հապճեպ ընդունելու հետ: Դա էր պատճառը, որ Հրանուշ Հակոբյանը խորհրդարանում ելույթ ունենալիս նշեց, թե ցանկալի կլիներ քննարկումները զերծ պահել նախընտրական կրքերից ու շահարկումներից, եւ փոփոխությունները կատարել ոչ թե ընտրություններից առաջ, այլ՝ հետո:

Նախատեսվող այս փոփոխությունները, սակայն, անգամ ընդունվելու դեպքում օրենսգրքի բացերի ողջ շղթան չեն կարգավորելու: Դրանք առնչվում են միայն ընտրական հանձնաժողովների ձեւավորման կարգին եւ լուծում չեն առաջարկում ո՛չ բանակի մասնակցության, ո՛չ ընտրացուցակների ձեւավորման եւ ո՛չ էլ մեծամասնական-համամասնական տեղերի հարաբերակցության հարցերի համար: Չնայած դրան, խորհրդարանի ընդդիմադիր փոքրամասնությունը, հիմնականում շեղվելով կոնկրետ հարցից, շեշտը դնում էր հենց վերջին հանգամանքների վրա, ընդ որում, որեւէ կոնկրետ լուծում չառաջարկելով: Ավելին, անդրադառնալով համամասնական-մեծամասնական տեղերի վիճահարույց հարցին, պատգամավոր Մանուկ Գասպարյանն իր պարտքը համարեց հայտարարել, թե չնայած սկզբից կողմնակից էր մեծամասնական տեղերի ավելացմանը, այժմ «ձեւը գտել» է, շուտով մտնելու է մի կուսակցության մեջ եւ իր «խնդիրը լուծելու» է այդ ճանապարհով: Էականը, սակայն, ոչ այնքան հաջորդ խորհրդարանում սեփական անձի ապահովման նման միջոցառումներն էին, այլ այն, որ քաղաքական փոքրամասնության կարծիքով՝ ընտրական հանձնաժողովներ ձեւավորելիս նախագահի ներկայացուցիչների թվի մեծացումը միտում ունի հանձնաժողովը նախագահինը դարձնելու: Այսինքն, եթե ներկայիս խորհրդարանը վեց անդամ է նշանակելու, ըստ նախագծի, նախագահի ներկայացուցիչները կլինեն նրանցից մեկով պակաս եւ, ուրեմն, վերջինս ստանալով խմբակցություններից գոնե մեկի օժանդակությունը, հանձնաժողովներում բացարձակ մեծամասնություն է կազմելու:

Աղասի Արշակյանն այս միտումը նկատի առնելով փոփոխությունների նախագծի զարմանալի արագ առաջադրումն ու քննարկումը որակեց «գողբայությամբ» օրենքի ընդունման փորձ՝ ժառանգված ՀՀՇ-ի գործելաոճից:

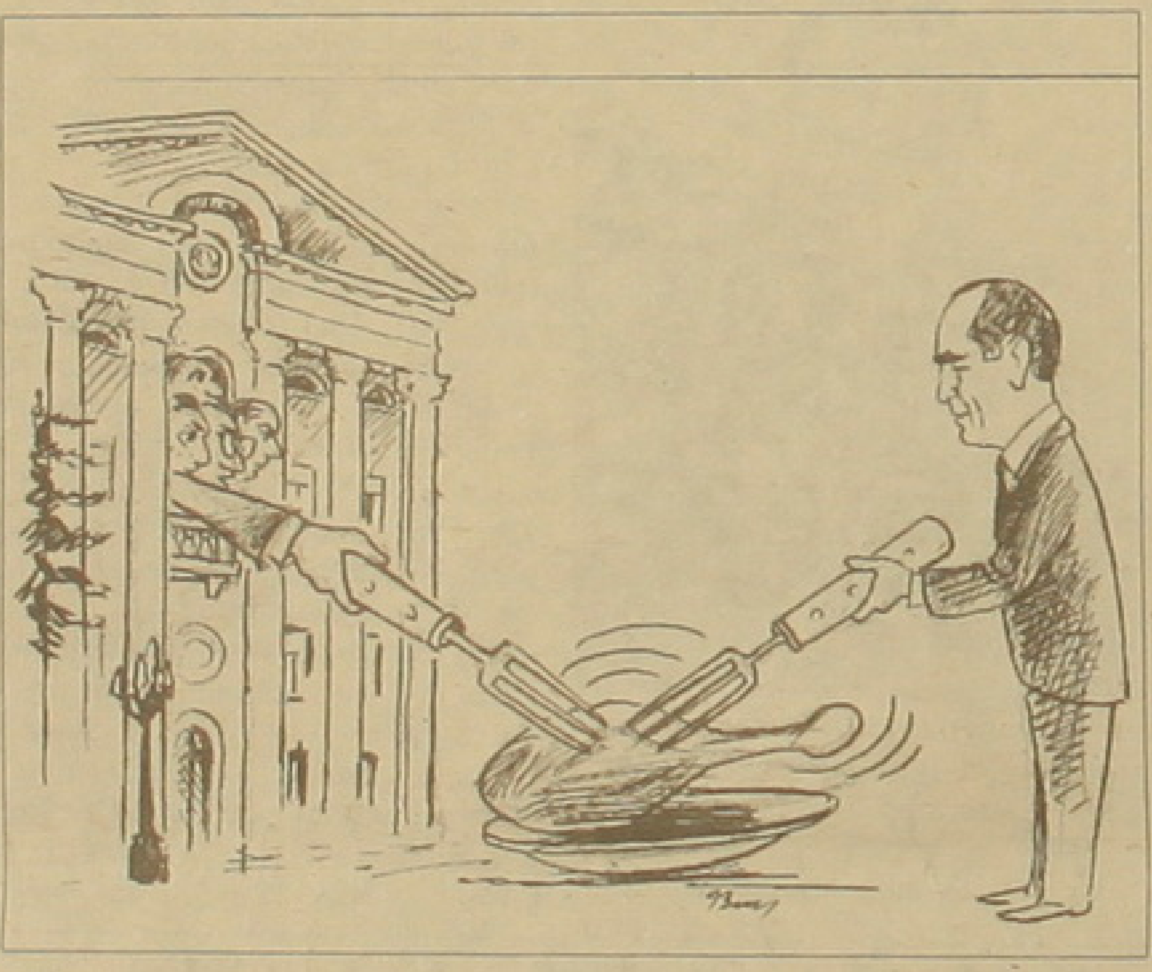

Ըստ էության այս խնդիրը բավական լուրջ է եւ սկզբունքային: Հարցը պարզ ներկայացրած այն է, թե ով պետք է կազմակերպի եւ անցկացնի ընտրությունները Հայաստանում. պետությո՞ւնը, թե՞ կուսակցությունները: Նախագծի հեղինակները փորձում են ընտրությունների պատասխանատվությունը տեղափոխել պետության իրավասությունների շրջանակ: Սակայն քաղաքական ուժերի մեջ ներկայումս պետությունը նույնացվում է իշխանությունների հետ, որոնք օգտագործում են պետական լծակները եւ իսկապես կարողանում լուծել սեփական գոյության ժամկետների երկարաձգման խնդիրը: Սակայն մյուս կողմից ոչ ոք չի կարող բացառել, որ չկայացած քաղաքական համակարգի պայմաններում կուսակցությունները անքաս կապերի մեջ կմտնեն նախագահի հետ եւ ցանկացած դեպքում ընտրական հանձնաժողովներում կկատարեն նրա կամքը: Խնդիրն ավելի որոշակի է դառնում, երբ հանձնաժողովներ կազմելը դրվում է կառավարության վրա, կամ գործադիրը ֆլոտաներ է ստանում գործընթացում:

Մանուկ Գասպարյանն ինքը շեշտեց, որ որեւէ տարբերություն չկա նախագա՞հն է հանձնաժողովի անդամներ նշանակում, թե՞ կառավարությունը: Նախագծի համահեղինակների կարծիքով, հանձնաժողովների ձեւավորմանը պետք է մասնակցեն միայն երկու առաջնահերթ մանդատ ունեցող իշխանությունները՝ նախագահը եւ խորհրդարանը: Ըստ համահեղինակ՝ ՀՅԴ խմբակցության անդամ Արմեն Ռուստամյանի. «Թող խորհրդարանի համապատասխան քաղաքական ուժերից յուրաքանչյուրն իր անկախությունը պահպանի եւ չգնա նախագահի հետ նման անքաս հարաբերությունների: Երկրներ կան, որտեղ ընտրական ողջ պրոցեսը վերահսկում է պետական ապարատը: Եթե առաջանում են տարաձայնություններ, վեճեր, պատասխանատուն բոլոր դեպքերում մնում է պետությունը: Այստեղ է, որ եթե անգամ հանձնաժողովում մեծամասնությունը կազմի նախագահը, դա ի վերջո, վատ բանի չի կարող տանել, քանի որ շատ երկրներում գործում է այդ պրակտիկան: Այլ բան է, որ մենք միշտ աշխատում ենք խաղը տարբերակներով, որն անցումային ժամանակահատվածում տալու է իր արդյունքը: Բայց, ի վերջո, պետք է գանք մի տարբերակի՝ կամ ընտրությունները ամբողջությամբ պետությունը վերահսկի, կամ ԱԺ-ն, կամ անկողմնակալ դիտվող քաղաքական ուժերը: Որովհետեւ այս խառը իրավիճակում պատասխանատվությունը վերահասցեավորելու եւ դրանից խուսափելու տեղ թողնում ենք»:

Դա արտահայտված է գործող օրենքում, եւ կառավարությունը հանձնաժողովները ձեւավորելիս հինգ ներկայացուցիչ ունենալու իրավունք ունի: Հանրապետության նախագահը սահմանադրական իր լիազորություններով փաստորեն գործադիր իշխանության գլուխն է, այսինքն՝ այսպես թե այնպես, կառավարությունն արդեն իսկ կախվածության մեջ է նախագահից:

Սակայն նախագծի հեղինակներին, այս մոտեցմանը ի հակակշիռ, հանձնաժողովների ձեւավորման այլ մեխանիզմ եւս առաջարկվեց: ՀԺԱՄ նախագահ Սեյրան Ավագյանի կարծիքով, այդ գործընթացն ամբողջովին պետք է հանձնել քաղաքացիական ծառայության ոլորտին եւ հարցը կարգավորել առանձին համապատասխան օրենքով: Այս առաջարկը պաշտպանություն չգտավ:

Ինչեւէ, այսօր պարզ կդառնա խորհրդարանի վերաբերմունքը նախագծի նկատմամբ:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

«ՆԳ համակարգն ինքնամաքրման մեծ ճանապարհ ունի անցնելու»

Սկիզբը էջ 1

Պարգեւատրումներից հետո ելույթ ունեցավ ՀՀ նախագահը: Նա մասնավորապես նշեց, որ ՆԳՆ-ին հանձնվող դրոշը՝ «...Ձեր պատվի եւ փառքի այս խորհրդանիշը բարձրացնելու է կառույցի կազմակերպվածության աստիճանը»: Ըստ պրն Քոչարյանի, աշխարհում շատ չեն այն երկրներն ու քաղաքները, որոնց փողոցներում մարդիկ կարող են ապահովության զգացում ունենալ, ինչն առկա է մեզանում: Ապա անդրադառնալով ՆԳ համակարգի խնդիրներին, [illegible]արականության յուրաքանչյուր անդ[illegible] պաշտպանվածությանը ՀՀ [illegible]ախագահն ասաց. «Հանցավորությ[illegible] դեմ պայքարը պետք է տարվի մի[illegible] օրինական միջոցներով»: Ռ. Քոչ[illegible]անը, նշելով, որ ՆԳ կառույցը ժ[illegible]նգված է նախկին ԽՍՀՄ-ից իր դր[illegible] եւ բացասական կողմերով, փա[illegible] նաեւ, որ «ՆԳ համակարգն ինքնա[illegible] մաքրման մեծ ճանապարհ ունի անցնելու»:

Ապա ելույթ ունեցավ ՆԳ նախարար Հայկ Հարությունյանը: Նա անդրադառնալով ոստիկանության (միլիցիայի) անցյալին, ինչպես նաեւ ոստիկանի այսօրվա ընդհանրական կերպարին, իր խոսքն ավարտեց նրանով, որ ՀՀ ոստիկանության աշխատակիցները պատվով են կատարում իրենց պարտականությունները:

Վերջին ելույթը ՆԳ նախկին նախարար Եվգենի Պասալովինն էր: Նա ասաց, որ երկրի նախագահից ստացած դրոշը ոչ միայն պատիվ է, այլեւ մեծ պատասխանատվություն: Համեմատելով Ռուսաստանի Կիրով քաղաքի եւ Հայաստանի ՆԳ համակարգերը (որոնցից յուրաքանչյուրում ինքն աշխատել է)՝ ՆԳ նախկին նախարարն ասաց, որ «Կիրովում ցանկանում են, սակայն չեն կարողանում, Հայաստանում կարող են, բայց երբեմն չեն ցանկանում»:

Զորահանդեսն ավարտվեց հանդիսավոր քայլքով: Այդուհետ, համաձայն ՀՀ կառավարության 2001 թ. դեկտեմբերի 12-ի որոշման, ապրիլի 16-ն այսուհետ կնշվի որպես ոստիկանության օր: Միանալով շնորհավորանքներին [illegible]անում եմ հույս հայտնել, որ այս [illegible]մանքը կնպաստի կառույցի [illegible] ինքնամաքրմանը, այլապես շատ [illegible]հիմնախնդիրներ (դրանցից են [illegible]պես կոռուպցիան եւ «անպատ[illegible]» հանցագործությունները) մեր [illegible]յում կմնան շատ ավելի երկար:

Արտահերթ տապալված նիստ՝ «Ա1+»-ական ենթատեքստով

Ելնելով վերջին հանրահավաքում ստանձնած պարտավորությունից, ընդդիմադիր 14 կուսակցությունների նախաձեռնությամբ խորհրդարանում ծավալված ստորագրահավաքից հաջողվել էր հավաքել 45 ստորագրություն: Այդքանը, սահմանադրության համաձայն, բավական էր արտահերթ նիստ հրավիրելու համար, որի օրակարգային հարցը հեռուստատեսության եւ ռադիոյի օրենքում փոփոխություններն էին: Համաձայն այդ փոփոխությունների, նախատեսվում էր սկզբունքորեն վերանայել մասնավոր հեռուստառադիոյի ոլորտը կարգավորող հանձնաժողովի ձեւավորման կարգը եւ հանրապետության նախագահի լիազորություններից մասնակիորեն վերցնել հանձնաժողովի անդամների միանձնյա նշանակման հնարավորությունը: Ըստ փոփոխությունների, հեռուստատեսության եւ ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի ձեւավորմանը պետք է մասնակցեն նաեւ խորհրդարանում ներկայացված կուսակցությունները եւ դաշինքները:

Երեկ՝ 18:30-ին հրավիրված արտահերթ նիստը, սակայն, չկայացավ քվորումի՝ անհրաժեշտ 66 նվազագույն թվով պատգամավորների բացակայության պատճառով: Գրանցվեց ընդամենը 56 պատգամավոր՝ ՀԺԿ, «Հայաստան», ԱԺՄ, Կոմկուս, «ԻՄ», ինչպես նաեւ ՀՅԴ, «Օրինաց երկիր» խումբ-խմբակցություններից եւ մյուս խմբերից այլ առանձին պատգամավորներ: Այսպիսով, արտահերթ նիստը հերթական անգամ տապալվեց խորհրդարանի քաղաքական մեծամասնության չգրանցման պատճառով, չնայած Հանրապետական կուսակցության եւ նրան սատարող այլ ուժերի ներկայացուցիչների մեծ մասը դեռեւս չէր հասցրել լքել ԱԺ-ի շենքը, այդ թվում եւ «Միասնություն» խմբակցության ղեկավար Գալուստ Սահակյանը, որը գրանցման գործընթացի ավարտին մտավ նիստերի դահլիճ՝ անձամբ տեսնելու արդյունքները:

Ըստ ԱԺ կանոնակարգի, գրանցման պահից հետո երեք ժամվա ընթացքում մյուս պատգամավորները կարող են գալ, գրանցվել: Եթե այդ ընթացքում հասցնեն գրանցվել առնվազն 10 պատգամավոր, արտահերթ նիստը կարող է սկսվել: Ընդդիմադիր թեւի պատգամավորները որոշել էին սպասել մինչեւ օրենքով սահմանված ժամկետի լրանալը:

Հիշեցնենք, որ նիստի հրավիրման նախաձեռնության հիմնական պատճառը «Ա1+»-ի նկատմամբ հանձնաժողովի որոշումն էր: Սակայն, եթե անգամ նիստը կայանար եւ նախագիծն ընդունվեր, հետադարձ ուժ ունենալ չէր կարող, այսինքն՝ չէր կարող ազդել հանձնաժողովի որոշման վրա:

Գ. Ա.

Ուղղում. «Ազգ» օրաթերթի ապրիլի 16-ի համարում, «Հայաստանը եւ իսրայելա-պաղեստինյան հակամարտությունը» վերնագրով հոդվածի նախաբանում թույլ էր տրվել տպագրական սխալ. առաջին նախադասությունը կարդալ «Դոկտ. Ահմեդ Ֆուադ Ռասլանը Հայաստանում Եգիպտոսի դեսպանն էր մինչեւ **1997 թ.**»:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ժԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍԹԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Երեկ Երեւանում աշխատանքներն ավարտեց Եվրամիության (ԵՄ) հովանավորությամբ անցկացվող «Էլեկտրոնային զարգացում Կովկասի համար» տարածաշրջանային խորհրդաժողովը՝ մասնակցությամբ ԵՄ անդամ պետությունների, ՌԴ-ի, ԱՄՆ-ի, տարածաշրջանային երկրների (Իրան, Թուրքիա, Վրաստան) եւ այլն։ Խորհրդաժողովի ավարտին ընդունվեց հայտարարություն, որում ամփոփվում են երկօրյա աշխատանքների արդյունքները, ակնկալվելիք քայլերը եկող ամիսների, տարիների ընթացքում։ Խորհրդաժողովի հիմնական նպատակն էր խրախուսել տեղեկատվական տեխնո-

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի ծրագրեր

Վ. Օսկանյանը կարեւորեց Թուրքիայի մասնակցությունը տեխնիկական, քաղաքական եւ տարածաշրջանային համագործակցության առումներով

լոգիաների բնագավառում տարածաշրջանային երկրների համագործակցությունը, նպաստել համաշխարհային եւ, մասնավորապես, եվրոպական տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ենթակառույցներին ինտեգրումը։ Երկօրյա խորհրդաժողովի ընթացքում, չորս առանձին նիստերում՝ էլեկտրոնային կառավարում, էլեկտրոնային գործարարություն, էլեկտրոնային կրթություն եւ էլեկտրոնային զարգացում, քննարկվել են այդ նպատակներին հասնելու հիմնական գործնական միջոցները՝ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների մասին հասարակության իրազեկության բարձրացումը, պետական կառավարման համակարգում այդ տեխնոլոգիաների արդյունավետ կիրառումը, կրթության, մշակույթի եւ գիտության, առեւտրի եւ հաղորդակցությունների, ինչպես նաեւ այլ ոլորտներում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների վրա հիմնված նոր ծրագրերի մշակումը։

ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի կարծիքով, այս համաժողովը սկիզբ է դնում մի գործընթացի, որը հնարավորություն կտա տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում տարածաշրջանային երկրներին ընդհանուր մոտեցում որդեգրել ապագա զարգացման համար։ «Ցավոք, պետք է նշեմ, որ Ադրբեջանը, չնայած ԵՄ-ի հատուկ ջանքերին, չմասնակցեց խորհրդաժողովին։ 1998 թ. Հայաստանը վարչապետի մակարդակով մասնակցեց Բաքվում կազմակերպված ՏՐԱՍԵԿԱ-ի գագաթաժողովին։ Նույն այս օրերին Բաքվում է Հայաստանի 20-հոգանոց պատվիրակությունը եւ մասնակցում է ԵԱՀԿ շրջանակներում ջրի համատեղ օգտագործման խնդիրների կոնֆերանսին։ Սա ցույց է տալիս տարածաշրջանային խնդիրներում մեր եւ Ադրբեջանի հակասությունները։ Բաքուն տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտը նույնիսկ քաղաքականացրեց եւ փորձեց բոյկոտել երեւանյան խորհրդաժողովը։ Եթե Ադրբեջանը միանալու ցանկություն հայտնի, մենք կողջունենք, եթե ոչ՝ ԵՄ-ի հետ համատեղ, տարածաշրջանի մյուս պետությունների հետ փորձելու ենք իրականացնել տարածաշրջանային ծրագրեր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում», ասաց Վ. Օսկանյանը։

Հայաստանի արտգործնախարարը երեւանյան խորհրդաժողովում կարեւորեց Թուրքիայի մասնակցությունը տեխնիկական, ինչպես նաեւ քաղաքական ու տարածաշրջանային համագործակցության առումներով։ «Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում Թուրքիան ունի տեղաշարժեր, նման մի քանի խորհրդաժողովներ է անցկացրել, եւ մենք կցանկանայինք նրանց հետ լուրջ համագործակցության մեջ մտնել այս ոլորտում, առավել եւս, որ Թուրքիան տարածաշրջանի կարեւոր երկրներից է, իսկ նման համագործակցությունը, բացի դրականից, չի կարող բացասական հետեւանքներ ունենալ»։

Մեր մյուս՝ «կարո՞ղ է նման համագործակցությունը խթան լինել հայ-թուրքական մերձեցման, երկխոսության ոլորտում», հարցին պրն Օսկանյանը պատասխանեց. «Պետք չէ բացառել, ուղղակի հույս պետք է հայտնել, որ այս ոլորտում մեր համագործակցությունը մի բան կավելացնի մեր ընդհանուր համագործակցությանը եւ ի վերջո կբերի Հայաստանի ու Թուրքիայի միջեւ սահմանների բացմանը, հարաբերությունների բնականոնացմանը եւ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատմանը»։

Ի՞նչ տվեց այս խորհրդաժողովը եւ ի՞նչ կոնկրետ քայլեր կարող ենք ակնկալել։ «Կոնկրետ առաջին քայլը տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում մասնագետների վերապատրաստման կամ պատրաստման ծրագրի ստեղծումն է, որի շուրջ արդեն կան պայմանավորվածություններ, ԵՄ ՏԱՍԻՍ ծրագրի միջոցով որոշ ֆինանսավորում է հատկացվելու Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանի բազայի վրա այդ ծրագրերը սկսելու համար», ասաց Վ. Օսկանյանը։

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Ում շահերն են բախվում տրամվային

Այն բանից հետո, երբ այլեւայլ շահերով առաջնորդվելով եւ հասարակական շահը ոտնահարելով, Երեւանի քաղաքապետարանը որոշեց դադարեցնել տրամվայների երթեւեկությունն ու մասամբ իրականացրեց իր որոշումը (թ. 1 եւ 2 ուղերթների համար), տրամվայի հավաքակայանի աշխատակիցները չեն դադարում պայքարել իրենց իրավացիությունն ապացուցելու համար։ Մենք բազմիցս ենք հրապարակել նրանց տեսակետներն ու առաջարկները, որոնց իրականացումը հնարավորություն կընձեռի եթե ոչ շահութաբեր, ապա առանց վնասի շահագործել տրամվայները։ Մեր գնահատմամբ, այդ առաջարկներից շատերն իրատեսական են եւ ցանկության դեպքում հնարավոր է կյանքի կոչել։ Սակայն որեւէ արձագանք Երեւանի քաղաքապետ Ռոբերտ Նազարյանից եւ տրանսպորտի վարչության պետ Արեգ Բարսեղյանից, ի պատասխան մեր հրապարակումների, դեռեւս չենք ստացել։ Տեղյակ չենք նաեւ, որ նրանք գոնե պատրաստակամություն հայտնեին քննարկելու տրամվայի հավաքակայանի աշխատակիցների առաջարկները։ Թերեւս զարմանալու ոչինչ չկա այս գործելակերպի մեջ։

Բարձրաստիճան չինովնիկների համար ի՞նչ շահ կա տրամվայների շահագործումից, բացի ավելորդ գլխացավանքից, քանի որ հարկ կլինի մտածել, ելքեր որոնել, բանակցել տարբեր գերատեսչությունների հետ, այսինքն՝ ինչ-որ աշխատանք կատարել։ Իսկ որ տրամվայով երթեւեկում է մեր հասարակության ամենաանապահով խավը, որ էկոլոգիապես մաքուր փոխադրամիջոց է, որ անգամ զարգացած երկրների խոշոր քաղաքներում դրանից չեն հրաժարվում, որ առնվազն 200-300 մարդ զրկվում է աշխատանքից, որ, ի վերջո, երթուղային տաքսիները տրամվայների (նաեւ տրոլեյբուսների ու ավտոբուսների) գոյությամբ դեռեւս բացարձակ մենաշնորհ, հետեւաբար եւ կամայական գներ սահմանելու հնարավորություն չունեն, նրանց չի հուզում։ Իսկ գուցե հուզո՞ւմ է, բայց բոլորովին այլ տեսանկյունից՝ միկրոավտոբուսային երթուղիների տերերին բարի ծառայություններ մատուցելու եւ նրանց առավել շահութաբեր ու ազատ գործունեությանը նպաստելու համար։ Ինքնին հասկանալի է, որ ի տարբերություն տրամվայների, երթուղային տաքսիներից այս դեպքում արդեն հնարավոր են առարկայական ակնկալիքներ։

Վերադառնալով տրամվայի հավաքակայանի աշխատակիցների ձեռնարկած քայլերին, տեղեկացնենք, որ վերջերս նրանք հերթական առաջարկներով են հանդես եկել։ «Էլեկտրատրանսպորտ» ՓԲԸ «Տրամվայի մասնաճյուղի» կոլեկտիվի ընդհանուր ժողովը որոշել է հարց բարձրացնել «Տրամվայի մասնաճյուղը» «Երեւանի էլեկտրատրանսպորտից» առանձնացնելու եւ ինքնուրույն տնտեսվարման իրավունք տալու մասին։ Հիշեցվում է, որ նման կարգավիճակ եղել է մինչեւ 1999 թ. նոյեմբերի 12-ը, երբ կամայական որոշմամբ «Տրամվայի ՊՓԲԸ»-ն զրկվեց ինքնուրույնությունից։ Որոշման մեկ այլ կետով վերստին պահանջվում է կառավարությունից բարձր լարման հոսանքը տրամվայի տնտեսությանը վաճառել իր արժեքին համապատասխան գնով։ Մինչդեռ այժմ տրվում է բնակչությանը մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի սակագնով։ Պահանջվում է նաեւ քայլեր ձեռնարկել թ. 1 եւ 2 երթուղիները վերագործարկելու համար։ Իսկ եթե պետությունն, այնուամենայնիվ, չի ցանկանում լրջորեն զբաղվել տրամվայների շահագործման հարցերով, որպես ելք առաջարկվում է տրամվայի տնտեսությունը հանձնել լիազորագրային կառավարման։

Սրանք կոլեկտիվի որոշման բոլոր կետերը չեն։ Դրանց համապատասխան մարմինները կարող են ծանոթանալ, քանի որ վերոհիշյալ հարցերը լուծելու համար հավաքակայանի աշխատակիցները դիմել են ՀՀ նախագահին, վարչապետին, Ազգային ժողովին, Երեւանի քաղաքապետին, քաղաքական եւ հասարակական կազմակերպություններին։ Չնայած շուրջ մեկ ամիս առաջ է ընդունվել որոշումը, դարձյալ գործնական արձագանքներ չեն ստացվել, ինչն ավելորդ անգամ հաստատում է վերեւում արտահայտված գնահատականների իրավացիությունը պետական բարձրաստիճան պաշտոնյաների գործելակերպի վերաբերյալ։

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Թիվ 139 միջն. դպրոցը Կարեն Դեմիրճյանի անվամբ

Երեկ, վաղ առավոտից դպրոցի շրջակայքը մարդաշատ էր։ Միջոցառման բացման խոսքում Երեւանի քաղաքապետ Ռոբերտ Նազարյանը նշեց. «Կան անհատականություններ, որոնց դերն ու արժեքը ժամանակն է ճշտում... Կ. Դեմիրճյանը մեր ժողովրդի այն զավակներից է, որի փառքն անպակաս է եղել թե՛ կենդանության օրոք եւ թե՛ հետմահու»։ Կ. Դեմիրճյանի անգնահատելի վաստակի մասին էին նշում նաեւ թիվ 139 միջն. դպրոցի տնօրեն Երվանդ Սարգսյանը, Նոր Նորքի թաղապետ Մկրտիչ Մինասյանը եւ այլք։ Դպրոցի երգչախմբի հնչյունների ներքո բացվեցին դպրոցի նոր անունը կրող ցուցասախտակը եւ բակում տեղադրված Կարեն Դեմիրճյանի կիսանդրին (քանդակագործ՝ Ֆերդինանդ Առաքելյան, ճարտարապետ՝ Լեւոն Իգիթյան)։ Այդ պահից դպրոցը կկրի Կարեն Դեմիրճյանի անունը, որը պարտավորեցնող է դպրոցի մանկավարժական կոլեկտիվի, աշակերտության եւ ծնողական համայնքի համար։ Կարեն Դեմիրճյանի ծննդյան 70-ամյակին դպրոցի անվանակոչությունը մեծ նվեր է, ու դրան կհետեւեն նաեւ այլ միջոցառումներ։ Դպրոցի ընդարձակ միջանցքում ներկայացված էր Կ. Դեմիրճյանի գործունեությանը վերաբերող ցուցասախտակը՝ նրա լուսանկարներով։ Այդ օրը պաշտոնատար այրերը եւ Ստեփան Դեմիրճյանը դպրոցի բակում տնկեցին մշտադալար ծառեր։

Միջոցառմանը մասնակցում էին կառավարության, ԱԺ-ի, ակադեմիայի, Երեւանի բոլոր համայնքների ղեկավարները, մտավորականներ, հյուրեր, Կ. Դեմիրճյանի հարազատները։ Տկն Ռիմմա Դեմիրճյանը շնորհակալություն հայտնեց ու նշեց. «Դպրոցն այն ոլորտն է, որին Կարեն Դեմիրճյանը հատկապես ուշադրություն է դարձրել, որովհետեւ այստեղ է կրթվում մեր ապագա սերունդը»։

Ռոբերտ Նազարյանը տեղեկացրեց, որ դպրոցի վերանորոգման աշխատանքների համար քաղաքապետարանը տրամադրում է 3 մլն դրամ։ Այդ առաջարկին միացան կառավարությունը, կրթության նախարարությունը, Երեւանի քաղաքի համայնքապետերը։ Իսկ սոցներդրումների գործակալությունը, որպես անակնկալ, տրամադրեց 70 հազար ԱՄՆ դոլար։

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Ղարաբաղյան բանակի զորությունը հերքելն անհնար է

Սկիզբը էջ 1

Զգալի աշխատանք է տարվում նաեւ սահմաններում զինվորի անվտանգության ապահովման ուղղությամբ։ Նախարարի վկայությամբ, նվազել են անցանկալի պատահարները հակամարտության շփման կետում։ Բոլոր երկրներում սահմանների պաշտպանությունն իրականացնում են սահմանապահ զորամասերը, իսկ մեր պարագայում, ռազմաքաղաքական իրավիճակի թելադրանքով, այդ դժվարին ու սուրբ պարտականությունը վիճակված է մեր պաշտպանական բանակի զինվորներին, եւ այս տեւական սահմանապահությունը պահանջում է զինվորի նկատմամբ մշտական հոգատարություն։

Նախարարը պատասխանեց նաեւ լրագրողների հարցերին։

«Ազգի» թղթակցի առաջին հարցը վերաբերում էր զինվորական հանցագործությունների վիճակին։ Ս. Օհանյանը նշեց, որ այլեւս «հեղինակություններ» չկան բանակում։ Վերացել է նաեւ, այսպես կոչված, «դեդովշչինան», թեպետ դժվար դաստիարակվող կամ քրեական անցյալ ունեցող երիտասարդներ դեռեւս թափանցում են բանակ։ Նրանց ներկայությունն է զորամասերում հաճախ պատճառ դառնում հանցավոր արարքների արձանագրման։ Իսկ ընդհանրապես, երկամյա կանխարգելիչ միջոցառումներն այս ուղղությամբ զգալի արդյունք տվել են, եւ բանակում հանցագործությունների նվազման միտումն առկա է։ Դրան զուգահեռ՝ զորամասերում պատահարների թիվն աճել է դրանց ռեալ գրանցման հաշվին, ինչը նախկինում չէր արվում, ասաց նախարարը։

Մեր մյուս հարցը զորակոչի վերաբերյալ էր. հաջողվո՞ւմ է արդյոք 100 տոկոսանոց զորակոչ ապահովել Արցախում։ Ու նաեւ՝ նորակոչիկների թվի ո՞ր տոկոսն է, միջին հաշվով, ճանաչվում ծառայության համար ոչ պիտանի։

Ս. Օհանյանն այս կապակցությամբ, նախորդ տարիների համեմատ, զորակոչը գնահատեց արդյունավետ։ Ծառայությունից խուսափելու փորձ անողները քիչ են։ Պահպանվում է ծառայության վայրի արտատարածքային սկզբունքը՝ զինվորը պետք է ծառայի իր ծննդավայրից առնվազն 50 կմ հեռու։ Ինչ մնում է նորակոչիկների առողջության պատճառով զինծառայությանը պիտանի չճանաչվելուն, ապա դա, նախարարի խոսքերով, կազմում է ընդհանուր թվի 8-9 տոկոսը։

Լրագրողների այն հարցին, թե պաշտպանական բանակի ստեղծման ու Շուշիի ազատագրման 10-ամյա հոբելյանի առթիվ մայիսի 9-ին Ստեփանակերտում նախատեսվո՞ւմ է արդյոք զինվորական շքերթ, Ս. Օհանյանը բացասական պատասխան տվեց, պատճառաբանելով Վերածննդի հրապարակի զբաղվածությունը շինարարական աշխատանքներով։ Տարբեր բնույթի մարզամշակութային միջոցառումների շարքում, տոնական օրվա երեկոյան, Ստեփանակերտում եւ Շուշիում կտրվի հրավառություն, տեղեկացրեց նախարարը։

Ինչքանո՞վ են այսօր սպաներն օժտված մասնագիտական գիտելիքներով։ Հարցին ի պատասխան Ս. Օհանյանը նշեց, որ խորհրդային բանակի կադրային սպաների թիվը ԼՂՀ զինված ուժերում այնքան էլ շատ չէ։ Դրա փոխարեն սպաների շուրջ 40 տոկոսը ռազմական ուսում է ստացել ՀՀ, Ռուսաստանի եւ Հունաստանի բարձրագույն ռազմական հաստատություններում։ Կա միայն կադրերի որոշակի պակաս ստորին հրամանատարական օղակներում, որի ուղղությամբ աշխատանքներ տարվում են։

Բանակի զորության վերաբերյալ գեներալը վստահորեն նշեց, որ հակառակ ադրբեջանական ռազմաքաղաքական առաջնորդների հոխորտանքների, ղարաբաղյան բանակն ավելի է ամրապնդում իր համբավավոր մարտունակությունը եւ միշտ պատրաստ է արժանի հակահարված տալ հակառակորդի ցանկացած ոտնձգության։

ԼՂՀ պաշտպանության նախարարը նաեւ իրազեկեց, որ տարեվերջին կանցկացվի պահեստայինների եռամսյա հավաք։

Ցեղասպանություն

Հայոց ցեղասպանության ուսումնասիրության բնագավառում Հայաստանում եւ Սփյուռքում, ինչպես նաեւ օտարերկրյա ուսումնասիրողների կողմից, կատարվել է վիթխարի աշխատանք:

Սակայն, այդուհանդերձ, դեռ շատ անելիքներ կան, բազմաթիվ հարցեր դեռեւս լուսաբանության կարոտ են, անհրաժեշտություն է զգացվում շատ հարցեր նորովի լուսաբանել օգտվելով պատմագիտության նորագույն նվաճումներից:

Մենք առաջին հերթին նկատի ունենք վերջին տասնամյակներում ձեւավորված ցեղասպանագիտությունը եւ նրա ընձեռած հնարավորությունները:

Ընթերցողի ուշադրությանը ներկայացվող հոդվածն առաջին փորձն է Հայոց ցեղասպանության մի շարք հանգուցային հարցեր քննարկելու ցեղասպանագիտության հիմնարար սկզբունքների լույսի ներքո:

կողմից: Բարեբախտաբար այդ հարցը լուծվեց դրականորեն:

Ցեղասպանությունը սահմանվեց որպես մի քաղաքականություն, որի նպատակն է բնակչության առանձին խմբերի ոչնչացումն ըստ ռասայական, ազգային եւ կրոնական պատկանելության ինչպես ուղղակի սպանության միջոցով, այնպես էլ այդպիսի խմբերի անդամներին մարմնական լուրջ վնասվածքներ հասցնելու եւ մտավոր խանգարումներ պատճառելու ճանապարհով: Այդ հասկացողության մեջ մտնում է նաեւ կանխամտածված կերպով կյանքի այնպիսի պայմանների ստեղծում, որոնք նպատակաուղղված են այդ խմբերի լրիվ կամ մասնակի ոչնչացմանը, այնպիսի միջոցների կիրառում, որոնք հետապնդում են այդ միջավայրում ծննդաբերության կանխումը, երեխաներին մարդկանց մի խմբից մեկ այլ խմբի բռնի հանձնելը եւ այլն:

Ընդհանուր գծերով այսպիսին է ՄԱԿ-ի ցեղասպանության ժամանակակից հասկացողության սահմա-

այլ երկրներում:

Ցեղասպանագետների ուշադրության կենտրոնում են այնպիսի առանցքային հարցեր, ինչպես ցեղասպանություն ծնող միջավայրը եւ պայմանները, քաղաքական եւ սոցիալ-տնտեսական պատճառները, պետական-հասարակական համակարգը, ցեղասպանություն իրականացնող երկրի հոգեւոր-մշակութային մակարդակը, դարերի ընթացքում ձեւավորված պատմական ավանդույթները, միջազգային պայմանները եւ այլն:

Ցեղասպանագիտության հայկական նախարմատները

Ցեղասպանագիտությունը, ինչպես ամեն մի այլ գիտություն, ունի իր նախադրյալները եւ սկսվել է որոշակի նախանյութից: Այս դրույթը կիրառելի է նախ եւ առաջ գենոցիդ-ցեղասպանություն եզրի ծագման կապակցությամբ: Ռաֆայել Լեմկինի դարակազմիկ հայտնագործության համար որպես նախադրյալ հիմք է

Այդ իրողությունը հաստատում է ամերիկյան քաղաքագետ Մայքլ Բենքսը, որը հատուկ նշում է քսաներորդ դարի առաջին խոշոր գենոցիդի հետեւանքով հայ ժողովրդի գրված բեկորների առաջացումը:

Երուսաղեմի Հրեական համալսարանի պրոֆեսոր Ֆրանկլին Լիթթելի կարծիքով՝ հայոց ցեղասպանությունը նոր դարաշրջանի սկիզբ է. Կամբոջայի, Սուդանի, Բուրունդիի, Ռուանդայի եւ Բոսնիայի կառավարությունների ցեղասպան գործողություններից հետո մենք կարող ենք խոսել այս XX դարի մասին, որը սկսվեց հայերի ցեղասպանությամբ, որպես Ցեղասպանության դարաշրջան:

Իսկ Ռուսաստանի գիտությունների ակադեմիայի համաշխարհային տնտեսության եւ միջազգային հարաբերությունների ինստիտուտի մասնագետ Վիկտոր Նադեին-Ռաեւսկին հաստատում է, որ XX դարը վկան է մի քանի իրադարձությունների, որոնք որակվում են ցեղասպանություն: Նման տիպի առաջին եւ ամենամեծ ոճիրը հայերի եւ մյուս, գլխավորա-

քով ավելի խորացան եւ կատարյալ դարձան մեր թե գիտելիքները եւ թե պատկերացումները մարդկության դեմ ուղղված այդ ոճրագործության մասին:

Ցեղասպանագիտության շնորհիվ գենոցիդից անջատվեց պոլիտիցիդը եւ դարձավ ուսումնասիրության ինքնուրույն առարկա որպես նրա մի բաղադրատարր:

Ըստ ցեղասպանագիտության, եթե ցեղասպանությունն իրականացվում է ելակետ ունենալով ռասայական, էթնիկական եւ կրոնական որոշիչները, ապա պոլիտիցիդի պարագայում խմբերը նշանակետ են դառնում նախ եւ առաջ նրանց քաղաքական դիրքորոշման, տվյալ ժողովրդի կյանքում նրա խաղացած առաջնային եւ ղեկավար դերի, ինչպես նաեւ տիրապետող ազգի վարչակարգի նկատմամբ նրա գրաված դիրքի պատճառով:

Եվ ցեղասպանության իրագործման ժամանակ, այսինքն՝ զանգվածային բնաջնջմանը զուգահեռ, իսկ շատ հաճախ նրանցից առաջ, իրա-

Հայոց ցեղասպանությունը ցեղասպանագիտության լույսի ներքո

ՆԻԿՈԼԱՅ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ արեւելագիտության ինստիտուտի տնօրեն

Ցեղասպանագիտության ձեւավորումը

XX դարը պատմության մեջ մտավ նաեւ որպես ցեղասպանության դարաշրջան: Մարդկության պատմության մեջ դեռեւս չէր եղել այնպես, որ մեկ հարյուրամյակի ընթացքում բազմաթիվ ժողովուրդներ ենթարկվեին ֆիզիկական բնաջնջման կամ գտնվեին դրա վտանգի տակ:

Սակայն հարցը միայն դա չէ:

Պատմությունը վկայում է պատերազմների, կոտորածների կամ ջարդերի անհամար դեպքեր: Խոսքը տվյալ դեպքում այն մասին է, որ ազգերին ոչնչացնելու, այսինքն՝ ցեղասպանության քաղաքականությունը բարձրացվում է պետական քաղաքականության մակարդակի վրա, այն նախօրոք եւ խնամքով ծրագրվում եւ նախապատրաստվում է, նրա հիմնավորման, այսինքն՝ արդարացման համար առաջ են քաշվում զանազան տեսություններ, իսկ իրագործման համար ստեղծվում համապատասխան մեխանիզմներ:

Մինչեւ 1944 թ. գիտությանը հայտնի չէր գենոցիդ եզրը, որի հայկական համարժեքը ցեղասպանությունն է: Մարդկությունը մինչ այդ օգտագործում էր գլխավորապես ջարդեր եւ կոտորածներ եզրերը, որոնք իմաստային առումով շատ հաճախ համընկնում էին ցեղասպանություն հասկացողության հետ կամ մոտ էին նրան, իսկ երբեմն՝ ոչ:

Գենոցիդ եզրը հայտնագործել եւ առաջին անգամ գիտական գրականության եւ քաղաքական բառարանում շրջանառության մեջ է մտցրել մասնագիտությամբ իրավաբան, ծագումով լեհական հրեա Ռաֆայել Լեմկինը 1944 թ.: Այն արտակարգ հեշտությամբ ուղի հարթեց եւ առանց դժվարության ճանաչում գտավ գիտական աշխարհում, քաղաքականության բնագավառում եւ, որ շատ կարեւոր է, միջազգային հեղինակավոր կազմակերպությունների, եւ առաջին հերթին, Միավորված ազգերի կազմակերպության կողմից, որը 1948 դեկտեմբերի 9-ին ընդունեց Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխելու եւ դրա պատժի մասին պատմական նշանակություն ունեցող բանաձեւը:

Գենոցիդ եզրի հայտնագործումը լոկ առաջին քայլն էր:

Երկրորդ քայլը հանդիսացավ նրա բովանդակության սահմանումը, եւ այն էլ այնպիսի ձեւով, որն ընդունելի լիներ բոլոր ժողովուրդների, քաղաքական ուժերի եւ պետությունների

նումը, որը չի վիճարկվում որեւէ մեկի կողմից:

Գենոցիդ եզրը դրեց գիտության մի նոր ուղղության՝ գենոցիդոլոգիայի կամ ցեղասպանագիտության առաջացման եւ զարգացման հիմքը:

Մի քանի տասնյակ տարիներ առաջ մենք դեռեւս չէինք կարող խոսել ցեղասպանագիտության՝ որպես գիտական նոր ուղղության մասին, քանի դեռ Հայոց ցեղասպանությունը մնում էր XX դարի առաջին եւ միակ ցեղասպանությունը: Սակայն հետագայում, երբ համանման հանցագործություններ կատարվեցին նաեւ հրեաների, գնչուների, սլավոնների, Ասիայի, Աֆրիկայի, Լատինական Ամերիկայի եւ Եվրոպայի տարբեր ժողովուրդների նկատմամբ, պարզ դարձավ, որ մի ժողովրդի կառավարողների կողմից մեկ այլ ժողովրդի ֆիզիկական բնաջնջման կազմակերպումը դարձել է մեր դարաշրջանի էթնո-քաղաքական կյանքի ամենացավալի իրողություններից մեկը:

Ամերիկյան հայտնի ցեղասպանագետ Բարբարա Հարֆը, որը երկար տարիներ համակողմանիորեն հետազոտում է այդ հիմնախնդիրը, գտնում է, որ Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո աշխարհում իրագործվել են 48 ցեղասպանություն եւ արյունալի ջարդեր: Դրանք տեղի են ունեցել Կամբոջայում, Սուդանում, Արեւելյան Թիմորում, Ռուանդայում, Բուրունդիում, Ուգանդայում, Հասարակածային Գվինեայում, Բալկաններում եւ այլուր: Իսկ եթե դրան ավելացնենք հայերի, հրեաների, գնչուների եւ մի շարք այլ ժողովուրդների ցեղասպանությունը, որ իրագործվել է մինչ Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը եւ պատերազմի տարիներին, ապա պատկերն ավելի սահմռկեցուցիչ է դառնում:

Եվ հենց այդ իրողությունն էլ կյանքի կոչեց ցեղասպանագիտությունը: Նախկին, ոչ մասնագիտական եւ սիրողական մակարդակն այլեւս չէր կարող բավարարել: Անհրաժեշտ էր հիմնախնդրի մասնագիտական, խոր եւ բազմակողմանի ուսումնասիրություն: Այդ ծանրությունն իր ուսերի վրա վերցրեց դեռեւս երիտասարդ գիտական նոր ուղղությունը՝ ցեղասպանագիտությունը, որի ձեւավորումը, կարելի է ասել, իրողություն դարձավ անցյալ դարի 70-80-ական թվականներին: Այսօր ցեղասպանագիտության կենտրոններ են ձեւավորվել եւ գործում ԱՄՆ-ում, Անգլիայում, Շվեդիայում, Հայաստանում, Գերմանիայում, Ավստրիայում, Ռուսաստանում, Ֆրանսիայում, Լիբանանում եւ

հանդիսացել 1915 թ. Հայոց ցեղասպանությունը: Մեր այս պնդումը ոչ թե տեսական մտահանգման արդյունք է, այլ ապացուցվում է փաստերով: Բերենք դրանցից մեկը:

Ցեղասպանագիտության բնագավառում մի այնպիսի անառարկելի հեղինակություն, ինչպիսին ԱՄՆ-ի ցեղասպանության ինստիտուտի գործադիր տնօրեն պրոֆեսոր Հելեն Ֆայնն է, որի հետազոտությունների տեսադաշտում մշտապես ներկա են Հայոց ցեղասպանության հարցերը, շեշտելով, որ գենոցիդ հասկացողությունը մտցրել է Ռաֆայել Լեմկինը 1944 թ., վկայում է, որ նա դեռեւս 1933 թ. առաջարկել էր արգելել նման գործողությունները, ներառյալ այն, ինչ հայտնի էր որպես Հայկական կոտորածներ, որպես բարբարոսական ոճրագործություն:

Ուշագրավ է այստեղ մի շատ կարեւոր հանգամանք: Լեմկինն առաջարկել է արգելել նման գործողությունները, այսինքն՝ ցեղասպանությունը, դեռեւս 1933 թ., երբ դեռ չէր իրագործվել հրեաների Հոլոքոստը, ուստի եւ այդ ժամանակ միակ եւ առաջին բարբարոսական գործողությունը կամ, ժամանակակից տերմինոլոգիայով ասած, ցեղասպանությունը, հայերի 1915 թ. ցեղասպանությունն էր: Հետեւաբար, սխալված չենք լինի, եթե ասենք, որ լեհ իրավաբանի համար գենոցիդ հասկացողության եւ եզրի ծագման եւ ձեւավորման համար նախանյութ եւ խթան է ծառայել երիտթուրքերի կատարած ոճրագործությունը հայերի նկատմամբ Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ:

Շարունակելով ցեղասպանագիտության ձեւավորման մեջ հայկական նախարմատների թեման, նշենք, որ դրանում սկզբունքային տեղ է գրավում XX դարում Հայոց ցեղասպանության առաջինը լինելու հանգամանքը: Այսօր այդ բնագավառի բոլոր խոշոր, միջազգային ճանաչում ունեցող գիտնականները, որոնք կանգնած են սկզբունքային դիրքերում եւ տուրք չեն տալիս քաղաքական տատանումներին եւ նկատառումներին, անվերապահորեն ընդունում են, որ քսաներորդ հարյուրամյակի առաջին ցեղասպանությունը հայերի 1915 թ. ցեղասպանությունն է:

Իհարկե, սա այն դեպքը չէ, երբ առաջինը լինելը որեւէ առավելություն է տալիս եւ դրա համար կարելի հպարտանալ: Դա ուղղակի պատմական իրողություն է, անհերքելի ողբերգություն, որը վերաբերում է ոչ միայն հայերին, այլեւ համայն մարդկությանը:

պես քրիստոնյա ազգային փոքրամասնությունների կոտորածներն էին Օսմանյան կայսրությունում:

Համանման կարծիքի են նաեւ անգլիացի պատմաբան Քրիստոֆոր Ուոկերը, ֆրանսիացի Իվ Տեռնոնը եւ շատ ուրիշներ:

Այսպիսին է ժամանակակից ցեղասպանագիտության մեջ տիրապետող տեսակետը գենոցիդ եզրի ծագումնաբանության եւ ցեղասպանագիտության ձեւավորման մեջ հայկական նյութի դերի վերաբերյալ:

Դրա հետ միասին ճիշտ չէր լինի թերագնահատել, առավել եւս, անտեսել այն նշանակությունը, որ ունի հրեական ողջակիզումը ցեղասպանագիտության ձեւավորման գործում: Մենք ավելի քան համոզված ենք, որ 1944 թվականին գենոցիդի վերաբերյալ Ռաֆայել Լեմկինի տեսակետը խարսխված էր երկու հիմնասյուների վրա՝ 1915 թ. Օսմանյան կայսրությունում իրագործված Հայոց ցեղասպանության եւ 30-ական թվականներին Գերմանիայում իշխանության գլուխ եկած նացիստների կողմից պատերազմի ժամանակ իրագործված հրեական Հոլոքոստի վրա:

Սակայն, կրկնում ենք, 1915 թ. Հայոց ցեղասպանությունը XX դարում կիրառված առաջին ոճրագործությունն էր ընդդեմ համայն մարդկության:

Պոլիտիցիդ կամ քաղաքական սպանություն

Ցեղասպանագիտության շնորհիվ ավելի ընդլայնվեցին ցեղասպանություն հասկացողության սահմանները եւ ավելի մանրամասնվեցին եւ կոնկրետացվեցին նրա հիմնադրույթները: Մենք հատկապես նկատի ունենք երկու սկզբունքային բնույթի նորամուծություն: Առաջին նորամուծությունը վերաբերում է պոլիտիցիդ կամ քաղաքական սպանություն հասկացողությանը, իսկ երկրորդը՝ զոհի կամ վիկտիմիզացիայի հասկացողությանը:

Մինչ այդ ցեղասպանությունն ուսումնասիրվում էր բավականին ուղղագիծ կերպով, գլխավորապես ջարդեր-բռնի տեղահանումներ շրջանակներում: Մենք հեռու ենք թերագնահատելու նման մոտեցման կարեւորությունը եւ նրա խաղացած մեծ դերը: Դրա շնորհիվ ձեռք բերված արդյունքներն ակնհայտ են:

Բայց վերոնշյալ երկու նորամուծությունների շնորհիվ ցեղասպանության բնագավառում բացահայտվեցին նոր շերտեր, որի հետեւան-

գործվում է պոլիտիցիդ. ոչնչացվում է տվյալ ժողովրդի ազգային - քաղաքական ղեկավարությունը, քաղաքական, ռազմական, կրոնական, հասարակական եւ մշակութային առաջնորդները, որոնք ընդունակ են կազմակերպել դիմադրություն ցեղասպանության քաղաքականությանը, կանխել կամ ձախողել այն: Քաղաքական սպանության նպատակն է գլխատել ցեղասպանության ենթակա ազգին եւ կոտրել նրա դիմադրողական ոգին, որը գործողությունների ազատության լայն դաշտ է ստեղծում ցեղասպանությունը կիրառող պետությունների եւ կառավարությունների համար՝ զանգվածային սպանդ կազմակերպելու առումով:

Քաղաքական սպանության (պոլիտիցիդի) դասական օրինակ է Հայոց ցեղասպանությունը՝ արմենոցիդը: 1915 թ., նախքան հայերի զանգվածային կոտորածները եւ բռնի տեղահանումը, երիտթուրքական դահիճները նույն տարվա փետրվար ամսին նենգորեն իրագործեցին հայոց զինական ուժի, թվով 60 հազար զինվորների ոչնչացումը: Երիտթուրքական ղեկավարությունը լավ էր հասկանում, որ այդ ուժի առկայության պարագաներում հազիվ թե հաջողվեր այդպիսի հաջողությամբ եւ ծավալներով իրագործել հայերին ոչնչացնելու իրենց դիվային ծրագրերը: Հօգուտ այդ տեսակետի են խոսում հայերի 1915 թ. ինքնապաշտպանական այն մարտերը, որոնք հերոսության իսկական օրինակներ են եւ որոնցով հպարտանալու օրինական իրավունք ունի հայ ժողովուրդը:

1915 թ. ապրիլի 24-ին սկիզբ առավ հայոց պառլամենտական, քաղաքական, կրոնական, հասարակական եւ մշակութային գործիչների ընտրանու ոչնչացումը, որին հետեւեց հայ ազգային կուսակցությունների ղեկավար գործիչների ֆիզիկական ոչնչացումը:

Այսպիսով, քաղաքական սպանության կիրառման հետեւանքով, հայությունը գլխատվեց եւ մնաց առանց ազգային, քաղաքական եւ ռազմական ղեկավարության:

Պոլիտիցիդի հիմնադրույթն օգնում է ավելի խորը հասկանալու ցեղասպանություն կոչված երեւույթը, ցեղասպան ուժերի ստրատեգիան եւ տակտիկան, ինչպես նաեւ ցեղասպանության իրագործման մեխանիզմը: Այդ բոլորը շատ հստակ երեւում է, երբ մենք Հայոց ցեղասպանությունը դիտարկում ենք պոլիտիցիդի պրիզմայով:

Տես ▸ էջ 6

Միջազգային

«Հայոց աշխարհը Լիպարիտյանի խելքով առաջնորդվելու խիստ կարիքի մեջ է»

Վերջին շրջանում տեղի են ունենում այնպիսի քաղաքական զարգացումներ, որոնք կամա թե ակամա անդրադառնում են Թուրքիայի հետ Հայաստանի հարաբերությունների վրա: Վրաստանում ԱՄՆ-ի ռազմական ներկայության ակտիվացման այս փուլում եթե Հայաստանի տեսանկյունից կարեւոր նշանակություն է ստանում այդ ներկայությանը հայկական իշխանությունների մոտեցումը, ապա ԱՄՆ-ի առումով մեծ կարեւորություն է ձեռք բերում հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորումը, իսկ Թուրքիան կարգավորման ամերիկյան նախաձեռնությունները ամեն կերպ փորձում է ծառայեցնել իր ազգային շահերին:

Այդ զարգացումներից կարելի է առանձնացնել սփյուռքահայ եւ թուրք գիտնականների մասնակցությամբ մարտի 7-10-ը Միչիգանի համալսարանում կազմակերպված գիտաժողովը, «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի» վերականգնման մասին գիտաժողովի որոշումը, հանձնաժողովի մասնակիցների ապրիլի 1-2-ին նախատեսված նյույորքյան հանդիպման հետ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի բոստոնյան այցելության հետաձգումը, մասնակիցներից Վան Գրիգորյանի եւ Անդրանիկ Միհրանյանի Հայաստան ժամանումը, Տեր-Պետրոսյանի հանդիպումը վերջինի հետ, նրա հնարավոր վերադարձը քաղաքականություն, վերադարձին նպաստելու թուրք-ամերիկյան պատրաստակամությունը եւ Բաքվում դրա ողջունումը:

«Ակօսը» մարտի 29-ի համարում քաղաքական վերոհիշյալ զարգացումները բնութագրելով իբրեւ անկնկալ, դրանց ընթացքը պայմանավորում է Հայաստանում առաջիկա նախագահական ընտրություններով եւ երկրի ներսում ստեղծված այն մթնոլորտով, որը յուրահատուկ է նախընտրական տարիներին: Հարցը, սակայն, սոսկ այդ զարգացումների նախագահական ընտրություններով պայմանավորումը չէ, այլ Տեր-Պետրոսյանի քաղաքականություն վերադառնալու խրախուսումը: «Ակօսը», սակայն, դրանով չի սահմանափակվում: Տեր-Պետրոսյանին խրախուսելիս միաժամանակ խրախուսում է նաեւ Ժիրայր Լիպարիտյանին, որպեսզի նա էլ քաղաքականություն վերադառնա:

Հատկանշական է, որ Տեր-Պետրոսյանի եւ Լիպարիտյանի վերադարձն արծարծվում է Միչիգանի գիտաժողովի աշխատանքներին նվիրված հոդվածում: Հիշեցման կարգով նշենք, որ գիտաժողովը դռնփակ էր, դրա աշխատանքներին իբրեւ լրագրող մասնակցում էին «Ակօսի» գլխավոր խմբագիր Հրանտ Դինքը եւ «Թյուրք-հաբեր» գործակալության թղթակից Ջենգիզ Չանդարը, որոնք էլ լիազորված էին լուսաբանելու աշխատանքները:

Գիտաժողովի աշխատանքները լուսաբանելու թերեւս լավագույն ձեւը զեկուցումների հրապարակումն է: Թեեւ Բասքըն Օրանը իբրեւ գիտաժողովի մասնակից տեղեկացրել էր, որ դրանք կհրապարակվեն «Ակօսի» էջերում, այնուամենայնիվ, Հրանտ Դինքն առայժմ հրապարակում է իր տպավորությունները: Այս պայմաններում մենք առանց զեկուցումների բովանդակությանը ծանոթանալու, ծանոթանում ենք դրանց գնահատականներին: Օրանն իր գնահատականներում Լիպարիտյանի զեկուցումը գիտաժողովի զեկուցումների մեջ կարեւորագույնն է համարել, Հրանտ Դինքը դա բնութագրել էր որպես պատմական, իսկ Ռոնալդ Սյունիին զեկուցումից կատարել էր հետեւյալ մեջբերումը. «Ամեն ինչ չէ, որ գիտենք: Այդ իսկ պատճառով ընդհանուր հայտարարի չենք գալիս: Սա առողջ մոտեցում է»:

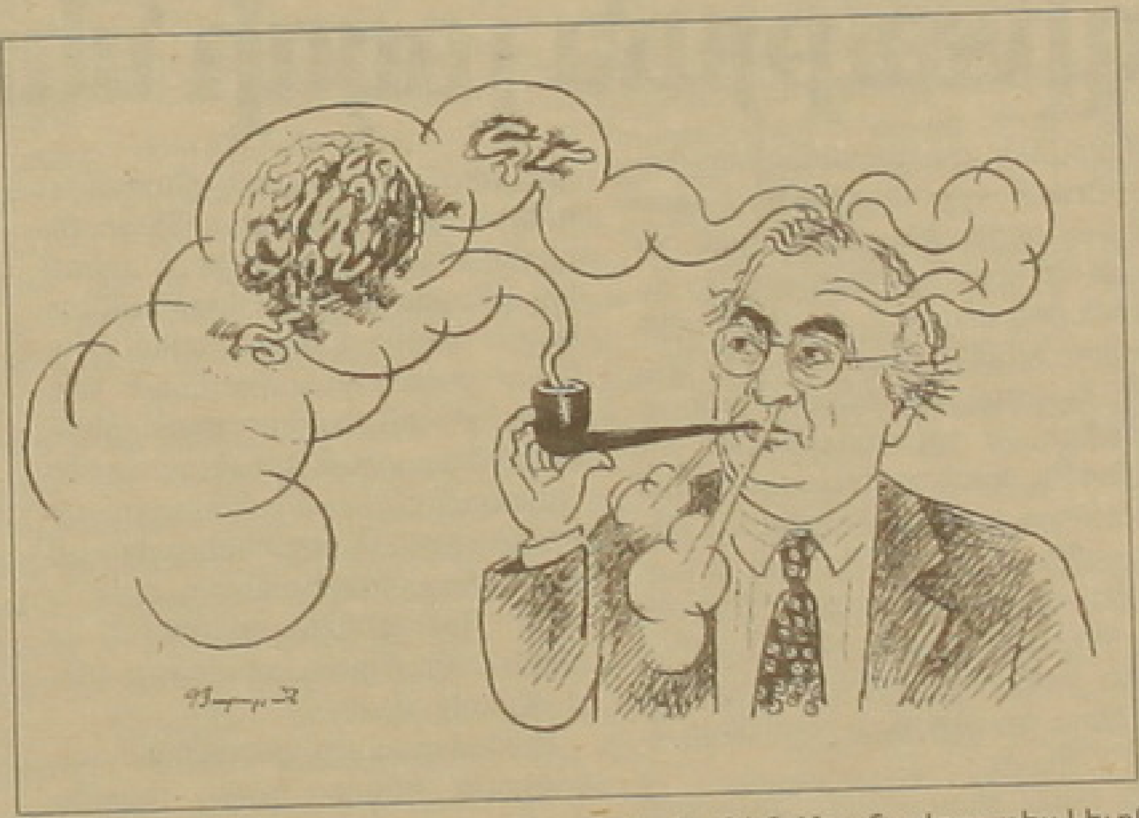

Ամեն ինչ չիմանալը վերաբերում է 1915 թ. իրադարձություններին: Ընդհանուր հայտարարի չեն գալիս, որպեսզի այդ իրադարձությունները հանկարծ ցեղասպանություն չորակվեն: Այլ կերպ՝ Լիպարիտյանը Միչիգանի գիտաժողովում իր զեկուցումով ակնհայտորեն խեղաթյուրել է Հայոց ցեղասպանության պատմական իրողությունը: Ինչո՞ւ: Որպեսզի Օրանը նրա զեկուցումն առանձնացնի մյուսներից եւ դրանց մեջ կարեւորագույնը համարի, իսկ Դինքը՝ պատմական:

Ըստ երեւույթին, ոչ պակաս պատմական է եղել Օրանի՝ իր տիկնոջ հետ, Չանդարի եւ Դինքի հյուրընկալումը Լիպարիտյանների բնակարանում: Դրանում համոզվելու համար կարելի է անդրադառնալ «Ակօսի» մարտի 29-ի համարին, որտեղ Դինքը գրում է. «Իմացանք, որ Լիպարիտյանը մի քանի ամիս առաջ սրտի վիրահատություն է ունեցել: Ներկայումս նրա առողջական վիճակն անհամեմատ լավ է: Պետք է որ լավ լինի, որովհետեւ հայոց աշխարհը նրա խելքով առաջնորդվելու խիստ կարիքի մեջ է: Ինչպես հայտնի է, Լիպարիտյանը Հայաստանի նախկին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի գլխավոր խորհրդականն էր, եւ, ինձ թվում է, նրանք երկուսով քաղաքական ասպարեզի ամենաակտիվ դերակատարության գլխավոր թեկնածուններն են: Մասնավորապես Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի օրերս նախատեսվող գիտական այցի շրջանակներն ԱՄՆ-ում ամենեւին էլ չի թվում, թե կսահմանափակվի սոսկ համալսարանի շրջանակով: Այցը միանգամայն կարելի է վերադարձի առաջին նշանակալից քայլը համարել: Գիտաժողովի վերջին օրը Լիպարիտյանների ընտանիքը մեզ հյուրասիրեց, այդ ընթացքում մենք հնարավոր քաղաքական զարգացումների մասին երկար զրուցելու հնարավորություն ստացանք: Ինձ թվում է, Տեր-Պետրոսյանի վերադարձի հասունացման ժամկետը լրանում է:

Օգոստոսին Լիպարիտյանը Ստամբուլում է լինելու, կարծում եմ, մինչ այդ ամեն ինչ հետզհետե ավելի հստակ է դառնելու»:

Դինքի այս խոսքերը մեկնաբանության կարիք չեն զգում: Դրանք պարզապես հաստատում են այն հաշվարկների առկայությունը, որոնք Տեր-Պետրոսյանի քաղաքականություն վերադարձի վրա են արվում եւ երեւան են հանում վերոհիշյալ քաղաքական զարգացումների առնչությունն այդ հաշվարկներին, ինչպես նաեւ դրանց փոխկապակցվածությունը:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Լեւոն Տեր-Պետրոսյան-Հեյդար Ալիեւ հանդիպումը Վաֆա Գուլուզադեի հիշողությունից չի ջնջվում

Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի արտաքին հարցերով նախկին խորհրդական Վաֆա Գուլուզադեն Բաքվի «Զերկալո» թերթի ապրիլի 15-ի համարում հիշում է Ալիեւի եւ Հայաստանի առաջին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի 1994 թ. Մոսկվայում տեղի ունեցած հանդիպման որոշ հետաքրքրական պահեր: Բանակցությունների ընթացքում, պնդում է Գուլուզադեն, Ալիեւը Տեր-Պետրոսյանին հավաստիացրել է, որ Ադրբեջանը պատրաստ է Լեռնային Ղարաբաղին շնորհել կարգավիճակ, որն ունի Թաթարստանը Ռուսաստանի կազմում: Հայաստանի առաջին նախագահը զարմանքով եւ ուրախությամբ հարցրել է. «Մի՞թե դուք պատրաստ եք դա անել»: Ըստ Գուլուզադեի, թեեւ այդ «հուսահատ քայլը» անօրինական էր, բայց թելադրված էր յոթ շրջաններ կորցնելու եւ շուրջ մեկ միլիոն փախստականների աղետալի վիճակի հանգամանքով: Տեր-Պետրոսյանը պատրաստ էր համակերպվել Լեռնային Ղարաբաղի համար այն կարգավիճակին, որն ուներ Թաթարստանը ՌԴ կազմում, եթե չլիներ Մոսկվայի ընդդիմությունը, ցավով հիշում է Գուլուզադեն:

Մյուս կողմից, Բաքվի իշխանությունները հավաստում են, որ ղարաբաղյան խաղաղ կարգավորման հնարավորությունները չեն սպառվել: Ադրբեջանի նախագահի աշխատակազմի արտաքին կապերի պատասխանատու Նովրուզ Մամեդովը «Ադրբեջան» օրաթերթի ապրիլի 15-ի համարի հարցազրույցում, օրինակ բերելով պաղեստինա-իսրայելյան հակամարտությունը, ասում է, թե ամեն ինչ չէ, որ որոշվում է ռազմական ուժով: «Մենք ուզում ենք, որ Հայաստանի ղեկավարությունը վերջապես դուրս գա թմբիրից, ճիշտ գնահատի տարածաշրջանի գործընթացները եւ լրջորեն վերլուծելով իրեն սպառնացող վտանգները՝ հրաժարվի տարածքային հավակնություններից», նշում է Մամեդովը: Ադրբեջանի նախագահի աշխատակազմի արտաքին կապերի պատասխանատուն հիշեցնում է, որ ռուսական կողմը՝ ի դեմս Ադրբեջանում ՌԴ դեսպան Ն. Ռյաբովի, վերջերս հանդես է եկել ղարաբաղյան կարգավորման փուլային տարբերակի օգտին հայտարարությամբ: Մամեդովը հայկական կողմին կոչ է անում հրաժարվել արմատական եւ հետադիմական դիրքորոշումից, միեւնույն ժամանակ չբացառելով, որ հակառակ դեպքում Ադրբեջանը կարող է «իր հողերը վերադարձնել ռազմական ճանապարհով»:

Թ. Հ.

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Խաթամին Բաքու կայցելի Ալիեւի Թեհրան այցելությունից հետո

Մոտ ժամանակներս Իրանի նախագահ Մ. Խաթամին կայցելի Ադրբեջան, վկայակոչելով դիվանագիտական աղբյուրներ երեկ գրել են ադրբեջանական թերթերը: Ապրիլի 23-24-ը Աշգաբադում կայանալիք կասպյան պետությունների (Ռուսաստան, Իրան, Ղազախստան, Թուրքմենստան, Ադրբեջան) գագաթաժողովի նախօրեին սպասվում է Մ. Խաթամիի շրջագայությունը կասպյան եւ միջինասիական հանրապետություններում: Իրանում Ադրբեջանի դեսպան Ա. Հասանովը Բաքվի «525 գազեթ» օրաթերթին ասել է, որ մոտ ապագայում բացառվում է Խաթամիի այցը Ադրբեջան: Դեսպան Հասանովը նշել է, որ Իրանի նախագահը միջինասիական հանրապետություններ կայցելի Աշգաբադի գագաթաժողովից հետո: Ըստ դեսպանի, Խաթամիի Բաքու այցելությունը հնարավոր է միայն Ալիեւի Թեհրան այցելությունից հետո:

Ղարաբաղյան հարցում Պակիստանը պաշտպանում է Ադրբեջանին

Ապրիլի 15-ին Բաքվում Ադրբեջանի եւ Պակիստանի պաշտպանության գերատեսչությունները ստորագրել են պաշտպանական եւ ռազմական ոլորտներում համագործակցության արձանագրություն, հաղորդում է Թուրանը: Այսուհետ երկու մահմեդական պետությունները ահաբեկչության եւ անջատողական շարժումների դեմ կպայքարեն համատեղ: Ադրբեջանի պաշտպանության նախարար Սաֆար Աբիեւը Պակիստանի պաշտպանության քարտուղար Համիդ Նավազխանի հետ բանակցությունների ավարտին տեղի ունեցած ասուլիսում հայտարարել է, որ Ադրբեջանի զինված ուժերը «ցանկացած պահի պատրաստ են ազատագրել զավթած հողերը, ինչի համար տարվում է լուրջ աշխատանք», գրում է «Զերկալո» օրաթերթը: Նավազխանն ասել է, որ Իսլամաբադը մշտապես աջակցում է Բաքվին ոչ միայն Ղարաբաղի հարցում, այլեւ բոլոր ոլորտներում: Պակիստանի պաշտպանության գերատեսչության ղեկավարը նշելով, որ իր երկիրը «տառապում է Քաշմիրի անջատողականությունից եւ ահաբեկչությունից», խոստացավ անել առավելագույնը՝ օգնելու Ադրբեջանին ղարաբաղյան հարցի կարգավորման առումով: Եթե Բաքուն սկսի հակաահաբեկչական գործողություն, Իսլամաբադը կաջակցի, մեջբերելով Նավազխանի խոսքերը՝ հաղորդում է ANS հեռուստաընկերությունը:

ՄԱԿ-ի հանձնաժողովը դատապարտեց Իսրայելին

Ժնեւում ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների հանձնաժողովի անդամ 40 երկրներ (այդ թվում Եվրամիության մի շարք պետություններ) քվեարկել են արաբական պետությունների ներկայացրած բանաձեւի օգտին, որով խստիվ դատապարտվում են պաղեստինյան տարածքներում իսրայելցի զինվորների իրականացրած «զանգվածային սպանությունները, հարյուրավոր խաղաղ բնակիչների, կանանց եւ երեխաների ոչնչացումը, խոշտանգումները, շտապ օգնության մեքենաների եւ բուժանձնակազմի դեմ ձեռնարկվող գրոհները եւ պաղեստինցիների 1200 տների ավերումը»:

Իսլամական կոնֆերանս կազմակերպության երկրները, Եվրամիության պետությունների մի մասի քվեներն ստանալու նպատակով, համաձայնել են բանաձեւից հանել իսրայելական օկուպացմանը «բոլոր միջոցներով» հակազդելուն վերաբերող ձեւակերպումը: Բանաձեւում միայն անուղղակի կերպով են դատապարտվում իսրայելցիների դեմ արաբների անձնասպանական ահաբեկչությունները: «Լիբերասիոն» թերթն ընդգծում է, որ նոր բանաձեւն ընդունելիս ԵՄ երկրները հիմք են ընդունել ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհրդի վերջին բանաձեւը, մասնավորապես խաղաղ բնակչության դեմ ահաբեկչությունը դատապարտող 1397-րդ բանաձեւը:

Մարդու իրավունքների հանձնաժողովում ԵՄ երկրներից 9-ի դրական քվեների ապահովման մեջ զգալի էր Ֆրանսիայի դերը: Այս կապակցությամբ Իսրայելի դեսպան Յաակով Լեւին ափսոսանք է հայտնել, ասելով, թե «Ֆրանսիայի աջակցությամբ ընդունված միակողմանի բանաձեւը նույնիսկ չի դատապարտում Իսրայելի խաղաղ բնակչության դեմ ձեռնարկվող անձնասպանական ահաբեկչությունները»:

Պ. Ք.

Կաթոլիկ եկեղեցին ցնցող գայթակղությունը

Մ. Նահանգների արեւմտյան շրջանի ՌԱԿ-ի «Նոր օր» պաշտոնաթերթի գլխավոր խմբագիր Վաչե Սեմերճյանը թերթի վերջին համարներից մեկում (մարտի 20, 2002) անդրադարձել է այս օրերին ամերիկյան մամուլը հեղեղած զգայացունց եւ հետաքրքրական փաստին՝ 100 կաթոլիկ եկեղեցականների սեռական գայթակղություններին, որոնց զոհ են դարձել հարյուրավոր 16-17 տարեկան տղաներ: «Ազատ խոսքի եւ կարծիքի այս երկրի մեջ նույնիսկ եկեղեցին չի կարող իր աղտոտ լաթերը գաղտնի պահել», գրում է պրն Սեմերճյանը:

Կաթոլիկ եկեղեցին ցնցող Գարմելիթ կաթոլիկ միաբանության հետաքննությունը սկսվել է սույն թվի մարտի 14-ին՝ մի անծանոթի բողոքների հիման վրա, որոնք ուղարկվել են կարդինալ Ռոջեր Մահոնիի ինտերնետային ցանցին: Հետաքննության արդյունքում անցյալ շաբաթ էնսինոյի Գրեսպին վարժարանի տնօրենը հեռացվել է պաշտոնից: Բոստոնի կարդինալ Բեռնարդ Լոն մի քանի շաբաթ առաջ հայտնել է, որ եկեղեցին 30 մլն դոլար պիտի փոխհատուցի ապաշնորհ վարդապետ Ջոն Ջեոկնի 86 սեռային զոհերին: Մամուլին այս տարի է միայն հայտնի դարձել, որ 30 տարի շարունակ կարդինալ Լոն եւ իր գործընկերները պաշտպանել են նրան եւ քողարկել նրա սեռային շահատակությունների շարանը: «Բոստոն գլոբ» թերթը նշել է, որ վարդապետի դեմ ներկայացված է 130 ամբաստանություն: Այդուհանդերձ, մամուլի եւ եկեղեցու անդամների պահանջին ընդդիմանալով, կարդինալ Բեռնար Լոն տակավին համառորեն մնում է պաշտոնում: Սեռային գայթակղությունների բացահայտումների շարքն ամեն օր ընդլայնվում է: Ամերիկյան լրատվամիջոցները հարց են տալիս, թե ինչու բարձրաստիճան կղերականը, պատժիչ միջոցներ կիրառելու փոխարեն, քողարկել է իր պաշտոնյայի մեղքերը: Հայտնաբերված 95-100 մեղավորներից ոչ մեկը մինչ այսօր պետության դատարանի վճռին չի ենթարկվել եւ բանտ չի նստել: Մինչդեռ կատարվածը քրեական հանցանք է՝ ենթակա ամենածանր պատժի՝ օրինազանցը ով էլ որ լինի: Արդյոք եկեղեցին օրենքից վե՞ր է, արդյոք կղերական ղեկավարները ձգտո՞ւմ են արդարադատությունն իրենց ձեռքում պահել, իսկ աշխարհիկ իշխանության իրավունքները կրճատվո՞ւմ են կրոնականներին պատժելիս: Այս հարցերի պատասխաններն, անշուշտ, պիտի զբաղեցնեն եւ հետաքրքրեն լրատվամիջոցներին:

Սեմերճյանի խորին համոզմամբ, կասկածից վեր է, որ Մ. Նահանգների կաթոլիկ եկեղեցին պետք է ուրացի այս ամոթը՝ չհանդուրժելով հավատքից շեղվածների մեղանչումները եւ հարգելով Ամերիկայի 63 միլիոնից ավելի հավատացյալներին եւ 19 հազարից ավելի սրբավայրերը: Ինքնամաքրման իր կարողությունը կաթոլիկ եկեղեցին արդեն ցույց է տվել 70-ականներին՝ Եվրոպայում «ազատախոհների» բարեփոխում պահանջող շարժման ժամանակ:

Ռ. Պ.

Հայոց ցեղասպանությունը ցեղասպանագիտության լույսի ներքո

Սկիզբը էջ 4

Քաղաքական սպանության հիմնադրույթն ամբողջապես ուղղված է Հայոց ցեղասպանությունը ժխտելու ամեն տեսակ փորձերի դեմ, ցույց է տալիս այդ տեսակետների անանկունությունը եւ կասկածի տեղ չի թողնում, որ այն, ինչ տեղի ունեցավ հայերի հետ 1915 թ. Օսմանյան կայսրությունում, բացի ցեղասպանությունից այլ անուն չունի:

Ժամանակն է, որ մենք հատուկ զբաղվենք ցեղասպանագիտության այդ կարեւոր հիմնադրույթի ուսումնասիրությամբ: Դա կարող է նոր, դեռեւս անհայտ երեսներ բացել Հայոց ցեղասպանության սեւ էջերում: Պոլիտիցիդի հիմնադրույթը գործում է հօգուտ Հայոց ցեղասպանության եւ նրա միջազգային ճանաչման:

Դահիճ եւ զոհ

Ցեղասպանագիտության երկրորդ նորամուծությունը, ինչպես նշեցինք, զոհի եւ զոհի վերածվելու՝ վիկտիմիզացիայի հիմնադրույթն է:

Զոհի հասկացողությունն անբաժան է ցեղասպանությունից: Սակայն այս տեսադրույթի բերած հիմնական նորությունն այն է, որ զոհը ցեղասպանության պահին չէ, որ դառնում է զոհ, եւ ոչ էլ դահիճն է դահիճ դառնում ցեղասպանության իրականացման ժամանակ: Իրականում դա մի բարդ պրոցես է, որը սկսվում է շատ ավելի վաղ, քան բուն ցեղասպանությունը: Նա ունենում է նախապատրաստական մի ամբողջ շրջան, անգամ դարաշրջան: Այդ բանը շատ լավ է նկատել ամերիկյան հեղինակներից մեկը՝ Մայքլ Բենքը, որն իր «Խաղաղության չորս տեսադրույթները» աշխատության մեջ, անդրադառնալով այս կամ այն ժողովրդին վիկտիմիզացիայի՝ զոհի վերածելու հարցին, որպես օրինակ նշում է Հարավային Աֆրիկայի սեւամորթերին, Մերձավոր Արեւելքի քրդերին, լեհերին եւ հայերին:

Որպես կանոն հալածանքների, խտրականության եւ, ի վերջո, զոհաբերության նշանակետ են դառնում էթնիկական խմբերը: Բախումնաբանության գծով ամերիկյան մասնագետ Ռոբերտ Գարրի հաշվարկներով, 1945-1990 թթ. աշխարհում 233 էթնիկական խմբեր եղել են նման խտրականության առարկա, այսինքն վիկտիմիզացիայի հավանական թեկնածու: Իսկ Բարբարա Հարֆը, քննարկելով ցեղասպանություն- զոհ փոխկապվածության հարցը, գալիս է այն եզրակացության, որ ցեղասպանության ժամանակ զոհաբերության ենթակա խմբերը որոշվում են վարչակարգի կողմից առաջին հերթին ըստ նրանց համայնքային հատկանիշների, որպիսիք են էթնիկական պատկանելությունը, կրոնը կամ ազգությունը:

Զոհի վերաբերյալ ցեղասպանագիտության տեսադրույթը Հայոց ցեղասպանության նկատմամբ կիրառելու դեպքում ակնհայտ է դառնում, որ Օսմանյան Թուրքիայի ղեկավարությունը կայսրության տարածքում գտնվող հայությանը որպես զոհ ընտրել էր առնվազն XIX դարի 70-ական թվականների վերջերին, երբ կյանքի կոչվեց «Հայկական հարցի լուծման լավագույն ձեւը հայերի ֆիզիկական ոչնչացումն է» բանաձեւը, որը որդեգրվել էր սուլթան Աբդուլ Համիդ II-ի կողմից: Դրա զարգացման հաջորդ փուլը հանդիսացավ երիտթուրքերի կողմից առաջ քաշված մաքուր թուրքական ազգի ստեղծման ռասայական տեսակետը: Իսկ դա նախատեսում էր կայսրության ոչ թուրք ժողովուրդների կամ բռնի ուծացում, կամ ֆիզիկական ոչնչացում:

Կարծում ենք, անհրաժեշտ է նաեւ այս շրջանակներում դիտարկել Հայոց ցեղասպանության հարցերը:

Այս կապակցությամբ կարեւոր ենք համարում ուշադրություն դարձնել երկու կարեւոր հանգամանքի:

Առաջին, ըստ ցեղասպանագիտության վիկտիմիզացիայի վերաբերյալ հիմնադրույթի, եթե կա զոհ, ապա անհրաժեշտաբար պետք է լինի նաեւ դահիճ, անկախ այն բանից, թե կատարվածը ջարդ է, կոտորած, թե ցեղասպանություն: Հայոց ցեղասպանության դեպքում երկուսի հասցեն էլ շատ հստակ է: Զոհը հայությունը եղավ, իսկ դահիճը՝ Օսմանյան կայսրության սուլթանա- երիտթուրքական վարչակազմը, նրա ղեկավարությունը: Անկախ նրա գործադրած բոլոր ճիգերից, փաստարկներից եւ բացատրություններից, նա մնում է դահիճ:

Երիտթուրքերի դահճի կարգավիճակն այլընտրանք չունի:

Երկրորդ, քանի որ ցեղասպանագիտությունն ընդունում է, որ զոհի ընտրությունը եւ նրան զոհաբերության ենթարկելը պատմական որոշակի պրոցես է, իսկ դա իրոք այդպես է, ապա դրանից տրամաբանորեն հետեւում է, որ այստեղ հանկարծակիության կամ անսպասելիության պահը գոյություն չունի: Հետեւաբար, զոհն իր զոհի վերածվելը չի կարող արդարացնել դրանով: Անպատրաստվածությունը եւ համազգային մասշտաբով դիմակայելու անկարողությունը որեւէ արդարացում չեն կարող ունենալ, որովհետեւ դրա գինը տվյալ ժողովրդի կամ էթնոսի ոչնչացումն է:

Ասվածը հավասարապես վերաբերում է ցեղասպանության ենթարկված հայությանը, նրա ազգային, քաղաքական, կուսակցական եւ կրոնական գործիչներին:

Վիկտիմիզացիան ցեղասպանության, որպես մեդալի, մյուս երեսն է:

Ցեղասպան պետության հիմնադրույթը

Հայկական եւ հրեական, իսկ ապա նաեւ նրանց հաջորդած մյուս ցեղասպանությունների վերլուծության հիման վրա 1970-ական թվականներին ցեղասպանագիտության կողմից առաջ քաշվեց ցեղասպան պետության, ինչպես նաեւ ցեղասպան հասարակության վերին աստիճանի կարեւոր տեսադրույթը:

Այս տեսակետը, որ մինչ այդ անհայտ էր գիտությանը, հիմնավորվել է հայտնի ցեղասպանագետներ Իրվինգ Հորովիցի, Լեո Կուպերի, Յուրի Բարսեղովի եւ այլ մասնագետների կողմից: Այդ խնդրի ուսումնասիրությամբ զբաղվում են նաեւ Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայի արեւելագիտության ինստիտուտում:

Այս նոր տեսադրույթը, ինչպես հաճախ է պատահում գիտության մեջ, չի կարելի ասել, թե անվերապահորեն են ընդունում բոլոր մասնագետները: Դա իր կողմնակիցների հետ ունի նաեւ հակառակորդները, կան նաեւ մասնագետներ, որոնք առայժմ ձեռնպահ են մնում եւ այլն: Եվ դա միանգամայն հասկանալի է, քանի որ ոչ միայն գիտական նորություն է, այլեւ շատ համարձակ տեսակետ:

Ո՞րն է ցեղասպան պետության տեսադրույթի էությունը, ի՞նչ սկզբունքների վրա է խարսխվում:

Առաջին եւ կարեւոր սկզբունքն այն է, որ ցեղասպանությունները պատահական չեն լինում: Դրանք ունեն տվյալ հասարակության ծոցում ձեւավորված նկատելի եւ աննկատ, լատենտ նախադրյալներ, որոնք ներքին եւ արտաքին բարենպաստ պայմանների դեպքում անխուսափելիորեն դրսեւորվում-հանգեցնում են կամ ցեղասպանության փորձերի, կամ ցեղասպանության:

Երկրորդ, ցեղասպանությունը ոչ բոլոր պետություններում եւ հասարակություններում է դրսեւորվում եւ հնարավոր լինում իրագործել: Դա հնարավոր է միայն յուրահատուկ կառուցվածք ունեցող հասարակություններում, այնպիսի պետություններում, որոնք տիպաբանորեն պատկանում են բռնատիրական վարչակարգ ունեցող երկրների շարքին: Այդ վարչակարգը կարող է լինել զարգացման տարբեր աստիճանների վրա գտնվող ռազմաֆեոդալական, դիկտատորական եւ կամ ամբողջատիրական: Սակայն այդ հանգամանքն ինքնին վերցրած դեռեւս բավարար չէ ցեղասպանության համար:

Կարեւոր հանգամանք են տեսական պոստուլատները, որոնց վրա խարսխվում են ցեղասպանություն իրագործող պետություն-հասարակությունը եւ նրա պաշտոնական քաղաքականությունն ու գաղափարախոսությունը: Դրանց մեջ առաջնային է տիրապետող ազգի գերազանցության գաղափարը տվյալ պետության շրջանակներում բնակվող մնացած բոլոր ազգությունների նկատմամբ՝ մի կողմից, եւ օտարածին մարմիններից ազատվելու եւ էթնիկական առումով մաքուր եւ միատարր երկիր ստեղծելու հիմնադրույթը մյուս կողմից: Եվ, ինչպես վկայում է պատմական փորձը, էթնիկապես մաքուր երկիր ստեղծելու այլ ուղի, քան բռնությունն է, գոյություն չունի: Իսկ բռնությունից մինչեւ ցեղասպանություն ընդամենը մի քայլ է միայն:

Սակայն ցեղասպան պետության համար անհրաժեշտ է նաեւ մեկ այլ նախապայման: Կարեւոր է, որ տվյալ հասարակությունը ոչ միայն չընդվզի էթնիկական մաքրման դեմ, այլեւ ընդունի եւ պաշտպանի այդ քաղաքականությունն ակտիվ կամ պասիվ կերպով կամ թեկուզ անտարբերություն ցուցաբերելով: Այլ կերպ ասած, խիստ կարեւոր է, որ տվյալ պետության ներսում չլինեն ցեղասպանությանը խոչընդոտող ռազմական, քաղաքական, կրոնական եւ հասարակական ուժեր:

Եթե այս բոլոր նախադրյալներն առկա են, ապա տվյալ պետությունը դասվում է ցեղասպան պետությունների շարքը:

Երբ մենք ցեղասպան պետության այս հասկացողությունը կիրառում ենք Հայոց ցեղասպանության եւ հրեական Հոլոքոստի առնչությամբ, ապա ակնհայտ է դառնում, որ դա միանգամայն սազում է Օսմանյան կայսրությանը եւ հիտլերյան-նացիստական Գերմանիային:

Այս երկու պետություններն էլ բոլոր չափանիշերով համապատասխանում են ցեղասպան պետության տեսադրույթին: Երկու երկրներում էլ գոյություն ուներ բռնատիրական ռազմաֆեոդալական (Օսմանյան կայսրություն) կամ դիկտատորական-ամբողջատիրական (նացիստական Գերմանիա) վարչակարգ: Երկուսի համար էլ բնորոշ էին պաշտոնական ռասիստական գաղափարախոսության տիրապետությունը եւ համապատասխանաբար թուրքական եւ գերմանական ազգերի գերազանցության եւ բարձր լինելու, օտար ազգերից բռնությամբ Օսմանյան կայսրությունը եւ նացիստական Գերմանիան մաքրելու իշխանությունների հետադիմական քաղաքականությունը: Երկու երկրներն էլ կուտակել էին զանգվածային սպանությունների հարուստ փորձ եւ այդ բնագավառում հասել բարձր կուլտուրայի: Եվ, վերջապես, երկու երկրների համար բնորոշ էր հասարակության կողմից նման քաղաքականության ընկալման ֆենոմենը:

Ցեղասպան պետությունը ողբերգություն է պատճառում ոչ միայն ենթակա ժողովուրդներին, այլեւ պատժում է սեփական հասարակությանը, նրան, կամա թե ակամա, ոճրագործության մեղսակից դարձնելով:

Այդ բանը շատ լավ գիտակցեցին եւ ընդունեցին հետհիտլերյան Գերմանիայում, այդ բանը դեռեւս պետք է գիտակցեն եւ ընդունեն հետկայսերական Թուրքիայում:

Կարելի է ասել, որ ցեղասպան պետության վերաբերյալ ցեղասպանագիտության հիմնադրույթը ավելի հասկանալի է դարձնում Հայոց ցեղասպանության հնարավորության եւ իրագործման շատ հանգամանքներ:

Հայոց ցեղասպանություն Արմենոցիդ եւ հրեական ողջակիզում-Հոլոքոսթ

Ցեղասպանագիտությունը զգալի տեղ է հատկացնում տիպաբանության հարցերին, ելնելով այն ճիշտ դրույթից, որ չնայած ընդհանուր գծերին, յուրաքանչյուր կոնկրետ ցեղասպանություն ունի իր տարբերակիչ գծերը եւ յուրահատկությունները: Եվ դա միանգամայն բնական է, քանի որ ցեղասպանություններն իրագործվում են տարբեր պատմական ժամանակաշրջաններում, տարբեր էթնիկական եւ մշակութային միջավայրերում, տարբեր վարչակարգերի կողմից, տարբեր մեթոդներով եւ այլն: Դա անխուսափելիորեն իր կնիքն է դնում ցեղասպանությունների տեսակի վրա:

Ժամանակակից ցեղասպանագիտությունը, ինչպես նշվեց, խարսխվում է առաջին հերթին Հայոց ցեղասպանության եւ հրեական Հոլոքոստի պատմական փորձի եւ օրինաչափությունների վրա: Դրանք իրենց բնույթով, կատարման ծավալներով եւ մեխանիզմներով կարելի է համարել դասական: Ուստի մասնագետներն ամենից հաճախ համեմատության եզրերն անց են կացնում դրանց միջեւ: Եվ այդ կապակցությամբ տարբեր մասնագետների կողմից արտահայտվել եւ շարունակվում են արտահայտվել տարբեր, հաճախ իրարամերժ տեսակետներ:

Մենք նույնպես, ելնելով ցեղասպանագիտության հիմնադրույթներից, կցանկանայինք համեմատություն անցկացնել Արմենոցիդի եւ Հոլոքոստի միջեւ, եւ մեր տեսակետն արտահայտել դրա վերաբերյալ լրագրի հնարավորության սահմաններում:

Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ շատ հաճախ կիրառվում է Արմենոցիդ -հայասպանություն եզրը, որն առաջին անգամ շրջանառության մեջ է դրել արաբ պատմաբան, Հայոց Ցեղասպանության լավագույն հետազոտողներից մեկը՝ Մուսա Պրենսը: Նրա կարծիքով Արմենոցիդը ոչ միայն XX դարի առաջին ցեղասպանությունն է, այլեւ ամենագենոցիդային գենոցիդը:

Արմենոցիդը, իհարկե, լրիվ տեղավորվում է գենոցիդ հասկացողության շրջանակներում, սակայն, որպես ամենագենոցիդային գենոցիդ, ունի իր տարբերակիչ գծերը: Դա կարելի է ցույց տալ օգտվելով կոմպարատիվ՝ համեմատական մեթոդից, համեմատելով Արմենոցիդը մյուս դասական ցեղասպանության՝ հրեական Հոլոքոստի հետ: Այդ համեմատությունից ակներեւ են դառնում հետեւյալ հանգամանքները:

Առաջին, հայերի ցեղասպանությունն իրագործվել է նրանց բնօրրանում, նրանց հայրենիքում՝ Արեւմտյան Հայաստանում: Հայերն այստեղ են ձեւավորվել որպես ժողովուրդ եւ ազգ, այստեղ է ընթացել նրանց պատմությունը եւ այլն:

Հրեաների ցեղասպանությունն իրագործվել է Գերմանիայում, որը նրանց ոչ բնօրրանն էր եւ ոչ էլ պատմական հայրենիքը:

Այս հանգամանքը Հայոց ցեղասպանությանը տալիս է մի առանձնակի ողբերգականություն:

Երկրորդ, հայերի ցեղասպանությունը կատարվել է եկվորների՝ թուրքերի կողմից: Հանրահայտ է, որ թուրքական քոչվորական ցեղերը մերձավորարեւելյան-անդրկովկասյան տարածաշրջանում հայտնվել են XI դարից, երբ նրանք Ալթայից եւ Կենտրոնական Ասիայից դուրս գալով եւ ալիք առ ալիք տարածվելով, նվաճեցին եւ իրենց ճանապարհին կործանեցին տարածաշրջանի քաղաքակիրթ բնիկների ստեղծած պետական կազմավորումները, մշակութային կենտրոնները եւ դրանց փլատակների վրա ստեղծեցին իրենց զանազան պետական կազմավորումները, որոնց մեջ ամենաուժեղը դարձավ օղուզների ցեղախմբի ղեկավար Օսմանի հիմնած պետությունը, որը հետագայում վերածվեց Օսմանյան կայսրության:

Նորելուկ եկվորները սկզբում նվաճեցին Արեւմտյան Հայաստանը, իսկ այնուհետեւ իրագործեցին նրա բնիկ բնակչության՝ հայերի ֆիզիկական ոչնչացումը:

Հրեաների պարագայում իրավիճակն այլ է: Նրանք Գերմանիայում եկվորներ էին: Այս դեպքում նրանց Հոլոքոստը՝ ողջակիզումն իրականացվեց բնիկների՝ գերմանացիների կողմից:

Երրորդ, ցեղասպանության հետեւանքով հայերն ունեցան ոչ միայն վիթխարի մարդկային զոհեր, այլեւ կորցրեցին հայրենիք՝ Արեւմտյան Հայաստանը: Դա, կարելի է ասել, կրկնակի կորուստ էր:

Հրեաները Հոլոքոստից հետո չկորցրեցին հայրենիք, քանի որ նրանք եկվորներ էին, իսկ նրանց պատմական հայրենիքը գտնվում էր Եվրոպայից դուրս, աշխարհի այլ մասում՝ Մերձավոր Արեւելքում: Ընդհակառակը, Հոլոքոստից հետո հրեաների մեջ ուժեղացավ ամեն գնով իրենց սեփական ազգային հայրենիքն ունենալու եւ գաղափարը, եւ ձգտումը: Նրանց այդ ձգտումը, որը լիցքավորվել էր Հոլոքոստի ոճրագործության հետեւանքում, ի վերջո հաջողությամբ պսակվեց 1948 թ., երբ հռչակվեց Իսրայելը որպես հրեաների ազգային պետություն: Հրեաները ձեռք բերեցին եւ տարածք, եւ պետություն, (ի հակադրություն արեւմտահայերի, որոնք կորցրեցին տարածք), եւ այնտեղ իրենց պետականությունը կառուցելու հնարավորություն:

Չորրորդ, Արմենոցիդից հետո հայերի փրկված բեկորները ցրվեցին համարյա համայն աշխարհով մեկ: Նրանք հայտնվեցին բոլոր մայրցամաքներում: Այդպես ձեւավորվեց հայկական նոր սփյուռքը:

Հրեաների մեջ հակառակ պրոցեսն սկսվեց: Հրեական ստվար սփյուռք գոյություն ուներ եւ մինչեւ Հոլոքոստը: Իսկ Հոլոքոստից եւ Իսրայել պետության կազմավորումից հետո սկսվեց հրեաների ազգային համահավաքը: Միլիոնավոր սփյուռքահրեաներ աշխարհի տարբեր ծայրերից մեկնեցին Իսրայել, հաստատվեցին իրենց նորաստեղծ ազգային պետությունում՝ Իսրայելում, եւ սկսվեց իսրայելական ազգի կազմավորումը:

Այսպիսով, ամփոփելով, կարելի է նշել, որ ցեղասպանագիտությունը կարեւոր նվաճում է ցեղասպանությունների ուսումնասիրության բնագավառում: Նրա տեսադրույթները եւ մեթոդոլոգիան վստահաբար հաստատում են, որ այն, ինչ տեղի ունեցավ 1915 թ. արեւմտահայության հետ, ցեղասպանություն էր: Այս հարցում նա կասկածի տեղ չի թողնում:

Կարծում ենք, որ հայ մասնագետները պետք է առավել մեծ ուշադրություն դարձնեն ցեղասպանագիտության զարգացմանը:

Մշակույթ

Մեր լեզվի խորհուրդը

«Լեզվի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ տարեդարձը

1993 թվականի մարտի 30-ին ՀՀ Գերագույն խորհուրդը, ձայների ջախջախիչ մեծամասնությամբ եւ առանց որեւէ դեմ ձայնի ընդունեց «Լեզվի մասին» օրենքը, որը ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ստորագրեց ապրիլի 17-ին: Այսպիսով, օրենսդրական հունի մեջ մտավ լեզվական ոլորտը Հայաստանի անկախ Հանրապետությունում: Այս օրենքի հիմնական դրույթներն էին հայոց լեզվի՝ ՀՀ պետական եւ հայազգի երեխաների հանրային կրթության միակ լեզվի մասին կարեւորագույն դրույթները: Դրանք հետագայում հաստատագրվեցին նաեւ «Կրթության մասին» եւ այլ օրենքներում, ենթաօրենսդրական նորմատիվ ակտերում, ինչպես նաեւ 1995 թ. հուլիսին ընդունված ՀՀ առաջին եւ առայժմ գործող Սահմանադրությունում:

«Լեզվի մասին» օրենքի պահանջները գործադրելու եւ դրանց վերահսկելու համար, ստեղծվեց ՀՀ կառավարությանն առընթեր լեզվի պետական տեսչությունը:

Այս բոլորով հանդերձ, լեզվական վիճակն այսօր Հայաստանում, մեղմ ասած, անընդունելի է, հակառակ Լեզվի պետական տեսչության պետ Լեւոն Գալստյանի հավաստիացումների, թե տագնապելու կարիք չկա: Նրա այս «հանգստացնող» կոչերը տխուր մտորումների տեղիք են տալիս: Երեւի պրն Գալստյանը չի տեսնում ու չի լսում ՀՀ կյանքի բոլոր ոլորտներում, ընդհուպ պետական բարձրաստիճան այրերի հատկապես բանավոր խոսքում հայոց ազգային ու ՀՀ պետական միակ լեզվի դեմ ամեն վայրկյան կատարվող ոտնձգությունները: Առ այսօր ոչ ՀՀ պետությունը, ոչ նույնիսկ Լեզվի պետական տեսչությունը լրջորեն չեն զբաղվել հայերենի ուղղագրության միասնականության համազգային նշանակության հարցով, որը հիշյալ օրենքների պահանջներից է: ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության մի շարք պաշտոնյաների մեղսակցությամբ, կոպտորեն խախտվում են «Լեզվի մասին», «Կրթության մասին» եւ այլ օրենքներն ու Սահմանադրությունը՝ արտասահմանից վերադարձած հայազգի երեխաներին «ընդամենը մեկ տարով» (որը երբեմն դառնում է մի քանի տարի...) ռուսական դպրոցներում կամ դասարաններում սովորել թույլատրելու, ինչպես նաեւ «երկլեզվյա կրթություն» կոչվող լեզվա-կրթական աղանդավորության տեսքով: Վերջինս հատկապես վայելում է փոխնախարար Սիրա Թոփուզյանի ու նրան թիկունք կանգնողների բարձր հովանավորությունը...

Հռչակագրային է մնում «Լեզվի մասին» օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, որը ՀՀ-ին պարտավորեցնում է «խրախուսել» հայոց լեզվով հրատարակությունները, պարբերական մամուլը, թատերական ներկայացումները եւ այլն: Անհասկանալի է, թե այդ խրախուսումը ինչո՞վ է արտահայտվում. հարկային արտոնություններո՞վ, պետական հասկացումներո՞վ, կամ թեկուզ բարոյական «պարգեւներո՞վ»՝ շքանշաններ, պատվոգրեր եւ այլն: Սրանցից եւ ոչ մեկը, որը ծաղր է թե այս օրենքի, թե՝ նույնինքն հայոց լեզվի նկատմամբ:

Այսքանն էլ երեւի ընդունելի լիներ, եթե վերջին տարիներին ու հատկապես վերջին ամիսներին, պետական մարմինների ու այրերի կողմից արշավ սկսված չլիներ հայոց լեզվի դեմ: Թվարկենք դրանցից մի քանիսը.

– Վերջին տարիներին մեկը մյուսին են հաջորդում տարբեր քաղաքական կուսակցությունների, նույնիսկ առանձին պատգամավորների օրենսդրական նախաձեռնություն-պահանջները՝ մի մեծ տերության լեզուն ՀՀ երկրորդ պետական լեզու հռչակելու եւ այդ լեզվով հանրակրթություն թույլատրելու մասին: Դրանցից վերջինը «Օրինաց երկիր» կուսակցության եւ նույնինքը ԱԺ պատգամավորական խմբակցության նախագահ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր Արթուր Բաղդասարյանի մշակած ու ԱԺ քննարկմանը ներկայացրած լեզվական շրջահռչակ օրինագիծն է, որն արդեն շատ բուռն բողոքի ալիք է առաջացրել թե՝ ՀՀ-ում եւ թե՝ սփյուռքում:

– Վերջերս ՀՀ նախագահի ԵՊՀ-ում ելույթը այն մասին, որ մեկ քայլ նահանջ պետք է կատարել լեզվական ոլորտում:

– Օտարների «խորհրդատվությամբ» պարտադրանքի տակ կատարված կառավարական կառուցվածքային «բարեփոխումների» ծիրում նվազեցվեց Լեզվի պետական տեսչության կարգավիճակը: Այս պետական մարմինը կառավարությանն առընթեր գերատեսչությունից դարձավ ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության կառույցում մի մարմին: Մեր կարծիքով, սա առաջին քայլն է այս տեսչությունը վերջնականապես լուծարելու ճանապարհին, ինչպես դա եղավ շուրջ վեց տասնամյակ առաջ հիմնված Կրոնի գործերի պետական խորհրդի հետ: Այստեղից էլ պարզից պարզ է դառնում, որ այս կառուցվածքային չարափոխումները կատարվում են ՀՀ-ում լեզվական, կրթական ու դավանանքային աղանդավորության տարածմամբ շահագրգռված օտար եւ մութ ուժերի թելադրանքով՝ ՀՀ չինովնիկների լուռ մեղսակցությամբ:

– «Մամուլի եւ զանգվածային լրատվության միջոցների մասին» ներկայումս գործող օրենքում կա մի դրույթ, որն այդ օրենքի ընդունման պահից առ այսօր կոպտորեն խախտվում է՝ առանց արժանանալու ՀՀ արդարադատության նախարարության ուշադրությանը եւ պատժամիջոցներին: Այս անտարբերությունը լիովին հասկանալի է, քանի որ նախարարը Դավիթ Հարությունյանն է, իսկ դրույթը վերաբերում է ԶԼՄ-ների լեզվին, մինչդեռ նախարարը առանձնապես հակակրանք է տածում «Լեզվի մասին» օրենքի նկատմամբ: «Մամուլի եւ ԶԼՄ-ների մասին» գործող օրենքում հստակորեն նշված է, որ տվյալ ԶԼՄ-ն թողարկվում է իր կանոնադրության մեջ նշված լեզվով (լեզուներով), որից (որոնցից) փոփոխություն կարող է կատարվել ԶԼՄ հիմնադրի ցանկությամբ եւ ԶԼՄ գրանցող պետական մարմնի, այսինքն՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության համաձայնությամբ: «Եվ» բառն այստեղ նշանակում է, որ փոփոխությունները կատարելուց առաջ հարկավոր է ունենալ դրանք թույլ տալու մասին արդարադատության նախարարության համաձայնությունը: Առ այսօր, նման համաձայնություն ստանալու համար ոչ մի ԶԼՄ չի դիմել նախարարությանը, որն էլ, իր հերթին, չի զբաղվել այս հարցով:

Շնորհավորելով մեզ բոլորիս «Լեզվի մասին» օրենքի 10-րդ տարեդարձի առթիվ, առաջարկում ենք ՀՀ սահմանադրության տարբեր նախագծում ամրագրել նրանում ՀՀ պետական միակ լեզվի մասին հոդվածի անփոփոխելիության մասին դրույթը, որպեսզի որեւէ մեկն այսուհետեւ չհանդգնի ձեռք բարձրացնել հայոց սրբություն սրբոցի՝ ազգային ու պետական միակ լեզվի դեմ:

ԳԵՎՈՐԳ ՅԱԶԸՃՅԱՆ

Հանդիսություն Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնում

Ուրբաթ երեկոյան Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնի վեհարանի կամարների ներքո հավաքված հրավիրյալները մասնակիցը եղան վերջերս լույս ընծայված մեր բազմադարյա մշակույթի մեջ իր բնույթով եզակի եւ աննախադեպ «Քրիստոնյա Հայաստան» հանրագիտարանի շնորհանդեսին ու Վլադիմիր Մովսիսյանին՝ Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու «Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ» շքանշանով պարգեւատրելու հանդիսությանը:

Հանրագիտարանը, որ հայրենի եւ արտերկրի գիտնականների ու հոգեւոր այրերի մտքի եւ սրտի գրեթե մեկ տասնամյակի տքնաջան աշխատանքի արդյունք է, դիտվեց իբրեւ ստվարածավալ մի աշխատություն, որ լրացնելու է այն պակասը, որ տարիներ ի վեր ձեւավորվել էր «եկեղեցական եւ կրոնական մարզից ներս»:

Հանրագիտարանի աշխատանքներին իր մասնակցությունը բերած հոգեւոր այրերից Շահե արք. Աճեմյանն իր խոսքին մշտապես բնորոշ պարզությամբ համառոտ ներկայացրեց Հանրագիտարանի ստեղծման պատմությունը: «Երեք անուններ կապված են այս գրքի ծննդին՝ երջանկահիշատակ Ամենայն հայոց Վազգեն Ա կաթողիկոս. Կոստանդին Խուդավերդյան, Արա Ստեփանյան: 1993-ին առաջին անգամ Խուդավերդյան եկավ Մատենադարան, ուր ես կաշխատեի եւ ըսավ ինծի. Հանրագիտարանի վերջին հատորը նվիրված է Խորհրդային Հայաստանին, ես կուզեմ նման հատոր նվիրել հայ եկեղեցուն: Վազգեն Ա կաթողիկոսի մոտ գացինք: Վեհափառն ըսավ, որ հատորը կոչվի «Քրիստոնյա Հայաստան»»:

Հայկական հանրագիտարանի գլխավոր խմբագիր Հովհաննես Այվազյանն ընդհանուր գծերով սահմանելով հանրագիտարանի նպատակը՝ համարեց այն իբրեւ քրիստոնյա քաղաքակրթության մեջ մեր ժողովրդի ստեղծած արժեքների համահավաք կայացում, ընդհանրացում Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու, հայոց հոգեւոր ըմբռնումների, մշակույթի դրսեւորումների, կրոնաեկեղեցական գաղափարախոսության եւ աստվածաբանական մտքի պատմության:

Խորին շնորհակալություն հայտնելով բոլոր նրանց, ում ջանքերով ստեղծվել է այս մնայուն աշխատությունը, պրն Այվազյանը հիշեցրեց նաեւ հանրագիտարանի տպագրության դժվարությունները: Չնայած գիրքն ընդգրկված էր քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակի պետական միջոցառումների շրջանակում, հակառակ «բազմաթիվ խոստումների եւ կնքված ֆինանսական պայմանագրի», հանրագիտարանի տպագրական ծախսերի համար ոչ մի լումա չտրամադրվեց: Պրն Այվազյանն իր խորին երախտագիտությունը հայտնեց Ամենայն հայոց հայրապետ Գարեգին Բ-ին, որի միջնորդությամբ գտնվեցին բարերարներ՝ հանձինս լիբանանահայ տեր եւ տիկին Ժիրայր ու Հասմիկ Գաբրիելյանների, իսկ գրքի տպագրությունն իրականացվեց «Տիգրան Մեծ» հրատարակչատանը (տնօրեն՝ Վրեժ Մարկոսյան):

Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի հայրապետական կոնդակը Վլադիմիր Մովսիսյանին «Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ» շքանշանով պարգեւատրելու մասին՝ շարականի երգեցողության ներքո բերվեց հանդիսասրահ: Հայ եկեղեցուն եւ ժողովրդին մատուցած բազմաթիվ ծառայությունների համար Վլադիմիր Մովսիսյանն արժանացավ հայրապետական ամենաբարձր գնահատանքի: «Առ Աստված ձեր հավատքի եւ դեպի հարազատ ժողովուրդը ձեր անկեղծ սիրո արտահայտությունն է սուրբ Ամենափրկիչ մատուռը, որ կառուցված է ձեր հովանավորությամբ որպես տուն Աստծո եւ տուն աղոթքի ու ընդմիշտ պիտի ծառայի բարեպաշտ հայորդիներին եւ աստվածային օրհնություն սփռի նվիրականը», ասված էր կոնդակում:

Բարձր գնահատելով պարգեւը՝ Վլադիմիր Մովսիսյանը վստահեցրեց, որ առաջիկայում էլ կշարունակի ազգանպաստ իր գործունեությունը:

Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն շնորհակալությամբ շնորհավորեց ամենքին՝ իր գնահատանքի խոսքը հղելով բոլորին անխտիր՝ հանրագիտարանի աշխատակիցներին, բոլոր հեղինակներին՝ «իրենց անհոգնաբեկ տքնության, նաեւ իրենց համբերության համար», գոհություն ու փառք տալով այն հայորդաց համար, որոնք տքնում ու ծառայում են հանուն մեր ժողովրդի բարօրության:

«Շատերն այսօր մխիթարություն եւ հպարտություն են զգում, որ առաջին անգամ հայ մտավորականի, ընթերցողի սեղանի վրա դրվում է նման մի աշխատություն, որ պիտի զորացնի ինչպես ճանաչողությունն ու գիտելիքները հայորդաց, այլեւ նպաստի նրանց մեջ սիրո արթնացմանը, հավատքի զորացմանը հանդեպ Հայ առաքելական եկեղեցին»:

Երեկոն գեղեցիկ էր իր գեղարվեստական կանոնությամբ նաեւ: Շնորհալի երաժիշտ կատարողները՝ կոնսերվատորիայի մի շարք ուսանողներ, «երաժշտական գունագեղություն հաղորդեցին ներկաների ապրումներին»՝ ներկայացնելով հայ եւ արեւմտաեվրոպական կոմպոզիտորների ստեղծագործություններից:

Հանդիսության ավարտին՝ ուշ երեկոյան, մայր եկեղեցում աղոթքասացություն կատարվեց սրբազան քաղաքում՝ Բեթղեհեմում այս օրերին կատարվող արյունալի իրադարձությունները դադարեցնելու, խաղաղություն հաստատելու հավատով:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Գողացել են Այվազովսկու եւ Մյասոյեդովի կտավները

Օրերս, ուշ երեկոյան դիմակավոր 3 անհայտ անձինք Իվանովո քաղաքում սեղմեցին բնակարաններից մեկի դռան զանգի կոճակը: Նրանք ներկայացան որպես դատարանի աշխատակիցներ, եւ 88-ամյա դյուրահավատ տանտիրուհին ներս թողեց նրանց: Կողոպտիչները կապկպեցին խեղճ պառավի ձեռքերը եւ հափշտակեցին աշխարհահռչակ ծովանկարիչ Հովհաննես Այվազովսկու եւ բնանկարիչ Գրիգորի Մյասոյեդովի կտավների մի քանի բնօրինակներ, հնօրյա ամանեղեն եւ մոմակալ: Այդ ամենը տանտիրուհին ժառանգություն էր ստացել մոսկվացի ակադեմիկոս ազգականից: «Կոմերսանտ» թերթի տվյալներով, հանցագործները ոչ միայն կապկպել են ծեր կնոջը, այլեւ դուրս գալուց հետո բանալիով կողպել են դուռը: Այդուհանդերձ, պառավը կողոպտիչների հեռանալուց հետո կարողացել է ձեռքերն ազատել հիրավի զինվորական խորամանկության շնորհիվ: Իրեն կապկպելու պահին նա պրկել էր թեւերի մկանները եւ հետո դրանք թուլացնելով կարողացել էր ձերբազատվել կապանքներից ու զանգահարել ոստիկանություն:

Գողացված կտավների ու մյուս հնությունների ընդհանուր արժեքը, մասնագետների գնահատմամբ, կազմում է մոտ 1 մլն 300 հազար ռուբլի:

Սա ի՞նչ պատուհաս է

Կամ՝ Իմաստի հյուլե կա՞ արածիդ մեջ

Անունն էլ ոչ թե հայտնագործություն, այլ՝ հայտնապղծություն, որ պետք է կանխվի վայրկենաբար:

Խոսքը մեր՝ այսպես կոչված ոչ լրագրող-հաղորդավարների մասին է, որոնք ահա արդեն բավական ժամանակ հայկական հեռուստատեսությամբ ոչ թե սղոցում, այլ ուղղակի բռնաբարում են մեր՝ ոչ այնքան ականջները, որքան հոգիները (եթե դիմացել են) իրենց ոչ մի արդարացում չունեցող ճեպընթերցանությամբ, որն, ի դեպ, ոչնչով չի զանազանվում այսպես կոչված երգի պետական թատրոնի հոկ ու շոռական աղտեղություններից: Եվ այս ոչ թե նորամուծություն-նորաբուծությունն էլ գնալով ավելի ու ավելի մեծ թափ է առնում մեր երիտասարդության՝ ոչ թե հատկապես, այլ միայն հոռի (ոչ սովորող եւ ոչ առաջադիմող, ոչ լուրջ, ոչ հայրենասեր եւ ոչ էլ հետք ու հետեւանք թողնող) զավակների, այլ նաեւ էն սուր ու քառակուսի կրունկավոր կոշիկներ հագնող՝ նեղ (եթե չաղ են) եւ լայն (եթե նիհար են) տաբատավոր «օրիորդների» շրջանում: Եվ այս «նորամուծությունն» էլ գնալով ավելի ու ավելի է ահագնանում, եւ դեռ մեր հին սերնդի որոշ նորահակներին էլ վարակում:

Եվ միայն այժմ ոչ թե խոսենք (ափսոս չէ՞նք), այլ... անդրադառնանք մեկ ուրիշ հաղորդավարի, որի անունը, ինչպես մյուսների, դեռեւս չեմ տալիս:

Եղբայրս, էդ ո՞վ է քեզ իրավունք վերապահել ոչ միայն սպանել, այլեւ ծաղրուծանակի ենթարկել մեր հրաշք մայրենիի՝ դարերի ընթացքում մշակված ու կարգավորված, ուրեմն եւ պարտադիր համարվող առոգանությունը՝ դանդա՞ղ, հանդիսավո՞ր ու արքայավայե՞լ: Էդ ո՞ւր ես էդպես՝ իմաստի հյուլե չպարունակող շատախոսություն հանդես բերում, ո՞վ է ընկել ետեւիցդ եւ կամ քեզանից բացի էդ ո՞ւմ ես զարմացնում, այ այսպես կոչված նորարար, մանավանդ այդ ճեպընթացությունն էլ ուղեկցվում է թոքերից (եթե կան) արտաբերվող «ռիթմիկ» փնչոցներով՝ ունկնդրումը պատիժ դարձնելով: Եվ ով գիտե, դա էլ մոլորության փոխարեն հայտնագործություն ես համարում: Երանի՜ քեզ: Մինչ՝ պատիժ է դա ունկնդիրներիս եւ ականջին, եւ սրտին, եթե դեռ կան այդպիսիք:

Այ սրա մասին է խոսքս, պարոն հաղորդավար, քիչ էր մնում ճիշտ անվանակոչեի:

Հ. Գ.

Եվ ես էլ ոչ այնքան ուշացած, որքան զարմացած եմ հեռուստաընկերությունների մեր ղեկավարների պահվածքից, որ ոչ միայն հանդուրժում, այլեւ, ով գիտե, հիացած են իրենց այս նորածիններով:

Գոնե այս կետում խղճացեք մեզ:

ՍԱՄՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

ԱԶԳ Զանազան

Քնքշանքի սահմանները

«Քնքշանքը, որ ճառագայթվում ու կլանվում է ամեն օր, սահման ունի»:

Պոլ Վալերի

Այլ կերպ ասած՝ ոչ ոք ի վիճակի չէ ամբողջ օրը, իսկ առավել եւս ամիսներ կամ տարիներ շարունակ ապրել քնքուշ կրքի մթնոլորտում: Ամեն ինչ հոգնեցնում է, նույնիսկ այն, որ քեզ սիրում են: Կինն ըմբոշխնում է սիրո առաջին բերկրանքը, նա համակվում է գնծությամբ, երբ առավոտից երեկո պնդում են, թե որքա՜ն գեղեցիկ, որքա՜ն սրամիտ է նա, ի՜նչ երանություն է նրան սիրելը, ի՜նչ հրաշալի են նրա զրույցները: Նա կրկնում է այդ գովերգությունն ու հավաստեցնում իր ընկերոջը, որ նա ամենալավ եւ ամենախելոք տղամարդն է աշխարհում, անզուգական սիրեկան, հիանալի զրուցընկեր: Թե մեկին, թե մյուսին դա անչափ հաճելի է: Եվ հետո ի՞նչ: Լեզվի հնարավորությունները անսահմանափակ չեն: «Սկզբում սիրահարների համար հեշտ է խոսել միմյանց հետ..., նկատել է անգլիացի գրող Սթիվենսոնը: Ես՝ այդ ես եմ, դու՝ այդ դու ես, իսկ մնացած բոլորը հետաքրքրություն չեն ներկայացնում...

Կարելի է հարյուր, բայց ոչ հարյո՞ւր հազար ձեւով կրկնել. «Ես՝ այդ ես եմ, դու՝ այդ դու ես»: Իսկ առջեւում օրերի անվերջ շարանն է»:

- Ինչպե՞ս է կոչվում այն ամուսնական միությունը, երբ տղամարդը բավարարվում է մեկ կնոջով,- հարցրել է ոմն դասախոս մի ամերիկացի ուսանողուհու:

- Միապաղաղ,- պատասխանել է նա:

Որպեսզի մենամուսնությունը չվերածվի միապաղաղության, հարկավոր է աչալրջորեն հետեւել, որ քնքշությունն ու նրա արտահայտման ձեւերը հերթագայվեն որեւէ այլ բանով: Սիրահար զույգին պետք է թարմացնեն «ծովից փչող քամիները»՝ շփումն այլ մարդկանց հետ, ընդհանուր աշխատանքը, բարեկամները, հանդեսները:

Զգացմունքների դրսեւորման եւ հորդացող պահին ծնված ու քնքուշ խոսքերը սքանչելի են: Շարունակ կրկնվող արտահայտություններով քնքշությունը ջղայնացնում է:

Ագրեսիվ եւ ամեն ինչից դժգոհ կինն արագորեն ձանձրացնում է տղամարդուն, սակայն անպահանջկոտ, ամեն ինչից պարզամտորեն հիացող կինը նույնպես երկար չի պահի իր իշխանությունը նրա նկատմամբ: Հակասությո՞ւն է: Անշուշտ: Մարդը հյուսված է հակասություններից: Մերթ մակընթացություն, մերթ տեղատվություն: «Նա պատրաստված է տագնապի ջղաձգություններից շարունակ անցնելու ձանձրույթի ընդարմացմանը», ասում է Վոլտերը: Մարդկային ցեղի շատ ներկայացուցիչներ ստեղծված են այնպես, որ հեշտությամբ են ընտելանում սիրված լինելուն եւ թանկ չեն գնահատում այն զգացմունքը, որին չափազանց վստահ են:

Մտածենք մեր առողջության մասին

Երբեմն եղանակի փոփոխությունը մրսածության է տալիս դրսի ցուրտը: Հագնվելով ավելի թեթեւ՝ մարդիկ մրսում են, եւ օրգանիզմն այլեւս չի կարողանում դիմակայել հիվանդություններին, այդ ժամանակ որոշ միկրոբներ սկսում են իրենց ակտիվ գործունեությունը: Նման հիվանդությունների շարքին է պատկանում անգինան (նշագեղձերի բորբոքումը՝ նշաբորբը): Այս հիվանդության ժամանակ մարդկանց անհանգստացնում են գլխացավը, բկանցքի ցավերը:

Շատ հաճախ մարդիկ շտապում են հեռացնել իրենց նշագեղձերը՝ չհասկանալով, որ դրանք օրգանիզմի իմունային համակարգում իրենց դերն ու նշանակությունն ունեն, սակայն վիրահատության կարելի է դիմել միայն այն դեպքերում, երբ մարդը հաճախակի է հիվանդանում կամ հիվանդությունն ընթանում է ծանր եւ թողնում է հետեւանքներ: Անգինայով հաճախակի հիվանդություն համարվում է տարին 2-ից ավելին:

Դեռ շատ վաղուց մարդիկ այս հիվանդության դեմ պայքարել են տարբեր միջոցներով՝ դեղաբույսերով, արեւգակնային լոգանքներով: Այս մեթոդներն այժմ էլ չեն կորցրել իրենց նշանակությունը ժամանակակից բժշկության մեջ: Բացի արդիական դեղորայքային միջոցներից, նշենք այդ դեղատոմսերից մի քանիսը:

Առավոտյան ժամը 11-12 ընկած հատվածում խորհուրդ է տրվում 5-10 րոպե բերանը բաց նստել բացօթյա տեղ եւ դեմքով նայել դեպի արեւը:

Որպես տաքացնող միջոց (կոմպրես) կարելի է օգտագործել հետեւյալ խառնուրդը՝ 1 ճաշի գդալ լուծվող սուրճին ավելացնել մածուն, այնուհետեւ 4-5 պճեղ տրորած սխտոր, 2-3 ճաշի գդալ մեղր եւ եգիպտացորենի ալյուր, որպեսզի ստացվի համասեռ զանգված, այս խառնուրդը քսել պարանոցին երեկոյան եւ կապել:

Կարելի է օգտագործել 3 թ. գդալ սոխի մզվածք ավելացնելով համամասնական չափով մեղր եւ օգտագործել օրը 3 անգամ:

ԱՄԻՐԽԱՆՅԱՆ ՍՏԵԼԼԱ
Բժիշկ-թերապեւտ
Սուրբ Մարիամի կլինիկա

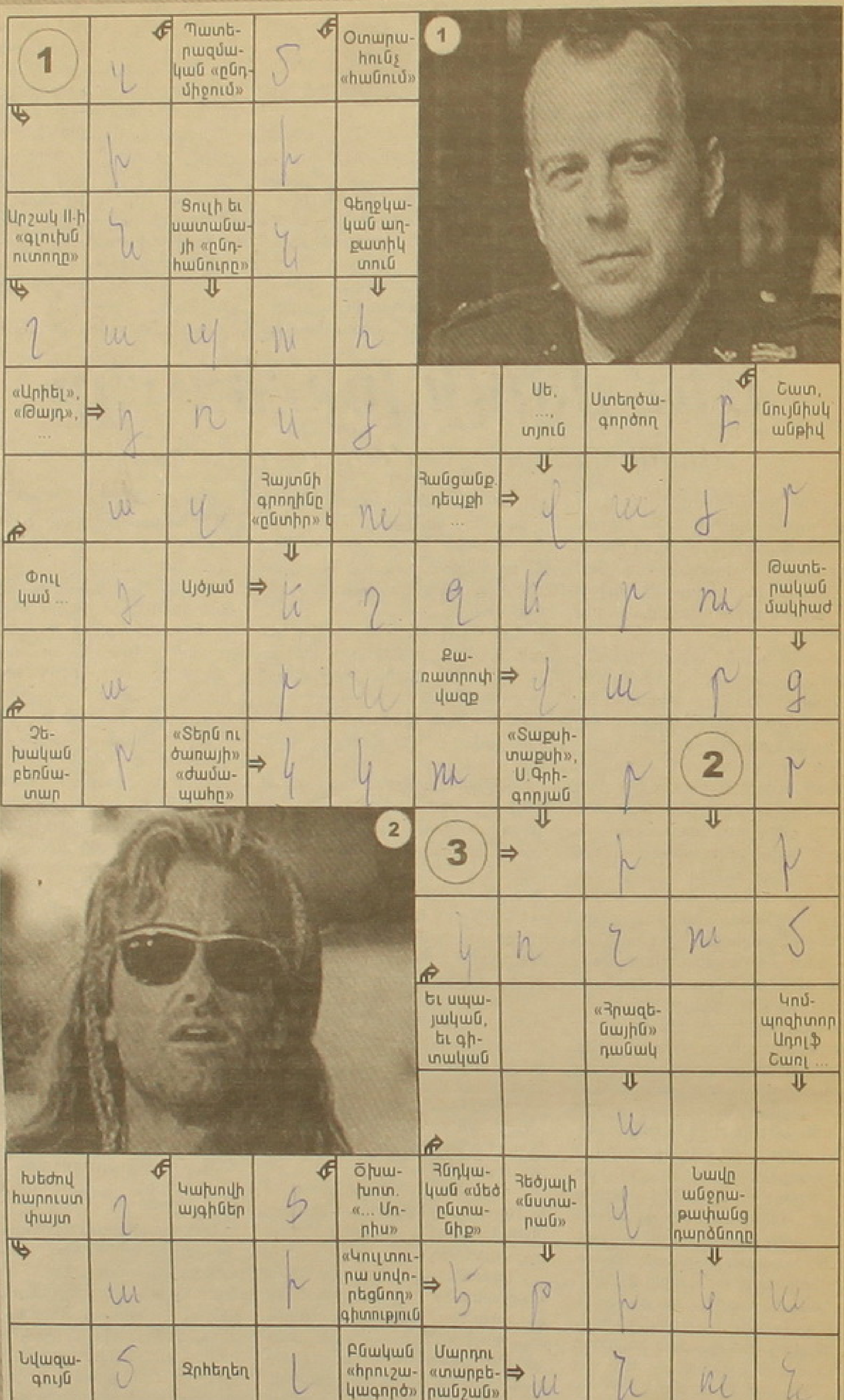

ԱԶԳ Հեռուստածրագրեր

17 ապրիլ, չորեքշաբթի

Հ1

08.00 9.20 Առաջին ծրագիր
09.00, 13.00, 17.00, 21.00, 24.00, 1.20, 1.25 Հայլուր
10.30 Մարզաշխարհ
11.00, 18.00 «ՍԻՐՈ ԿԱԽԱՐԴԱՆՔ»
11.45, 0.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
12.40 Բարի ախորժակ
13.20 Մարդը եւ արվեստագետը.Գեւորգ Մուրադյան
17.20 ՄՖ «Մեղրագործ վարպետների քաղաքը»
17.35 Իմ սեր, իմ հավատ, իմ եկեղեցի
19.00 Երեկոյան Երեւան
19.15 Հարցամարտ
19.45 Այլուր
19.55 Հիշատակի տուրք.Կարեն Դեմիրճյան
20.35 Տունտունիկ
21.45 Ուրախ նշան
21.50 Ազգային ժողովի նիստում
01.30 ԳՖ «ՖՐԵՆԿ ԴԱ ՎԻՆՉԻԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ»

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

08.00 Բարի լույս, Հայաստան
08.30, 9.30, 16.00, 20.00 ԼՐԱԲԵՐ
10.00, 18.00 «ՀԵՄԻՆԳՈՒԵՅ»
11.30 Նե Նա
12.00 Ակցեպտ
12.50 Աղախնանյան-շոու
13.30 ԳՖ «ԱԴԱՄԱՆԴԵ ՈՍՏԻԿԱՆԸ»
16.20 Կենդանիները կատակում են
16.45 Մուլտֆիլմ
17.00 Ռուսական բալետի աստղերը
17.10 «Բլում-Բլում» պատմություններ
17.30 Եռաֆազ
19.00 «Civilis»
19.25 Դեղատոմս
21.00 «Նոր հայերի» հյուրերը
21.35 Հանցեն Հայաստան
22.00 ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԼՈՏՈ
23.15 1:02
23.30 ԼՐԱԲԵՐ (ԱՊՀ)
24.00 ԳՖ «ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄ»

###

19.30 Մուլտֆիլմ
19.50, 22.00 Բախտացույց
20.00 ԳՖ «ԵՐԿԱԿԻ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ»
22.05 Գիտաստղեր
22.40 ԳՖ «ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»

###

08.30, 15.00, 18.00, 20.30, 1.30 Ժամը
09.00, 21.00 CNN
09.30 15.30 Մուլտֆիլմ
10.00, 19.40 Ինչպե՞ս ես, բարեկամ
10.30 Համերգ
11.00,20.00 Ավտոշխարհ 2000
11.30 Հայրենիք - Սփյուռք
12.00, 18.30 «ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԱՊԵՐ»
13.00 Բլից
13.30 ԳՖ «ՀՈՒՍԱՀԱՏՎԱԾ ՀԱՅՐԻԿԸ»
16.30 Բումերանգ
17.30 Կոմպյուտեր ժամ
21.30 Բլից
22.00 Ընտանեկան ակնբարք
23.15 Առաջյալ.Նվիրված Կարեն Դեմիրճյանի 70-ամյակին
02.00 ԳՖ «ՎԱՅՐԵՆՈՒԹՅՈՒՆ»

###

08.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 20.00, 22.00, 1.00, 3.00 ՀՈՐԻԶՈՆ
08.15 1/52.սպորտային ծրագիր
08.45, 21.45 Նոտաշլեփ
09.15, 19.00 «Սատանայի ճուտը»
10.15, 17.15 «Լողափ»
11.00, 15.15 ՄՍ «Մարդասպան»
11.20, 15.45 ՄՍ «Երկաթե մարդը»
11.40 ՄՖ «Արծակուրդները Պրոստոկվաշինոյում»
12.15, 18.15 ՎՖ «Պատմության ալիք»
13.00, 19.45 Օրվա հյուր
13.10 Ցերեկային կինոսեանս
14.30, 22.40 Պատահական վկա
16.15 ՄՖ «Ձմեռը Պրոստոկվաշինոյում»
16.45 «ՄԵՆ»
20.20 «Սպորտանոսի կլանը»
21.30 Ծոպից ծոպ Հայաստան
23.10, 1.30 Գեղ.ֆիլմ
01.15 Երաժշտական ծրագիր

ԵՐԵՎԱՆ

07.00 Տրամադրություն.TB
09.30 Առավոտ
11.00 Օրը
11.55, 16.45 Ավտոշուկա
12.00 Հ/ք «Ակցենտ»
12.30 «ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՅԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ».TB
13.35 Տարեգիրք.TB Մոսկվա
14.30 Էլիտար շրջան
15.00, 1.10 Իրադարձություններ.TB
15.15 «ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԵՍՏԵՐԸ».TB
16.20 Սպորտ +
17.20, 22.30 Գեղ.ֆիլմ
19.00 Պոլոշյան ողողանքներ
19.30 Բուրգ
20.00 «ԱՌԱՆՑ ՍԻՐՈ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ».TB
20.45 ՄՖ մեծահասակների համար
21.00 Հարցերի սաղավար
21.30 Այս երեկո, այս ժամին
Ավարտին Գիշերային կինոսրահ

ԱՐՄԵՆԻԱ

11.00 Համերգային ծրագիր
12.00 Գեղարվեստական կինոնկար
13.30 Մուլտաշխարհ
16.00 Համերգային ծրագիր
17.05 Մ/Ֆ «Ծերունի նավաստու պատմությունները»
18.10 Վ/Ֆ «Ռուսական կոլոմբոսներ»
19.00 Երիտասարդական ծրագիր «16»
20.00 «Հանդիպում»
20.40 «Աստղագիտության» հեռուստաշար
21.00 Մանկական ծրագիր «Կուկուլիկ»
21.30 «Երեւանի գիշերներում»
22.00 Գ/Ֆ «Օդային որսորդները»
23.50 Գ/Ֆ «Մոռացում»

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

8.00 Մ/Ս «Վարդագույն հովազը»
8.15 Վերկացիկ
8.30 Մ/Ս «Բժիշկ Այբոլիտ»
10.00 Գ/Ֆ «Մոխրոտը»
11.20 Մուլտծրագիր
12.25 Մ/Ֆ «Երկիրը մինչ մեր ժամանակները»
13.30 Գ/Ֆ «Աննավարտ պատմություններ» (2-րդ սերիա)
15.00 Մեր հայրենիքի պատմությունը
15.20 Մուլտծրագիր
16.00 Գ/Ֆ «Անդրե»
17.30 Երալաշ
18.00 Մուլտծրագիր
19.00 Աստղածաղիկ
19.30 Վ/Ֆ «Արքայական փաշոց»
20.20 Մուլտծրագիր
20.45 Մեր հայրենիքի հերոսները
21.00 Գ/Ֆ «Միմինո»
22.30 Համաշխարհային երաժշտության գանձարան (Պավարոտտի)

ՍԻՆԵՄԱՐՈՒ

24.00 Մարդասպանը
01.45 Արյունալի ուսուցիչ
03.10 Մենյալը գալիս է
05.05 Մեծ քաղաքի շները
06.35 Կորած աշխարհ
08.10 Տիեզերքի ցասումը
09.35 Անակնկալ հայրիկի համար
11.10 Փախստականները
12.40 Ոստիկանը Բեւերլի Հիլզից-3
14.15 Ոսկե երեխան
15.45 Եկվորների տիեզերանավը
17.10 Ամերիկյան խոհանոց
18.40 Սպրեցեք երկար
20.25 Միսիս Դաութֆայր
22.30 Շաֆթ

ОРТ

07.00 Բարի լույս
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Նորություններ
10.15, 20.00 «ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԱՊԵՐ»
11.15 Ծիծաղի համայնապատկեր
11.45 Թույլ օղակ
12.45 Երալաշ
12.50 Գրքամոլություն
13.15 «Լուբյանկա».«Հուդայի խարանով»
14.00 Արծաթե զունդ
14.35 ԳՖ «ՄԱՐՏ ԽԱՉՄԵՐՈՒԿՈՒՄ»
16.15 Մուլտսայրուբեն
16.35 100% ծրագիրը
17.00 22.35 «ՄԱՀԱՑՈՒ ՈՒԺ-3»
18.00 Մեծ լվացք
19.25 Կուռքեր
21.00 Ժողովուրդն ընդդեմ
22.00 ԺԱՄԱՆԱԿ
23.40 Ֆուտբոլ.Ֆրանսիա-Ռուսաստան.ընկ.խաղ
(0.35 Գիշերային «ԺԱՄԱՆԱԿ»
01.45 Գիշերային հերթափոխ

PTP

06.50, 7.50, 8.50, 9.50, 21.35, 0.20 Լուրեր - Մոսկվա
07.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 24.00 Լուրեր
07.10 Ուղղափառ օրացույց
07.15, 8.30 Ընտանեկան նորություններ
07.25, 9.10 Հերթապահ բաժանմունք
07.30, 14.45, 18.30 Ազդագիր
07.40, 9.30, 18.20 Ճանապարհային պարեկ
08.10, 18.40 PTP-ի փորձաքննությունը
08.20 Ազգային եկամուտ
08.25, 15.20 Լուրեր-սպորտ
08.40, 9.40 Նախաբան
09.15 Մոսկվա - Մինսկ
10.10 ՎՍ «Գիտություն գերբնականի մասին»
11.10 ԳՖ «ԱՆԲԱԺԱՆՆԵՐԸ»
12.20 «ՍԱՆՏԱ ԲԱՐԲԱՐԱ»
13.05 Իմ ընտանիքը
14.00 Ինչ է ուզում կինը
14.30 Մուլտսերիալ
15.25 «ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԵԴԵՄ»
16.25 «ՎԱՅՐԻ ՀՐԵՇՏԱԿԸ»
17.20 «FM-Ը ԵՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ»
18.50 «ՄԵՐ.RU»
19.50 «ԿՈՄԻՍԱՐ ՌԵՔՍ»
20.50 Բարի գիշեր, փոքրիկներ
21.55 «ԵՐԵՔՆ ԸՆԴԴԵՄ ԲՈԼՈՐԻ»
22.55 «ՏՈՒՐԵՑԿՈՒ ՔԱՅԼԵՐԳԸ»
00.30 ՎՖ «Նախկինների միությունը»
01.10 ԳՖ «ՈՂՋՈՒՅՆ, ՀԻՄԱՐՆԵՐ»

НТВ

17.00, 20.00, 23.00, 1.15 Այսօր
17.30, 21.40 «ԲԱՆԴԻՏԱԿԱՆ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ»
18.45 Ընչաքաղցություն
19.35 Քրեական գործ
20.35 «ՀԵՏԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ»
23.35 Օրվա հերոսը
00.10 «ՃՏՊՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ»
01.40 Գորդոն
03.05 Ամեն ինչ միանգամից

Ալֆրեդի սենյակում

Հեռուստադիտողի կարծիքներ

Սորեւ ձեզ ենք առաջարկում հարցեր, որոնց միջոցով դուք նույնպես «Ալֆրեդի սենյակում» խաղի մասին ձեր կարծիքը կարող եք արտահայտել.

1. Մեր հասարակությանը խորթ չէ՞, արդյոք, նման խաղը:

2. Մասնակիցներից ո՞ւմ եք համակրում եւ ինչո՞ւ:

Հարցերին պատասխանելու համար կարող եք զանգահարել «Ազգ» օրաթերթ 529353 հեռախոսահամարով: Ամփոփելով հարցերի պատասխանները «Ազգն» ամեն օր կհրատարակի նաեւ խաղի մասնակիցների վարկանիշը:

Արդեն ստացված կարծիքները եւ հարցերի պատասխանները ներկայացնում ենք ընթերցողի ուշադրությանը:

Արուսյակ Պարիկյան, 21 տ.

Ինչպես հեռուստադիտողներից շատերը, ես էլ որոշեցի անդրադառնալ «Ալֆրեդի սենյակ» հեռուստախաղին: Խաղը 5-րդ ալիքի առաջին քայլերն են, որին դրական կամ բացասական գնահատական տալ չեմ կարող: Խաղը որքան էլ խորթ լինի մեր հանդիսատեսին, բավականին գեղեցիկ է եւ կդառնա ավելի գեղեցիկ միայն մեր բոլորիս օգնությամբ: Թերթում տեղ գտած քննարկումները տարաբնույթ են, սակայն ինձ թվում է, որ մինչ խաղը քննադատելը, մենք պետք է հաշվի առնենք մի շատ կարեւոր հանգամանք. 11 ընտրված երիտասարդներն առանձնապես չեն տարբերվում իրենց հասակակիցներից, պարզապես ավելի համարձակ են ու անկեղծ: Չի կարելի ասել, որ նրանցից բոլորն էլ անհատականություն են, բայց բոլոր մասնակիցներն էլ հետաքրքիր բնավորությամբ մարդիկ են: Նրանց մեջ կա մարդ, որը կարող է ամեն ինչին հումորով վերաբերվել, մարդ, որը դիվանագիտորեն է ընկալում խաղը, մարդ, որը ֆիզիկական ուժի եւ պարզ մարդկայնության տեսանկյունից է նայում խաղին, մարդ, որը լուրջ ու սկզբունքային է եւ այլն:

Այս երիտասարդների մի մասը մեզ ցույց է տալիս, թե ինչպիսին պետք է լինել կյանքում, իսկ մյուսը՝ թե ինչպիսին չպետք է լինել:

Մեզանից շատերը պահանջում են, որ այդ խաղը լինի ավելի թատերական, գեղարվեստական՝ մոռանալով, որ կան շատ թատրոններ ու կինոներ, որ մեր այցելության կարիքն են զգում:

Խաղը կրում է իրական ֆիլմ հասկացությունը, որի հիմքերի հիմքը ընտրությունն է, փորձությունը եւ կյանքի կողմից առաջադրված խնդիրների լուծումը, որը մեր մասնակիցներին մասամբ է հաջողվում իրականացնել: Սակայն իմ կարծիքով պետք չէ նրանց քննադատության առարկա դարձնել, այլ ուղղակի պետք է նրանց ընդունել այնպիսին, ինչպիսին որ կան:

Գոհար Մուրադյան, 38 տ.

1. Ուզում եմ դեմ քվեարկել Քնարիկին, քանի որ նա իշխանության հակում ունի, եւ խաղը ազատ չի ընթանում: Քվեարկում եմ կողմ Պողոսին, քանզի նա իրեն շատ կոռեկտ է պահում ամեն հանգամանքներում եւ հեռուստադիտողին հաճելի է նայել նրան:

Արմինե Ավագիմյան, 27 տ.
Ռուզաննա Դավթյան, 28 տ.

Դուր չի գալիս Արսյոմի պահվածքը, իր բռիությունը, անտարբերությունը, կոպիտ լինելը: Համակրում ենք Դինային՝ իր անկեղծության եւ ճշմարտության համար:

Իսկ պրն Ալֆրեդին ուզում ենք փոխանցել, որ նա շատ սխալ է վարվել Լիլիթի հանդեպ:

Նարե Փահլեւանյան, 14 տ.

Դուր չի գալիս Արսյոմը, նա շատ անճոռնի է, նա շփոթել է զարգացածությունը լկտիության հետ, պատուհաս է ցանկացած զարգացած աղջկա համար:

Տիգրանուհի Մնոյան

Համոզված եմ, որ Լիլիթին դեմ քվեարկությունը հանդիսատեսի կողմից չէր, դա ուղղակի պրն Ալֆրեդի ցանկությունն էր: Նա շատ կողմնապահ է:

Ապրիլի 16-ի քվեարկության արդյունքները

Գառնիկ	154
Արման	101
Դինա	95
Արսյոմ	91
Պողոս	72
Քնարիկ	28
Գոհար	22
Կարեն	13

Արժեթղթերի գնման/վաճառքի համար դիմել Հայաստանի Ֆոնդային Բորսայի անդամ բրոքերային ընկերություններին

Ավրոբրոք ՍՊԸ
ք. Երեւան,Կոմիտաս 22/50
Հեռ.՝ 222725, 278469

Ալիխանյան Բրոքեր ՍՊԸ
ք. Վանաձոր, Գ.Լուսավորչի 48ա
Հեռ.՝ (051) 44469, 41206

Ալինվեստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ռոստովյան 21, բն. 41
Հեռ.՝ 454112, 564063, (09) 429412

Ալս Էրգրումցի ՍՊԸ
ք. Վանաձոր, Տիգրան Մեծի 71/27
Հեռ.՝ (051) 22422

Ամերիա Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Բաղրամյան պող. 6, բն. 2
Հեռ.՝ 524040, 524140, 258899

Այտի Բրոկ Դիլ Տրաստ ՍՊԸ
ք. Երեւան,Հալաբյան 47, բն. 31
Հեռ.՝ 348837

Արդշինբրոք ՍՊԸ
ք. Երեւան, Թումանյան 28/20
Հեռ.՝ 542674

Արժեթղթերի կենտրոն ՍՊԸ
ք. Երեւան, Զաքիյան 8/19
Հեռ.՝ 581578, 525801, 566448

Արմենբրոկ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Կորյունի 19/1
Հեռ.՝ (3741) 528986, 542125, 585662

Երեւան-Բրոքեր ՍՊԸ
ք. Երեւան, Թումանյան 32, բն. 16
Հեռ.՝ 521389, 544657, (09)400699

Էյ-Բի Սեքյուրիթիզ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Մաշտոցի 40ա բն.1
Հեռ.՝ 532829, 532815, (09)415100

Էտալոն Ինվեստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Փավստոս Բյուզանդի 97
Հեռ.՝ 539525

ԷՄ ԿԱ ԲՐՈՔ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Գայի պող. 57, բն. 15
Հեռ.՝ 640804

Կապիտալ Ինվեստ ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ագաթանգեղոսի 7
Հեռ.՝ 526417,, 569680

Կապիտալ-Մենեջմենթ ՓԲԸ
ք. Երեւան, Ամիրյան 2/8
Հեռ.՝ 560138

Մ.Գ.Ս. ՍՊԸ
ք.Գյումրի, Աբովյան 242-1
Հեռ.՝ (041) 22184, (041) 23109

Պրիվատ Ինվեստ ՓԲԸ
ք. Երեւան,Նալբանդյան 50/26
Հեռ.՝ 521812, 521051, 528778

Ռենեսա ՓԲԸ
ք. Երեւան, Վարդանանց 13
Հեռ.՝ 54-45-27, 523929

Վրինկո ՍՊԸ
ք. Երեւան, Ամիրյան 24, բն. 5
Հեռ.՝ 531805

Տոնտոն ՍՊԸ
ք. Երեւան, Դեղատան 2
Հեռ.՝ 545477, 545407

ՍՓՅՈՒՌ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

590000 ← ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ → www.spyur.am www.yellowpages.am

Armex
Հայաստանի Ֆոնդային Բորսա
Armenian Stock Exchange

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԳՆԱՆՇՈՒՄ

2002 թ. ապրիլի 16-ի առեւտրային նստաշրջան

Թողարկող Issuer	Համ.** ABBR	Ցուցակ Listed	Առք* Bid: լավագույն գին Best price	Առք* Bid: միջ. կշռ. գին Avg. price	Առք* Bid: Ծավալ Total qnt.	Վաճառք* Ask: լավագույն գին Best price	Վաճառք* Ask: միջ. կշռ. գին Avg. price	Վաճառք* Ask: Ծավալ Total qnt.	Կայացված գործարքներ Transactions: նվազ. գին Day low	Transactions: առավ. գին Day high	Transactions: միջ. կշռ. գին Avg. price	Transactions: փոփ.% / Avg%	Transactions: Ծավալ Volume
ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՐՆԵՐԻ ԲՆԿ	ARBC	B	1,500.0	1,500.0	480				5,000.0	5,000.0	5,000.0	3	15,000.0
ԱՎՏՈԱԳՐԵԳԱՏՆԵՐԻ ԳՆ	AVAG	B	400.0	400.0	25								
ԵՐ. ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ՔԻՄԻԱՅԻ ԳՆ	EKOG	B	1,000.0	1,000.0	10								
ԵՐ. ԼՈՒՍԱՏԵԽՆԻԿ	ELUS	B	2,000.0	2,000.0	10				2,300.0	2,500.0	2,421.2	198	479,400.0
ԵՌԱԶ	ERAZ	B											
ԵՐ. ԺԱՄԱՑՈՒՅՑԻ ԳՆ	ERJG	B	1,500.0	1,500.0	10								
ԵՐԿԱԹԲԵՏՈՆ	ERKB	B	100.0	100.0	10								
ՀԱԷԿ-ԻՉ	HASH	B	2,000.0	2,000.0	10								
ՀԱՅԿԱԲԵԼ	HKBL	B	1,500.0	1,500.0	360				1,000.0	1,000.0	1,000.0	33	33,000.0
ՀԱՅՔԻՄՄԵՔԵՆԱ	HQMQ	B	1,000.0	1,000.0	6								
ԽԱՐԲԵՐԴ	KHRB	B											

Չբավարարված գնման/վաճառքի (պահանջարկի/առաջարկի) հայտերը առեւտրային նստաշրջանի փակման դրությամբ:
** - 4 նիշից բաղկացած հապավումը բաժնետիրական ընկերության հասարակ անվանական բաժնետոմսի հապավումն է: Արտոնյալ բաժնետոմսի դեպքում 4 նիշից հետո նշվում է CO:
Չցուցակված գնման/վաճառքի վում է P եւ արտոնյալ բաժնետոմսերի ցկյալ դասին ընտրված համարը: ՍՊԸ-ի բաժնեմասի դեպքում 4 նիշից հետո նշվում է գնման/վաճառքի
Տեղեկությունները ներկայացված են ՀՖԲ-ում ցուցակված այն արժեթղթերի վերաբերյալ, որոնցով ընթացիկ առ-տրային նստաշրջանի արդյունքում գրանցվել է
հայտ կամ գործարք: Բոլոր գները ներկայացված են ՀՀ դրամով:
ՀՖԲ-ում ցուցակված բոլոր արժեթղթերի գնանշումները ամփոփ տեսքով հրապարակվում են ամսական 2 անգամ յուրաքանչյուր ամսվա 15-ի եւ վերջին օրվան հաջորդող առեւտրային օրը:
Այլ տեղեկությունները հրապարակվում են ինտերնետային էջում www.armex.am

©Armex

ԱԶԳ **Զանազան**

ԱՍՏՂԱԳՈՒՇԱԿ 17 ապրիլ

ԽՈՅ

Փորձությունների օր է: Աստղերը կանխագուշակում են, որ թերեւս հենց այսօր ձեզ ամեն կողմից շրջապատեն անցյալում չլուծված խնդիրները կամ ժամանակավորապես հետաձգված գործերը: Ձեզ սպասում է նպատակասլացության, զսպվածության եւ տոկունության քննություն:

ՑՈՒԼ

Բացառված չեն փոքր թյուրիմացությունները, ուստի հարկավոր է նախօրոք պատրաստ լինել եւ ծրագրել անելիքը: Օրվա առաջին կեսը նպաստավոր է գնումների, ձեռքբերումների, դրամի ներդրման համար: Հակառակ սեռի ներկայացուցիչների հետ շփումը կլինի հաջող:

ԵՐԿՎՈՐՅԱԿՆԵՐ

Սովորականից ավելի մեծ ուշադրություն դարձրեք մերձավոր մարդկանց, քանի որ խանդի եւ թերասությունների հողի վրա զուգընկերների հարաբերություններում կարող են ծագել սառնություն եւ թյուրըմբռնումներ: Հնարավոր են խնդիրներ երեխաների եւ ծնողների հետ:

ԽԵՑԳԵՏԻՆ

Աստղերը նախազգուշացնում են, որ հարկավոր է խուսափել չափազանց մեծ ծախսեր կատարելուց: Խորհուրդ չի տրվում ստանձնել անչափ շատ պարտավորություններ: Ամենօրյա հոգսերի բեռը կարող է առաջացնել նյարդայնություն, հոգնածության զգացում:

ԱՌՅՈՒԾ

Փնտրեք խնդիրների լուծման ոչ սովորական ուղիներ: Ամեն մի ձեռնարկում, նույնիսկ ամենահանդուգնը, կավարտվի հաջողությամբ: Հավանական են ռոմանտիկ արկած կամ ուրախալի հանդիպում: Ձեր հնարավորությունները բաց մի թողեք:

ԿՈՒՅՍ

Լավատեսության օր է, կապված հոգեւոր մաքրագործման, բարոյական օրենքների ճանաչման, պայծառացման հետ: Հարկավոր է ակտիվորեն փնտրել վիճակի բարելավման ուղիներ, միաժամանակ հեռու մնալով կասկածելի առաջարկներից: Դավերը, նախանձը կարող են ձգձգել ձեր գործը:

ԿՇԵՌՔ

Օրը երկակի բնույթ ունի: Եղեք զգույշ եւ շրջահայաց, մի ընդունեք որեւէ կարեւոր որոշում: Կյանքի բոլոր ոլորտներում ձեր դրությունն անկայուն է: այնպես որ, հաջողությունը նույնքան հավանական է, որքան անհաջողությունը:

ԿԱՐԻՃ

Օրը խորհրդանշում է կեցության բերկրանքը: Կարող եք չվախենալ ձախողումներից կամ անհաջողությունից: Կարիճներից շատերին կհաջողվի շրջանցել կյանքի սուր խութերը: Սակայն ընտրեք նպատակին հասնելու միջոցները եւ անտեղի ռիսկի մի դիմեք:

ԱՂԵՂՆԱՎՈՐ

Օրը կարող է լինել խաբուսիկ: Առկա է մոլորությունների եւ պատրանքների վտանգ: Արտաքուստ ամեն ինչ կթվա անփոփոխ եւ ծանոթ, բայց կունենաք ներքին լարվածություն եւ ծանր կանխազգացումներ: Վերջիններս, սակայն կարող են լինել նաեւ խաբուսիկ:

ԱՅԾԵՂՋՅՈՒՐ

Հիանալի ժամանակ է սկսվում, որպեսզի մտածեք գործունեության ոլորտը փոխելու, հին կապերը վերականգնելու եւ ամրապնդելու, մերձավորներին օգնելու մասին: Սա դատողության հասունության, ոգու անսասանության եւ փոխզիջումներ գտնելու կարողության քննություն է:

ՋՐՀՈՍ

Բարեհաջող օր է բյուջետային ոլորտում աշխատող ջրհոսների համար: Աստղերը խոստանում են անսպասելի հաջողություն: Նախաձեռնությունը բաց մի թողեք: Խորհուրդ է տրվում օգնություն չսպասել հարազատներից կամ մերձավորներից: Ամեն ինչ արեք ինքներդ:

ՁԿՆԵՐ

Եթե այնպես է պատահել, որ ձեզ ներքաշել են վեճերի մեջ, ապա ջանացեք չիջնել ինքնախնդրության եւ ոխակալության մակարդակի: Այսօր բժշկին այցելելը կարող է այնքան էլ հաճելի չլինել, քանի որ ձեզ կհայտնեն միանգամայն անսպասելի ախտորոշում:

ԽՈՀԱՆՈՑ

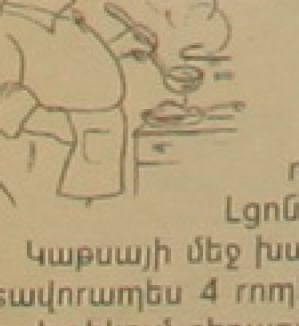

Գրեյպֆրուտով փունջ

Մրգահյութով սառուցային պաղպաղակ, 375 գ. գրեյպֆրուտի հյութ, 125 գ. ջուր, 200 գ շաքար:

Լցոնի համար 1 վարդագույն շամպայն, 3 գրեյպֆրուտ:

Կաթսայի մեջ խառնել գրեյպֆրուտի հյութը, ջուրը եւ շաքարը: Եռացնել մոտավորապես 4 րոպե: Լցնել պաղպաղակի կամ սառույցի ամանի մեջ սառցախցիկում տեղադրելու համար:

Կեղեւահանել գրեյպֆրուտը եւ դանակով հեռացնել թաղանթները:

Յուրաքանչյուր գավաթի մեջ դնել 3, 4 գրեյպֆրուտի շերտ եւ մի գնդիկ պատրաստի սառուցային պաղպաղակ: Վրան ավելացնել շամպայն եւ նախապես սառեցված մրգահյութը:

Armex

Հայաստանի Ֆոնդային Բորսա
Armenian Stock Exchange
ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԳՆԱՆՇՈՒՄ

2002թ. ապրիլի 1-ից 15-ի առեւտրային նստաշրջաններ

Թողարկող Issuer	Հապ.** ABBR	Ցուցակ Listed	Առք* Bid		Վաճառք* Ask		Կատարված գործարքներ Transactions					Վերջին գործարք Last transaction	
			լավագույն գին Best price	միջ. կշռված գին Avg. price	լավագույն գին Best price	միջ. կշռված գին Avg. price	նվազ. գին Period low	առավ. գին Period high	միջ. կշռված գին Avg. price	ընդհանուր քանակ Total qnt.	ծավալ Volume	վերջին գործարքի գին Last price	կնքման ամսաթիվ Trans. date
1 ՉԱՓԻՉ-1 (ԱԲՈՎՅԱՆ)	ACH1	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2 ԱՐԱԳԱԾ ԲԱԶՄԱՃՅՈՒՂԱԳՈՐԾ. ԱՄ	AGBM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 ԱԳՐՈՒՄ ԱՄ (ՎԱՐԴԵՆԻՍ)	AGVM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4 ԱԼՄԱՍ	ALMS	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100.0	21.01.2002 5
ԱՄՐԻԿ	AMRK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 ԱՆԱԼԻՏԻԿՍԱՐՔ 1 (ԳՅՈՒՄՐԻ)	ANS1	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7 ԱՅՐՈՒՄԻ ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ ԳՆ	APAH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8 ԱՊԱԿԵՄԵԿՈՒՍԻՉ	APAK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9 ԱՐԱՎԱՏ	ARAV	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 ԱՐԱՔՍ	ARAX	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՐՆԵՐԻ ԲԱՆԿ	ARBC	B	-	-	-	-	5,000.0	5,000.0	5,000.0	10	50,000.0	5,000.0	05.04.2002
12 ԱՐԴԻՆԻ ԷԼ.ՄԵՔ.ԳՆ (ԱԲՈՎՅԱՆ)	ARDV	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13 ԱՐԳՈՍ	ARGS	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14 ԿՈՆՅԱԿԻ ԱՐԱՔՍ ՖԱ	ARKF	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15 ԱՐՄԵՆ-ԿԱՐՊԵՏ	ARKP	B	-	-	-	-	182.0	182.0	182.0	587,750	106,970,500.0	182.0	04.04.2002
16 ԱՐՄՄՈՆՏԱԺ	ARMJ	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17 ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ	ARSL	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18 ԱՌԵՎՏՐԱՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄ-ԱՄ	ARSQ	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19 ԱՐՏԵՔՍ	ARTX	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20 ԱՐՓԱ-ՍԵՎԱՆ	ASEV	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21 ԱՐՇԻԱԲԱՆԿ	ASHB	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,000.0	07.03.2002
22 ԱՐՇԻԱԲԱՆԿ	ASHBP1	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56,486.0	22.01.2002
23 ԱՍՈՒՐՅԱՆԻ ՇԻՆԱՆՅՈՒԹԵՐ	ASNR	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24 ԱՍՏԵՂՆՈՒՄԱԿ (ԱՐԹԻԿ)	ASTM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25 ԱՐԹԻԿԻ ԲԵՏՈՆԻԹՅՈՒՆ	ATBE	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26 ԱՐԹԻԿԻ ԿԱՐԻ ՖԱ	ATKF	B	-	-	-	-	2,000.0	2,000.0	2,000.0	36	72,000.0	2,000.0	02.04.2002
27 ԱՐԱՐԱՏՇԻՆ	ATSH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28 ԱՎՏՈԱԳՐԵԳԱՏՆԵՐԻ ԳՆ	AVAG	B	1,500.0	1,500.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29 ԱՎԻԱՀԱՄԱԼԻՐ	AVHM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	150.0	22.03.2002
30 ԱՎՏՈԲԵՌՆԻՉ	AVTB	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31 ԱՎՏՈՄԱՏԻԿԱ ԳՆ	AVTM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	350.0	06.02.2002
32 ԲԵՆՏՈՆԻՏ ԿՏ (ԻՋԵՎԱՆ)	BENT	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33 ԲՀԵՍ-ՊԼԱԶՄԱ	BHSP	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34 ԲԱԶԱԼՏ-ՋՐԿԵԺ	BZJV	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35 ՉԱՐԵՆՑ. ԳՈՐԾԻՔԱՇԻՆ. ԳՆ	CHGG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
36 ԿԱՊԻՏԱԼ ՄԵԼԵՏՍԵԼԵԹ	CPMT	B	-	-	850.0	850.0	-	-	-	-	-	800.0	09.10.2001
37 ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԱՐՏ. ՋՐ. ԱԿ	DAJK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38 ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԻ ԲՈՒԺՏԵԽ. ԳՆ	DBJG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39 ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԱՌՈՂՋ. ՀԼ	DJAH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40 ՁՈՒԼԱԿԵՆՏՐՈՆ	DZKT	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	500.0	15.03.2002
41 ԷԼԵԿՏՐԱՃՇԳՐԻՏՍԱՐՔ	ECHS	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42 ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՍԱՐՔԱՇԻՆ ԳՆ	ECSG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43 ԵՐ. ԷԼԵԿՏՐԱՇԱՐԺԻՉՆԵՐԻ ԳՆ	EELJ	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44 ԵՐՖՐԵԶ	EFRZ	B	-	-	-	-	2,000.0	2,000.0	2,000.0	25	50,000.0	2,000.0	15.04.2002
45 ԵՐ. ՀԻԴՐՈՀԱՐՄԱՐԱՆ ԳՆ	EHHG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46 ԵՐ. ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՆ	EJWG	B	-	-	-	-	47.0	47.0	47.0	1,053	49,491.0	47.0	10.04.2002
47 ԵՐ. N1 ԿԱՀՈՒՅՔԻ ՖԱ	EKIF	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48 ԵՐԿԱԹԲԵՏՈՆ-7	EKB7	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
49 ԵՐ. ԿԱՇՎԵ ԳԱԼԱՆՏԵՐԵԱՅԻ ՖԱ	EKGF	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50 ԵՐ. ԿԵՆՏՐՈՆԱՅԻՆ ՔԻՄԻԱՅԻ ԳՆ	EKQG	B	400.0	400.0	400.0	400.0	-	-	-	-	-	400.0	20.02.2002
51 ԷԼԵԿՏՐԱԱՊԱՐԱՏ	ELAP	B	-	-	-	-	500.0	500.0	500.0	138	69,000.0	500.0	09.04.2002
52 ԷԼԵԿՏՐՈՆ	ELEK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53 ԷԼԵԿՏՐԱՄՈՆՏԱԺ	ELMJ	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54 ԷԼԵԿՏՐԱՍԱՐՔ	ELSQ	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55 ԵՐ. ԼՈՒՍԱՏԵԽՆԻԿԱ	ELUS	B	1000.0	1,000.0	-	-	-	-	-	-	-	1,300.0	28.03.2002
56 ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐԶԱԿՈՇԻԿՆԵՐԻ ՖԱ	EMKFCO	B	500.0	500.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57 ԷԼԵԿՏՐԱՄԵՔԵՆԱ	EMQR	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58 ԵՀԱՄ	EMTA	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
59 ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՊԼԱՍՏՄԱՍ. ԳՆ	EPLG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,000.0	15.03.2002
60 ԵՐԱԶ	ERAZ	B	2,000.0	2,000.0	-	-	-	-	-	-	-	1,000.0	29.03.2002
61 ԵՐ. ԺԱՄԱՑՈՒՅՑԻ ԳՆ	ERJG	B	2,200.0	2,301.5	-	-	2,010.0	2,500.0	2,166.9	1,860	4,030,350.0	2,500.0	15.04.2002
62 ԵՐԿԱԹԲԵՏՈՆ	ERKB	B	1,500.0	1,500.0	-	-	-	-	-	-	-	1,000.0	13.02.2002
63 ԵՐՏԵՔՍ	ERTQ	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
64 ԵՐ. ՇԱՄՊԱՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐԻ ԳՆ	ESHG	B	-	-	-	-	500.0	500.0	500.0	600	300,000.0	500.0	05.04.2002
65 ԱԼԱՎԻՍ ԾԵՆ. ԳՆ (ԵՐԵՎԱՆ)	ETCG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
66 ԵՐ. ՏԵԽՆՈԼՈԳ. ՍԱՐՔ.ԵՐԻ ԳՆ	ETXS	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
67 ՎԱՆ ԱՖ (ԵՐԵՎԱՆ)	EVAF	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
68 ԵՐ. ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՆ - 1	EVG1	B	-	-	-	-	100.0	100.0	100.0	60	6,000.0	100.0	10.04.2002
69 ԳԱՎԱՌԻ ՀԱՑ	GAMC	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70 ԱՆԱԼԻՏՍԱՐՔ (ԳՅՈՒՄՐԻ)	GANL	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
71 ԱՆԻՎ	GANV	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
72 ԳԱՌՆԻ	GARN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
73 ԱՌՃԻԿՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ (ԳՅՈՒՄՐԻ)	GARV	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
74 ԳԵՂԱՄ	GEGM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
75 ԳՈՐԻՍԻ ԳԱՄԱՄ	GGAM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
76 ԳԵՂԱՄԱ	GGMA	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
77 ՀՈՒՇԱՆՎԵՐԵԼԻ ՖԱ (ԳՅՈՒՄՐԻ)	GHRF	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
78 ԳՅՈՒԿԱՆԴ	GKND	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
79 ՍԱՐԻ ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ ԿՏ (ԳՅՈՒՄՐԻ)	GMPG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
80 ԳՅՈՒՂՏԵԽՇԻՆՄՈՆՏԱԺ	GTSH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	800.0	20.03.2002
81 ՀԱՅԱԳՐՈԲԱՆԿ	HAGB	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
82 ՀԱՇԻՉ	HASH	B	100.0	100.0	-	-	-	-	-	-	-	100.0	27.03.2002
83 ՀԱՏԻՍ	HATC	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	400.0	06.03.2002
84 ՀԱՅԾԽԱԽՈՏ	HATS	B	1,400.0	1,400.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
85 Հ ԵՎ Պ. ՀԱՅԱՍ ԳՐՈՒՊ	HEHG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,000.0	28.02.2002
86 ՀԱՅԷԼԵԿՏՐԱՄԵՔԵՆԱ	HELM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
87 ՀԱՅԿԱԲԵԼ	HKBL	B	2,000.0	2,000.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
88 ՀԱՅՔԻՄՄԵՔԵՆԱ	HOMQ	B	1,500.0	1,500.0	-	-	-	-	-	-	-	2,600.0	26.02.2002
89 Հ. ՇԱՀԲԱԶՅԱՆ ԵՎ ԸՆԿԵՐՆԵՐ	HSHB	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90 ՀԱՅՔՇԻՆԱՄԱՍՆԱԳԻԾ	HSHN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
91 ՀԱՅՏՈՆՑԵՆԱՆՈՐՈԳ ԳՆ	HSNG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92 ՋԵՐՄՈՒԿ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԻ ԳՆ	JHJG	B	-	-	8,000.0	9,600.0	-	-	-	-	-	-	-
93 ԿԱՇԻ	KASH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
94 ԽԱՐԲԵՐԴ	KHRB	B	1,000.0	1,000.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
95 ԿԱՐԱՄԵՏ	KMET	B	-	-	-	-	1,000.0	1,000.0	1,000.0	325	325,000.0	1,000.0	15.04.2002
96 ԿԱՄՈՒՐՋՇԻՆ	KMSH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
97 ԿՈՆՆԵԿՏ	KNET	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100.0	21.02.2002
98 ԿԱՆԱԿԱ	KNKA	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
99 ԿՈՆՅԱԿԻ ՓՈՐՁԱՐԱՐԱԿԱՆ ՖԱ	KPFA	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
100 ՌԵԼԵ ԳՆ (ԿԱՊԱՆ)	KREL	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101 ԿՈՇԿԱԳՈՐԾ ՄԱՍԻՍ	KSHM	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
102 ԼԱՔԵՐԻ ՈՒ ՆԵՐԿԵՐԻ ԳՆ	LAQN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
103 ԲԱԶՄԱՔԱՆԱԿԱՅԱԲԵՐԱՅԻՆ ՖԱ (ՄԱՐԱԼԻԿ)	MBMF	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
104 ՄԱՔՈՒՐ ԵՐԿԱԹԻ ԳՆ	MQER	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
105 ՄԱՐՏՈՒՆԻՇԻՆ	MRSH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
106 ՄԵՐՁՄՈՍԿՎԱՅԱՆ	MSKV	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,100.0	20.02.2002
107 ՄԱՍԻՍ ՏԱՓԻԿ	MSTB	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
108 ՄԵՏՇԻՆ	MTSH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
109 ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆԻ ՏՐԻԿՈՏԱԺԻ ՖԱ	NBTF	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
110 ՆԵՅՐՈՆ	NERN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
111 ՊԼԱՍՏԻԿ	PLAS	B	-	-	-	-	600.0	600.0	600.0	7	4,200.0	600.0	10.04.2002
112 ՊԵՐ. ՄԱՆԿ. ԳԻՆԵԿ. ԿԵՆՏՐՈՆ	PMGK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
113 ՓՈՔՐԻԿ ՄԱՐԵ	PQRN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
114 ՌԱՍՏՐ ԳՆ	RSTR	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
115 ՌԵԶԻՍՏՈՐ	RZTR	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
116 ՍԵԼԵՆԱ	SELN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
117 ՇԻՆԱՄԵՔԵՆԱՆՈՐՈԳՈՒՄ	SHMN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
118 ԵՐ. ՇՈՒՇԱՆ ՏԵՔՍՏԻԼ ԿՏ	SHTK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,000.0	20.03.2002
119 ԿԱՏԱՐՈՂ ՍԱՐՔ. ԳՆ	SKSG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
120 ՍԵՐԳԵՅ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆԻ ԱՆՎ. ԱՅԳԵԳՈՐԾ. ԳՆ	SMAG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,100.0	13.03.2002
121 ՍԻՍԱԿԱՆ	SSKN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
122 ԻՆՏԵՐՏԱՍԼԱՆԿ ԳԱԶ	STAN	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
123 ՏԱՍՊ	TASP	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
124 ՏԱՎՐՈՍ	TAVR	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
125 ՈՒԿՐՇԻՆ	UKSH	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
126 ՈՒՆԻՎԵՐՍԱԼ ԲԱՆԿ	UNBK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
127 ՎԱՆԱՁՈՐԻ ԿՈՆՅԱԿԻ ՖԱ	VAKF	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100.0	07.02.2002
128 ՎԵԴՈՒ ԷԼԵԿՏՐԱՊԱՐԱՏՆԵՐԻ ԳՆ	VELG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
129 ՎԱՐԴԵՆԻՍԻ ԷԼԵԿՏՐԱՎԱԿՈՒՄ ԳՆ	VEVG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
130 ՎԱՆՇԻՆ	VSHK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
131 ՎԻՏԱՄԻՆՆԵՐԻ ԳՆ	VTMG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
132 ԷԼԵԿՏՐՈՆ	YELK	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
133 ԵՐԵՎԱՆ ԿԱՀՈՒՅՔ	YKHQ	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
134 ՊԱՀԱԾՈՆԵՐԻ ԳՆ (ԵՐԵՎԱՆ)	YPHG	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
135 ԵՐ. ՌԵԼԵԻ ԳՆ	YRLE	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
136 ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՊՂՆՁԱՄՈԼԻԲԴ. ԿՈՄԲԻՆԱՏ	ZNGP	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Չբավարարված գնման/վաճառքի (պահանջարկի/առաջարկի) հայտերը առեւտրային նստաշրջանի փակման դրությամբ:
** - 4 նիշից բաղկացած հապավումը բաժնետիրական ընկերության համար միակ անկախական բաժնետոմսի հապավումն է: Արտոնյալ բաժնետոմսի դեպքում 4 նիշից հետո նշվում է P եւ արտոնյալ բաժնետոմսերի տեսակը ցույց տվող թվանշան: ՍՊԸ-ի բաժնեմասի դեպքում 4 նիշից հետո նշվում է CO:
Ներկայացված ՀՖԲ-ում ցուցակված բոլոր արժեթղթերի գնանշումները ամփոփ ամսաթվերը 01.04.2002-15.04.2002 թթ. ժամանակահատվածի համար:
Այդ տեղեկությունները հրապարակվում են ինտերնետային էջում www.armex.am

©Armex

Ձև N1

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ
առ 1 հունվարի 2002 թ.

Կազմակերպության անվանումը «Ֆոլկն» ծածկագիրը
Իդենտիֆիկացիոն կոդը ըստ ԿԿԴ-ի 37452464
Գործունեության հիմնական տեսակը առևտուր խաղեր ըստ ՏԳԸԴ-ի 92192
Կազմակերպա-իրավական տեսակը ՍՊԸ ըստ ԿԻՏ-ի 110
Տնտեսական կառավարման մարմինը ըստ ՏԿՄ-ի
Պետական ռեգիստրում գրանցման համարը 26411004691
Հարկ վճարողի հաշվառման համարը 00056509
Չափի միավորը հազ. դրամ
Հասցեն «Մ. Բարեկամության» գետնանցում

Ակտիվ	Տող	տարեսկիզբ	տարեվերջ
II Ընթացիկ ակտիվներ			
4. Դրամական միջոցներ			
Հաշվարկային հաշիվ	420	50	50
Ընդամենը 4-րդ ենթաբաժնով	470	50	50
Ընդամենը II բաժնով	480	50	50
Հաշվեկշիռ	490	50	50
Պասիվ			
1. Սեփական կապիտալ	500	50	50
Նախորդ տարվա չօգտագործված զուտ շահույթ (վնաս)	600	(452)	
Ընդամենը 1 բաժնով	620	(402)	50
III. Կարճաժամկետ պարտավորություններ			
2. Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր			
Հաշվարկներ բաժնետերերի գծով	860	452	
Ընդամենը 2-րդ ենթաբաժնով	910	452	
3. Կարճաժամկետ այլ պասիվներ			
Ընդամենը III բաժնով	960	452	
Հաշվեկշիռ	970	50	50

Ձև N2

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Հաշվետու ժամանակաշրջան	Նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանում
Նախորդ տարվա վնաս	200	(452)	(452)
Զուտ շահույթ (վնաս)	220	(452)	(452)

Ձև N3

ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՈՐՈՇ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ՇԱՐԺԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Անվանումը	տող	Հաշվետու ժամանակաշրջան	Նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանում
Կանոնադրական կապիտալի տարեսկզբի մնացորդը	010	50	50
Կանոնադրական կապիտալի հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում	090	50	50
4. Չբաշխված շահույթ			
Չբաշխված շահույթի տարեսկզբի մնացորդը	320	-452	-452
Չբաշխված շահույթի մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում	400	-452	-452

Ձև N4

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Գումար	Այդ թվում: դրամարկղ դրամ	Այդ թվում: բանկային հաշիվներ դրամ
Դրամական միջոցների տարեսկզբի մնացորդը	010	50	-	50
Ֆինանսական գործողությունից դրամական միջոցների ելքեր				
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին օրվա դրությամբ	620	50		50

Ձև N5

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԿԻՑ ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

6. Դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքեր

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Տարեսկզբի մնացորդը: դեբետային	Տարեսկզբի մնացորդը: կրեդիտային	շրջանառություն: դեբետ	շրջանառություն: կրեդիտ	Տարեվերջի մնացորդը: դեբետային	Տարեվերջի մնացորդը: կրեդիտային
Հաշվարկներ տարբեր դեբիտորների և կրեդիտորների հետ							
Հաշվարկներ հաշվետու անձանց հետ - երկարաժամկետ	490		452				452
Ընդամենը երկարաժամկետ	530		452				452

Փաստացի շահութահարկի հաշվարկ — Փաստաթղթի համարը

5. Նախորդ տարիների հարկատուի գործունեությունից առաջացած վնասները 0500 452.0

Կ. Տ. Ղեկավար Մ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ
Գլխավոր հաշվապահ Ն. ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ

Ձև N1

ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ
առ 1 հունվարի 2002 թ.

Կազմակերպության անվանումը «Գլորիա» ծածկագիրը
իդենտիֆիկացիոն կոդը ըստ ԿԿԴ-ի 28524584
գործունեության հիմնական տեսակը խաղատուն ըստ ՏԳԸԴ-ի 9249
կազմակերպա-իրավական տեսակը ՍՊԸ ըստ ԿԻՏ-ի 110
տնտեսական կառավարման մարմինը ըստ ՏԿՄ-ի
պետական ռեգիստրում գրանցման համարը 28611001427
հարկ վճարողի հաշվառման համարը 02506711
չափի միավորը հազ. դրամ
հասցեն Թումանյան 31

Ակտիվ	Տող	տարեսկիզբ	տարեվերջ
I. Ոչ ընթացիկ ակտիվներ			
1. Նյութական ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ - մնացորդային արժեք	010	39676	36033
- արժեքը	011	44600	44600
- մաշվածությունը	012	4924	8567
Ընդամենը 1-ին ենթաբաժնով	050	39676	36033
II. Ընթացիկ ակտիվներ			
1. Ապրանքանյութական պաշարներ			
Նյութեր	140		180
Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ - մնացորդային արժեք	160	755	755
Ընդամենը 1-ին ենթաբաժնով	260	755	935
2. Կարճաժամկետ դեբիտորական պարտքեր			
Հաշվարկներ բյուջեի հետ	310	6253	365
Հաշվարկներ սոցիալական ապահովագրության և ապահովության գծով	320	9	13
Հաշվարկներ տարբեր դեբիտորների հետ	350		77
Ընդամենը 2-րդ ենթաբաժնով	390	6262	455
4. Դրամական միջոցներ			
Դրամարկղ	410	257	488
Հաշվարկային հաշիվ	420	14	15
Ընդամենը 4-րդ ենթաբաժնով	470	271	503
Հաշվեկշիռ	490	46964	37926

Պասիվ	տող	տարեսկզբին	տարեվերջին
I. Սեփական կապիտալ	500	16364	16364
Կանոնադրական կապիտալ	560	x	(28726)
Հաշվետու տարվա շահույթի օգտագործում	570	x	(26570)
Հաշվետու տարվա վնաս	600		(6875)
Նախորդ տարվա չօգտագործված զուտ շահույթ (վնաս)	620	9489	(45807)
Ընդամենը 1 բաժնով			
III. Կարճաժամկետ պարտավորություններ			
2. Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր	820		3
Հաշվարկներ բյուջեի հետ	860	37475	83730
Հաշվարկներ բաժնետերերի գծով	910	37475	83733
Ընդամենը 2-րդ ենթաբաժնով	960	37475	83733
Ընդամենը III բաժնով	970	46964	37926
Հաշվեկշիռ			

Ձև N2

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Հաշվետու ժամանակաշրջան	Նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանում
Արտադրանքի, ապրանքների, ծառայությունների իրացումից զուտ հասույթ	010	30765	
Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, ծառայությունների արտադրական ինքնարժեք	020	(10032)	
Համախառն շահույթ (վնաս)	080	20733	
Արտադրանքի, ապրանքների, ապրանքների, ծառայությունների իրացումից շահույթ (վնաս)	110	20733	
Գործառնական այլ ծախսեր	130	(47303)	
Գործառնական գործունեության արդյունքը շահույթ (վնաս)	140	(26570)	
Սովորական (ֆինանսատնտեսական) գործունեության արդյունքը շահույթ (վնաս)	170	(26570)	
Հաշվետու ժամանակաշրջանի շահույթ (վնաս)	190	(26570)	
Նախորդ տարվա վնաս	200	(6875)	
Շահութահարկ	210	22082	
Զուտ շահույթ (վնաս)	220	(55527)	

Ձև N3

ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՈՐՈՇ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ՇԱՐԺԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Անվանումը	տող	Հաշվետու ժամանակաշրջան	Նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանում
Կանոնադրական կապիտալի տարեսկզբի մնացորդը	010	16364	16364
Կանոնադրական կապիտալի մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում	090	16364	16364

Ձև N4

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Գումար	Այդ թվում: դրամարկղ դրամ		Այդ թվում: բանկային հաշիվներ դրամ	
Դրամական միջոցների տարեսկզբի մնացորդը	010	270	257		13	
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների մուտքեր						
Արտադրանքի ապրանքների, ծառայությունների իրացումից	020	30765	30765			
Գործառնական այլ գործունեությունից	070	47200	46800		400	
Ընդամենը գործառնական գործունեությունից մուտքեր	080	77965	77565		400	
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների ելքեր						
Ձեռք բերված արտադրական պաշարների դիմաց	090	1011			1011	
Ապրանքների ձեռքբերման դիմաց	100	660	660			
Կատարված աշխատանքների մատուցված ծառայությունների դիմաց	110	4469	4454		17	
Աշխատավարձի և դրան հավասարեցված վճարումների դիմաց	130	707	707			
Սոցիալական ապահովագրության և ապահովության նպատակով	140	385			385	
Աշխատավարձի հետ կապված վճարումներ	150	303	303			
Վճարումներ բյուջե	160	63199	4001		59198	
Գործառնական այլ գործունեության նպատակով	170	7000	7000			
Ընդամենը գործառնական գործունեությունից ելքեր	180	77736	17125		60611	
Գործառնական գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր	190	229	60440		-60211	
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների ելքեր						
Ընդամենը զուտ դրամական հոսքեր գործառնական, ինվեստիցիոն և ֆինանսական գործունեությունից	470	229	60440	-60211		
Մուտքագրվել է բանկ դրամարկղից	550	60209	x	x	60209	
Հանձնվել է դրամարկղից բանկ	560	60209	60209		x	x
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին օրվա դրությամբ	620	503	488		15	

Ձև N5

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԿԻՑ ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

I. Հաշվապահական հաշվեկշռին կից ծանոթագրություններ

1. Հիմնական միջոցներ

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Տարեսկզբի մնացորդը	Մուտքագրվել է	Ելքագրվել է	Տարեվերջի մնացորդը
- մնացորդային արժեք	020	13908		820	13088
- արժեքը	021	16363			16363
- մաշվածություն	022	2455	820		3275
Տրանսպորտային միջոցներ					
- մնացորդային արժեք	060	975		100	875
- արժեքը	061	1000			1000
- մաշվածություն	062	25	100		125
Արտադրական և տնտեսական գույք					
- մնացորդային արժեք	080	3554		355	3199
- արժեքը	081	3554			3554
- մաշվածություն	082		355		355
Այլ հիմնական միջոցներ					
- մնացորդային արժեք	110	21238		2368	18870
- արժեքը	111	23682			23682
- մաշվածություն	112	2444	2368		4812
Ընդամենը					
մնացորդային արժեք	120	39676		3643	36033
արժեքը	121	44600			44600
մաշվածություն	122	4924	3643		8567

5. Ապրանքանյութական պաշարներ

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Տարեսկզբի մնացորդը	Մուտքագրվել է	Ելքագրվել է	Տարեվերջի մնացորդը
Նյութեր	350		1011	831	180
Փոքրարժեք և արագամաշ առարկաներ - մնացորդային արժեք	360	755			755

6. Դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքեր

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Տարեսկզբի մնացորդը: դեբետային	Տարեսկզբի մնացորդը: կրեդիտային	շրջանառություն: դեբետ	շրջանառություն: կրեդիտ	Տարեվերջի մնացորդը: դեբետային	Տարեվերջի մնացորդը: կրեդիտային
Հաշվարկներ մատակարարների և կապալառուների հետ - կարճաժամկետ	440	x		660	660	x	
Հաշվարկներ տարբեր դեբիտորների և կրեդիտորների հետ - կարճաժամկետ	480			5540	5463	77	
Հաշվարկներ հաշվետու անձանց հետ - կարճաժամկետ	500			303	303		
Ընդամենը - կարճաժամկետ	540			6503	6426	77	

9. Հաշվարկներ բյուջեի հետ

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Տարեսկզբի մնացորդը	Հաշվարկվել է	Մարվել է	Տարեվերջի մնացորդը
Ավելացված արժեքի հարկ	680	-23			-23
Եկամտահարկ	710		9	16	-7
Գույքահարկ	720	-	101	98	3
Հաստատագրված վճարներ	740	-6022	27769	22082	-335
Պետական տուրք	760	-	47000	47000	
Տուգանքներ	790	-	189	189	
Ընդամենը	800	-6045	75068	69385	-362

10. Հաշվարկներ աշխատավարձի, սոցիալական ապահովագրության և ապահովության գծով

Ցուցանիշի անվանումը	տող	Տարեսկզբի մնացորդը	Հաշվարկվել է	Մարվել է	Տարեվերջի մնացորդը
Աշխատավարձի գծով	810	-	729	729	
Կենսաթոշակային և զբաղվածության հիմնադրամի գծով	830	-9	382	386	-13
Ընդամենը	840	-9	1111	1115	-13

II. Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությանը կից ծանոթագրություններ

1. Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, ծառայությունների արտադրական ինքնարժեքը

Ցուցանիշի անունը	տող	Գումարը
Ուղղակի աշխատանքային ծախսումներ	1090	1111
Անուղղակի արտադրական ծախսումներ	1100	5540
այդ թվում հիմնական միջոցների ամորտիզացիոն մասհանումներ	1101	3643
Հաշվետու ժամանակաշրջանում թողարկված արտադրանքի (աշխատանքների, ծառայությունների) արտադրական ինքնարժեքը	1130	6551
Իրացված արտադրանքի (աշխատանքների, ծառայությունների) արտադրական ինքնարժեքը	1150	6551

2. Գործառնական այլ գործունեության արդյունքը

Ցուցանիշի անունը	տող	Հաշվետու ժամանակաշրջանում	Նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանում
Գործառնական այլ գործունեությունից ծախսեր			
Եկամուտները և հարկվող այլ օբյեկտները բացահայտելու համար վճարման ենթակա տույժեր, տուգանքներ	1310	189	
Չփոխհատուցվող հարկեր, տուրքեր և այլ պարտադիր վճարներ	1330	69196	
Ընդամենը գործառնական այլ գործունեությունից եկամուտներ	1360	69385	
Գործառնական այլ գործունեության արդյունքը շահույթ (վնաս)	1370	69385	

ԱԼՖՐԵԴԻ ՍԵՆՅԱԿՈՒՄ

խաղի մասին Ձեր կարծիքները հայտնեք **52-93-53** հեռախոսահամարով:
Ապրիլի 16-ի հարցերին տրված պատասխանները եւ քվեարկության արդյունքները կարդացեք **9**-րդ էջում:

Երեւանի քաղաքապետարանում, նրա կառուցվածքային ստորաբաժանումներում եւ քաղաքապետարաններում հսկողական դիմում-բողոքների, կազմակերպությունների գրությունների ու քաղաքապետի որոշումների եւ կարգադրությունների 2002 թ. առաջին եռամսյակի արդյունքները

2002 թ. առաջին եռամսյակի ընթացքում քաղաքապետն ընդունել է 498 որոշում, 24 կարգադրություն: Քաղաքապետարանի համապատասխան ծառայություններին, թաղապետարաններին տրված հանձնարարականներից 87-ը վերցվել է հսկողության, դրանցից 76-ը կատարվել է ժամանակին, 10-ը՝ ուշացումով, չի կատարվել 1-ը: Հսկողական հանձնարարականների կատարման տոկոսը 98,85 է:

Այս տարվա առաջին եռամսյակում քաղաքապետարանի նամակների բաժինն ստացել է 1475 դիմում, որից քաղաքապետարանի ղեկավարությունը հսկողութ;ան է վերցրել 248-ը: Հանձնարարականների կատարման տոկոսը 96,77 է:

248 հանձնարարականներից ժամանակին կատարվել է 167-ը, ուշացումով՝ 73-ը, չի կատարվել 8-ը:

2002 թ. առաջին եռամսյակում քաղաքապետարանի ընդհանուր բաժնում մուտք է եղել 1839 գրություն, որոնցից 237-ը քաղաքապետարանի ղեկավարությունը վերցրել է հսկողության: Հանձնարարականների կատարման տոկոսը 98,73 է:

237 հանձնարարականներից 168-ը կատարվել է ժամանակին, 66-ը՝ ուշացումով, չի կատարվել 3-ը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում հրավիրվել է 12 գործակարգավարական խորհրդակցություն, տրվել 46 հանձնարարական, ինչպես նաեւ անցկացվել Երեւանի խորհրդի 6 նիստ եւ ընդունվել 13 որոշում:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱՏԵՍՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

«Անի Տուր» տուրիստական գործակալությունը ապրիլի 27-ից կազմակերպում է 7-10-օրյա շրջագայություններ հետեւյալ երթուղիներով.

7-օրյա՝
Կարս, Անի, Իգդիր, Բայազետ, Նպատ լեռ, Տրղապաքար, Վան, Վարագավանք, Աղթամար կղզի, Խնուս, Էրզրում, Սարիղամիշ:

9–10-օրյա ուղեւորությունների ընթացքում նշված երթուղին կհամալրվի հետեւյալ վայրերով՝
Թավրիզ, Մակու (Թադեի վանք), Նեմրութ լեռ, Բիթլիս, Մուշ (Առաքելոց վանք, Սուլուխի կամուրջ), Սասուն (Գելիեգուզան, Մամալ):

Մեր հասցեն՝
Երեւան, Հանրապետության հրապարակ, Միությունների տուն, 79-րդ սենյակ Հեռ. 56-00-08, 57-55-76

Օգտագործե՛ք Ձեզ ընձեռված բացառիկ հնարավորությունը:

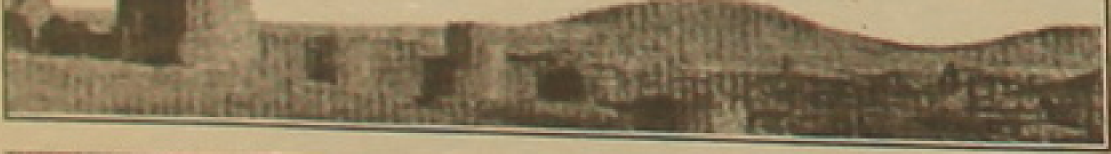

ՌԱԴԻՈ «ՎԱՆ» ՌԱԴԻՈ «ՎԱՆ» ՌԱԴԻՈ «ՎԱՆ» ՌԱԴԻՈ

RADIO VAN FM 103

DEUTSCHE WELLE
Немецкая волна
Русская редакция

В эфире радиостанции "Радио ВАН"
FM 103.0 ежедневно в 23.30 кроме понедельника и четверга.
Слушайте самые свежие новости из Европы только в эфире радиостанции "Радио ВАН" FM 103.0

Հետաքրքիր փաստեր եւ բազմաթիվ տվյալներ հայտնիներից:
Մենք կբացենք ձեր առջեւ արվեստի գաղտնիքները արվեստի մարդկանց հետ: Եվ այս ամենը «Ոսկե շարք» հաղորդաշարում: Յուրաքանչյուր երկուշաբթի ժ. 23:00 (կրկնությունը՝ հինգշաբթի ժ. 23:00):
«Ոսկե շարք»- մեկնաբանություններ, իրադարձություններ, երաժշտություն:
«Ռադիո Վանի» գովազդային գործակալություն
Հեռախոս՝ 54-00-02

ՌԱԴԻՈ «ՎԱՆ» ՌԱԴԻՈ «ՎԱՆ» ՌԱԴԻՈ «ՎԱՆ» ՌԱԴԻՈ

«ԱՐՄԵՆՏԵԼԸ» ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է

Սույն թվականի ապրիլի 15-ից գործում են հիմնական հեռախոսակապի ծառայությունների նոր սակագներ

	Ծառայությունների տեսակները	Սակագինը առանց ԱԱՀ	ԱԱՀ 20%	Սակագինը ԱԱՀ-ով
	Միանվագ ծառայություններ			
1	Հեռախոսի տեղադրում			
1.1	Բնակչությունը	10000	2000	12000
1.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	12000	2400	14400
2	Հեռախոսի ժամանակավոր տեղադրում (մեկ ամսից ոչ ավել)			
2.1	Բնակչություն	8000	1600	9600
2.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	10000	2000	12000
3	Միացնող գծի տրամադրում (անկախ գծերի քանակից)			
3.1	Բնակչություն	41670	8330	50000
3.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	50000	10000	60000
4	Ուղիղ գծի տրամադրում			
4.1	Բնակչություն	41670	8330	50000
4.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	50000	10000	60000
5	Հեռախոսի անվանափոխություն			
5.1	Բնակչություն	417	83	500
5.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	2500	500	3000
6	Բաժանորդների անվանափոխություն անկախ բաժանորդի կարգավիճակից յուրաքանչյուր հեռախոսահամարի համար	833	167	1000
7	Հեռախոսահամարի փոխում բաժանորդի նախաձեռնությամբ			
7.1	Բնակչություն	4167	833	5000
7.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	5000	1000	6000
8	Հեռախոսահամարի փոխում օպերատորի նախաձեռնությամբ			
9	Հեռախոսի վերատեղադրում նույն շենքում			
9.1	Բնակչություն	5000	1000	6000
9.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	6000	1200	7200
10	Հեռախոսի վերատեղադրում այլ շենքում			
10.1	Բնակչություն	10000	2000	12000
10.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	12000	2400	14400
11	Ուղիղ գծի վերատեղադրում նույն շենքում			
11.1	Բնակչություն	20833	4167	25000
11.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	25000	5000	30000
12	Ուղիղ գծի վերատեղադրում այլ շենքում			
12.1	Բնակչություն	41670	8330	30000
12.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ	50000	10000	60000
13	Զուգտակ հեռախոսահամարի տարանջատում			
13.1	Բնակչություն (բաժանորդների նախաձեռնությամբ)	5000	1000	6000
13.2	Գործարար եւ կառավարական բաժանորդ (յուրաքանչյուրից)	6000	1200	7200
13.3	Օպերատորի նախաձեռնությամբ	անվճար		
14	Հեռախոսի հեռախոսագծի վերականգնում նախկին պայմանագրի խզումը (անկախ բաժանորդի կարգավիճակից)	5000	1000	6000

Ծանոթություն
Բոլոր միանվագ ծառայությունները մատուցվում են հեռախոսակապի ծառայությունների դիմաց պարտքերի բացակայության դեպքում:

Հանրային համակցման հեռախոսային ցանցի լրացուցիչ ծառայություններ
(թվային կայանների բաժանորդների համար)

	Ծառայություն	Միանվագ վարձ, ԱՄՆ դոլար: Սակագին (առանց ԱԱՀ)	ԱԱՀ	Սակագին, (ԱԱՀ-ով)	Ամսական վարձ, ԱՄՆ դոլար: Սակագին, (առանց ԱԱՀ)	ԱԱՀ	Սակագին, (ԱԱՀ-ով)
1	Հեռախոսահամարի կարճ հավաքում	անվճար			անվճար		
2	Զանգ ֆիքսված ուղղությամբ առանց համարի հավաքման	անվճար			0.35	0.07	0.42
3	Նշանաբանի փոփոխություն	անվճար			անվճար		
4	Զարթուցիչ	անվճար			0.18	0.036	0.22
5	Ելից զանգերի արգելակում	անվճար			անվճար		
6	Չանհանգստացնել (յուրաքանչյուր ակտիվացման համար)	0.18	0.036	0.22	անվճար		
7	Զանգի անմիջապես վերահասցեավորում	անվճար			անվճար		
8	Կանչի վերահասցեավորում գծի զբաղվածության դեպքում	անվճար			անվճար		
9	Զանգի վերահասցեավորում չպատասխանելու դեպքում	անվճար			անվճար		
10	Եռակողմ կապի ծառայություն	անվճար			1.75	0.35	2.1
11	Հեռախոսային խոսակցության ընթացքում այլ զանգի ընդունման հնարավորություն	անվճար			անվճար		
12	Չարամիտ զանգի հեղինակի հայտնաբերում 10 օրվա վարձ	անվճար			8.8	1.76	10.56
13	Հեռախոսահամարների խմբում ազատ գծի որոնում	15	3.0	18	0.9	0.18	1.08
14	Զանգող համարի ներկայացում						
14.1	Մինչեւ 30.06.02 թ.	5	1.0	6	0.9	0.18	1.08
14.2	01.07.02 թ.-ից	5	1.0	6	0.3	0.06	0.36
15	Զանգողի համարի ներկայացման արգելում	անվճար			անվճար		

Տեղական զանգերի վճարում (բաժանորդի ցանկության դեպքում)

1	Առաջին թերթ (4 ֆորմատ) 120 դրամ	
	Յուրաքանչյուր հաջորդ թերթը	72 դրամ
2	Մատուցված ծառայությունների հաշվի առաքում բաժանորդին	100 դրամ

Միջազգային խոսակցությունների սակագները

	Երկրներ	Սակագին ժամը 07:00–23:00	ԱԱՀ	Սակագին ԱԱՀ-ով 07:00–23:00	Սակագին ժամը 23:00–7:00	ԱԱՀ	Սակագին ԱԱՀ-ով 23:00–7:00
1	Ռուսաստանի Դաշն.	0.45	0.09	0.54	0.315	0.063	0.378
2	Վրաստան	0.45	0.09	0.54	0.315	0.063	0.378
3	Ուկրաինա	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
4	Բելառուս	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
5	Ղազախստան	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
6	Մոլդովա	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
7	Ադրբեջան	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
8	Էստոնիա	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
9	Լատվիա	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
10	Լիտվա	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
11	Թուրքմենիա	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
12	Ղրղզստան	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
13	Տաջիկստան	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
14	Ուզբեկստան	0.61	0.12	0.73	0.427	0.085	0.512
15	Եվրոպական երկրներ, ԱՄՆ, Կանադա	0.99	0.198	1.19	0.69	0.14	0.83
16	Աֆրիկյան մայրցամաքի երկրներ	1.20	0.24	1.44	0.84	0.168	1.01
17	Ասիական մայրցամաքի երկրներ	1.20	0.24	1.44	0.84	0.17	1.01
18	Միջին Արեւելքի երկրներ	0.99	0.20	1.19	0.69	0.14	0.83
19	Հյուսիս. եւ Հարավ. Ամերիկայի երկրներ	1.20	0.24	1.44	0.84	0.17	1.01
20	Ավստրալիա եւ Օվկիանիա	1.20	0.24	1.44	0.84	0.17	1.01

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունեաց 70ա Գրանցման թիւ 65. Պատուէր 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 17. 04. 2002 Գինը՝ 100 դրամ